

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTOŘE.

ŠESTNÁCTÝ ROČNJ BĚH.

Swazek třetj.

W P r a z e .

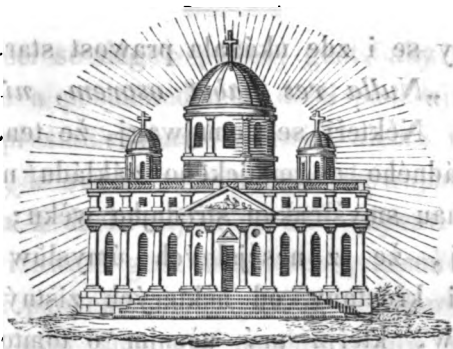
W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm synů Bohumila Haase.

1 8 4 3 .

Si is, cui a Dei benignitate ligandi et solvendi credita est potestas, videns summam confessionem ejus, fiat clementior ad diminuendum poenarum tempus non erit dignus damnatione.

(*Sanct. Basilii Cár. 74. epist. ad Amphil.*)

Pogednánj.

1. O cjrkewnjch odpustcjch.

Od

Fr. Hawránka,

křřkownjka; kaplana u sw. Petra w Praze.

§. 1. Přjstup.

Geden z neyatěšenějšjch článkůw našj swaté wjry, kterýž práwě kagjcjmu neocenitelný duchownj užitek přinašj; — kterýž ale buď špatně rozuměn, anebo gak sám swatý sněm Tridentký (sess. 21.) sobě hořekuge, z bezbožnosti lidské co prostředek k slauženj mammoně užjwán, přjčjnu se stal, že swatá katolická Cjrkew, od nerozumných anebo zlowolných lidj narěknutá, mnohé sauženj a mnohé protiwienstwj snášeti musela, ano že ani podnes pokoge nemá —: gest učenj o *odpustcjch*. Gsauť i mnozj katoljci, kterýmž učenj toto gest kamenem urážky a skalau pohoršenj, tak že ani pauhého gména „*odpustek*“ sněsti nemohau.

Proč gsau ale mnozj tak odpovědnj nepřátelé cjrkewnjch odpustkůw? Nazwjce z pauhé newědo-

mosti, aby se i zde ukázala prawost starodáwnjho přislowj: „*Nulla res habet osorem, nisi ignorantem.*“ Někteřj se domnjwagj, že tento článek docela žádného dogmatického zákládu nemá, že gest pauhau smyslénkau střednjho wěku; k čemuž dokládagj, že z nesčjslných úmyslůw uведен byl mezi křestfany od některých zisťných kněžj a mnichůw, kteříž prý učenjm o tomto nowém článku lehkowěrný lid māmili. Ginj gsau proto nepřátelé téhōž učenj, že se domnjwagj, že gjm prawá kagicnost ochabuge. Magj za to, že učenjm o odpustejch lid uведен býwá w blud, gako by něgakým snadněšjm prostředkem dogiti mohl odpustěnj hřjchůw, nežli gest swátost pokánj, anebo aspoň že se udělenjm odpustkůw pokánj nadlehčuge. Posléze ginj zawrhugj odpustky, dokládagje, že přestaly s wěregnými cjrkewnjmi tresty,

Ale to gest wšecker milné zdánj, a protož swatá katolická Cjrkew nikdy neupustj k wůli takowýmto chybným domněnkám od učenj, kteréž wěrně pěstowala pro wšecker stoletj, a kteréž náležitě wyloženo a pochopeno skutečně netoliko k prawé kagicnosti powzbuzuge, anobř i prawě kagjcjm u hřjsnjku weliké duchownj útěchy dodáwá. Bohu žel, byli arci časowé, w nichž se mjstem tohoto učenj užjwalo k zlému; z toho pak následuge žádným způsobem a žádnau měrau, aby, což samo w sobě dobrého, prospěšného a spasitedlného gest, aby pro nadužwánj zawřeno býti mělo.

An ale skutečně pø dnes negedna rozepře

o této věci se děje: potřebj gest, aby newědomj náležitěho a postačitedlněho došli poučenj, tak aby netoliko přestali rauhawě mluwiti, alebrž i powzbuzeni byli, k swému vlastnjmu duchownjmu prospěšenstwju a k duchownj útěse swě užjwati toho, což w Cjrkwi swaté gest ustanoweno, a což gim prwé genom z pauhého nedorozuměnj k pohoršenj slaužilo. Wyšlo sice giž mnoho spisůw na swětlo o cjrkewnjch odpustcjch: pagednánj o nich ale měg mjsto w přjtomném Časopise, poněwadž od počátku nebylo gestě nic podobněho do něg podáno. Protož gsem sestawil, což gsem o té věci djlem w dogmatikách, djlem w časopisjch důkladněho shledal, aby ž částky aspoň wyplněna byla mezera časopisu našeho, i aby také duchownj zpráwcowé dokonawše austně učenj o cjrkewnjch odpustcjch, českým osadnjkům swým k lepšjmu pamatowanj w mateřském gazyku podobněho cos ku přečtenj podati mohli.

Prwé než k tomu přistaupjme abychem učenj swaté katolické Cjrkwe o odpustcjch wyložili, wywrátiti nám gest bludné domněnky, kteréž z nedorozuměnj mezi wěřcjm lidem o nich powstaly, a kteréž byly přjčinau, že tento článek wjry naposled w podezřenj byl uweden.

§. 2. Co negsau cjrkewnj odpustky.

Cjrkewnj odpustky negsau: a) *odpuštěnj hřjchůw*, gako se někteřj domnjwali. Odpuštěnj hřjchůw giným způsobem člowěk dogjtj nemůže, leč prostředkem swátosti křtu pokánj. Že ale někteřj lidé

i cjrkewnj odpustky za prostředek k odpaustěnj hrjchůw pokládali, stalo se toliko gegich vlastnj winau. Swatá Cjrkew ňezawdala k takowému bludu ani té neymenšj přjčiny: anať nikdy ani nekřtěným ani nekagjejm odpustkůw neudělila. W prwnjch křestanských stoletjch nebylo před pokánjm o udělenj cjrkewnjch odpustkůw ani té neymenšj zmjny; a gestli že se nynj udělenj gich napřed ohlašuge: dokládá se wždycky zároveň, že toliko ten gich bude aučastným, kdož s náležitau přjprawau přigme swátost pokánj a swátost oltárnj, a když mimo to wykoná w duchu prawé kagicnosti gisté dobré skutky.* Protož dj katechismus: „K dosaženj odpustkůw se požaduge: 1) Abychom byli w stawu milosti Božj; 2) abychom předepsané wýminky vyplnili.“ Tjm se dáwa dost gasně každému na rozum, že ten, kdož cjrkewnjch odpustkůw aučasten býti chce, že prwé musj býti osprawedněn, anebo že dosaženjm odpaustěnj swých hrjchůw swátostj pokánj poswěcugjcej milosti Božj požjwati musj.

Cjrkewnj odpustkowé negsau ani: b) *zhoštěnj všeho zádostučiněnj se strany hrjšnjka, gakož se opět ginj domnjwali.* Neboť by na ten způsob odporowali netoliko ustanowenj Ježjše Krista, ano brž i aumyslu swaté Cjrkwe. Odporowali by ustanowenj Ježjše Krista, kterýž nám w podobenstwj o marnotratném synu gasně ukázal, že hrjšnj, což

* Gak gest wýsadně: *w dep ten kásanj a welkau mii sw. slyšeti.* Což fak i při udělowánj papežského požehánj o wánočajm hodě Božjm a o Sw. Janu Nep. před Neydůstogněgajm Knjžetem Arcibiskupem w. d. arcijahen wšemu lidu ohlašuge.

na něm i gest, hotow býti má, za poznané, oplakané a wyzpowjdané hřjchy swé učiniti zadost. Nawrátiw se maruotratný syn k otci swému, padná zwolal: „*Otče, zhřešil gsem proti nebi a před tebau,*“ a doložil: „*Giž negsem hoden slauti synem twým, ale učiti mae gako gednoho ze swých nagemnjkůw!*“ (Luk. 15, 19.) Prawdat, Kristus Jezjš učinil zadost za hřjchy naše, a wšak tjm nás wšj práce nezbowil; neboť on učinil za nás gediné to, seč gsme my býti nemohli. Protož každý kagjcj hřjšnjk gest powinen, za hřjchy swé Boliu činiti zadost, a když, což gemu bylo možného, wykonal, aučastným gest téprwa Kristowa zadostučiněnj. Když ale genom tenkrát cjrkewnjch odpustkůw dogjti může, an aučastným gest zadostučiněnj Kristowa: samo sebau každému gde na rozum, že odpustkové negsau zhoštěnjm zadostučiněnj ze strany hřjšnjka, poněwadž by čelili proti tomu, čož sám ustanowil Kristus Jezjš. Zároweň by se ale přjčili aumyslu swaté Cjrkwe. Neboť swatá Cjrkew netoliko nechce udělenjm odpustkůw k hřjšnjkowi cos nadlehčiti, a ducha kagicnosti w něm potlačiti: nébrž práwě naopak zameyšlj, aby tento dueh sljbenjm odpustkůw w hřjšnjkowi byl powzbuzen a ožiwen. *Ž* čehož následuge, že tjm gistěgi a tjm bezpečněgi cjrkewnjch odpustkůw dogdeme; čjm wje se přičinjme, abychom, což na nás gest, za hřjchy swé swrchowané sprawednosti Páně učiniti zadost.

An ale cjrkewnj odpustkové negsau ani odpuštěnjm hřjchůw, ani zhoštěnjm powinného zadost-

učiněnj ze strany hrěšnyka : tjm méně slauti mohau
 e) *dowolenjm k hrěšnému žiwotu wibeo, anebo*
k spáchánj něgakého zločinu zvlášť, gakož se
některj na hlawnu padlj, ale geště wjce bezbožnj
lidé domajwali. An ale tato domněnka, gakožto
prawé rauhánj sama sebou se wywracuge, a kaž-
dého dosti málo cítěného člowěka oškliwostj na-
plňuje a hrůzau, netřeba d nj gakých šjriti slow-
 ————— §. 2. *O gstat odpustky.*

Úplné wywězenj (*definitio*) pogomu téhož
 slowa nenj tak snadné, poněwadž námi swatá Cjrkew
 žádného nepodalaj, a poněwadž ti, genž o cjr-
 kewnjch odpustejch psali, každý něco giného zvlášť
 na pozoru mage, ač sobě w podstatnj věci neod-
 porúj, s nemalau težkostj w shodnost uwedeni
 býti mohau. Školaj katechismus prawj: „*Odpust-*
ková gsau odpustěnj časnych trestůw, kteréž
byahom měli po odpustěné wině hrěchůw buď
w tomto žiwotě, neb po smrti trpěti.“ Toto wy-
 mezenj gest zagisté prawé, o čemž se njž aupl-
 něgi přeswědějme; gest kráské, gakdwež býti má;
 gest bezpečné, neboť lačkoliw hó swatá Cjrkew
 sama nēwydala, stalo se přede s gegjm wědomjm,
 a gegjm schwálenjm, a gest i každému dosti gasně
 a pochopitelné. Zاتمělým-li se komu widj, za-
 tmělé gest toliko mnohonásobným wykladem. Ga-
 sný-li a čistý-li gest obraz, a neustále-li se otjrá,
 aby geště gasnějšj a čistšj byl, setře se naposled
 i barwa z něho, tak že dostane z cela gináu po-
 dobu, a mezi těmi, genž se naň djwagj, powstane

hádká, co vlastně představuge. Neginák se děle s wymezenjím odpustkúw, gak nám ge školnj katechismus podává. Neustálým wykládánjím stáwala se ta wěc wždy nesrozumitedlnějšj, an se wykládači od půwodnjho gednoduchého smyslu wždy wjce vzdalowali, odporowati sobě počjnali, a práwě tjm wěřej lid uwáděli w pochybnost a zmatek. Nenj tedy diwu, že ginaj widauce takowau nesgednocenost, na konec připadli na tu dominětku, že učenj o cjrkewnjch odpustecjch žádného dogmatického základu nemá.

Hlawnjm podnětem onoho různěnj bylo slówo „časnych“ t. trestúw. I domnjwali se mnozj dogmatikowé, že tresty časné, gichž prominutj se kagcjmú hřjšnjku cjrkewnjmi odpustky udělugé, gsau trestowé cjrkewnj — *poenae canonicae*; a poněwadž swatá Cjrkew některé uložené tresty swé genom na smrtedlné posteli odpauštj: opět se činil rozdjil i w cjrkewnjch trestech, an se wykládalo, co cjrkewnj odpustky gsau. Prawdať cjrkewnj pokuta, buď gsi gakákoliwěk, gest owšem trest časný: ale takowýto wyklad našj wěci netoliko newygasňuge, anobř i z částky gest nepráwým. Newygasňuge našj wěci: neboť swatá Cjrkew slibuge a udělugé odpustky také těm, kterýmž žádné pokuty neuložila, a kterjž by nepodléhali žádným cjrkewnjm trestům, kdyby se podnes starobylé přjnsné kázně užjwalo. Nenj pochybnosti o tom, že swatá Cjrkew má moc, odpauštěti tresty, kteréž sama uložila: ale ona má také moc, odpau-

štěti duchownj tresty, kterýchž neuložila; neboť splnomocněna k tomu gest od Syna Božjho, Krista Ježjše, kterýž řekl swým učedlnjčkům: „*Cožkoli swážete na zemi, budeť swázáno na nebi; a cožkoli na zemi rozvážete, bude i na nebi rozvázáno.*“

A protož výklad odpustkůw gakožto „prominutj cjrkewnjch toliko trestůw“ tě věci postačitedně newyswětluge. Nad to gest i z částky nepravým. Neboť kdyby odpustkové byli prominutjm cjrkewnjch toliko trestůw: newjm, gak by náš katechismus o těchto trestech dokládati mohl, že bychom ge buď w tomto žiwotě, buď po smrti snášeti měli; gesto swatá Cjrkew, co duchownj práwomocnost, od Krista Ježjše gediné pro čas žiwota wezdegšjho splnomocněná, takových trestůw neukládá, kteréž by duše i na tomto swětě i po smrti trpěti měla. Přiwlastňuje sice swatá Cjrkew odpustky také dušjm w očistci: tjm ale swé práwomocnosti ani nerozširuge, ani newztahuge na ty, genž podléhagj výhradně Božjmu saudu. Neboť přiwlastňowanjm odpustkůw dušjm zemřelých nemjn se giného nic, než modlitba, aby gim Bůh milostiw býti ráčil; gakž pozděgi wyloženo bude. Že si ale swatá Cjrkew nad dušemi zemřelých žádné práwomocnosti neosobuge, dost gasně gewj tjm, že ani při pohřbu, ani při mši swaté za mrtvé, ani při giných zádašnjch pobožnostech neběře biskupské berly, kteráž gest znamenjm duchownj práwomocnosti.* An tedy wěřjej saudu cjrkewnjmu toliko na

* Gedině *pacifikál.*

Red.

čas žiwobytyj swého podléhagj, nad níkým newý+
 nášj duchownj práwomocnost takowého trestu, kte-
 rýz by také po smrti snášeti měl w očistci. Po-
 něwadž ale dle učenj katechismu udělenjm odpust-
 kůw dosahugeme prominutj i těch pokut, kteréž
 bychom po smrti snášeti měli: patrno gest, že od-
 pusťkowé negsau prominutjm cjrkewnjch toliko trestůw.
Gsau tedy prominutjm také časnych trestůw Božjch.

S každým téměř těžkým hřjchem spogil Bůh
 gisté truchliwé následky, gako gsau: tělesný ne-
 duh, chudoba, hana před swětem, a co těm podob-
 ného. Tyto tresty musj wytrpěti hřjšnjk po při-
 gatě swátosti pokánj, aby se strany swé spra-
 wedlnosti Božj učinil zadost, a tak aby aučastea
 byl zadostučiněnj Kristowa. Kdyby ale těchto
 trestůw náležitě newytrpěl giž na tomto swětě, byl
 by powinen wytrpěti za ně w očistci, tak dlauho
 by musel býti zbawen králowstwj nebeského, do-
 kudž by se nedokál. Gsau pak to genom tresty
 časné, poněwadž nemagj na wěky trwati; a že
 takowýmito časnými tresty pokutuge též Bůh ka-
 gjcjhо hřjšnjka: widjme djem ze swatého pjsma,
 djem z každodeunnj zkušnosti. Pro pokánj byl
 odpuštěn hřjch prwnjm rodičům w zásluhách toho,
 genž byl sljben, aby potřel hlavu hadowu; proto
 ale pro wšeccko museli se podrobiti mnohým trest-
 ům časným: byli wyhnáni z ráge, Adam musel
 w potu twáři dobywati chleba, Ewa musela w bo-
 lestech roditi swé djtky, dána byla pod moc muže
 swého, a na konec museli podstaupiti tělesnau smrt.

(1. Mogž. 3, 16—24.) Řeptali židé proti Bohu a proti Mogžjšowi, i proti Aronu bratra geho na poušti; poznali se ale, že zhřešili, káli se nade swými hřjchem, Bůh gim odpustil tresty věčné: nad to ale nade všecko uložil gim časný trest, že na poušti umřjti museli, neuzřewše země zaslíbené. Podobně odpustil Hospodin Mogžjšowi pro pokánj geho hřjch nedůwery, že by ze skály wyweden býti mohl pramen wody žiwé; tak i Aronowi, že se namluwiti dal, učiniti synům Israelským modlu, podobnau teleti: ale časného trestu za hřjch gim neprominul, nedal gim wegjti do země zaslíbené. Těžce zhřešil Dawid, stal se cizoložnjkem, a byl winen krwj Uriáše Hethegského. Gak těžký byl ale geho hřjch, tak horliwé bylo geho pokánj; i zwěstowal mu prorok Nathan we gménu Páně, že hřjch geho gěst odpuštěn: při tom mu ale zároveň na wědomj dal, gaké časné tresty po odpuštěné wině hřjchu na něho přigdau. Neboť řekl prorok: *„Toto prawj Hospodin: Ay wzbudjm proti tobě zlé z domu twého, a wezmu ženy twé před očima twýma, a dám ge bližnjmu twému, a spáti bude s manželkami twými před očima slunce tohoto; a syn, kterýž se tobě narodil, smrtj umře.“*

(2. Král. 12, 11. 14.) A to se všecko stalo: djte kteréž mu porodila manželka Uriášowa, umřelo brzo po narozenj, powstal proti němu geho vlastnj syn Absolon, a chtěl geg swrhnutí s trůnu, a wešel k ženínám geho, a páchal ohawnost přede wšjm Israelem. — Čelož ale nacházjme dukazy

we swątém Pjsmě, o tom swědčj též každodennj zkušenosť. Marnotratnjka tresce Hospodin; chudobau, nestřjdmého tělesným neduhem, dháře ztrátau všeliké důwěry, nešlěchetnjka hanbau před swětem, a tak na každý téměř těžký hřjch; mimo wysazené tresty wěčné, následuge také gistá časná pokuta. Winy hřjchu a trestůw wěčných zbawiti se může člowěk prostředkem swátosti pokánj; časný trest mu gest ale zadržěn. A protož když s náležitau přjprawau přigal swátost pokánj, snašeti musj přede truchliwý následek hřjchu swého: pokánjm dogista nenabýwá ani ztraceného gměnj, ani zdrawj tělesného, ani důwěry, ani cti, ani swobody, aniž gest zbawen škod, kteréž si hřjchem swým způsobil.

Wšeliký ale tento časný trest, kterýž ukládá Bůh aneb od něho zplnomocněná swatá Cjrkew, má slaužiti k tomu, aby hřjšnjk přede všjm byl pokárán, mimo to aby nabył křesťaňské opatrnosti a budaucně w tomtěž anebo w giném těžkém hřjchu neklesl, anebo aby duchowně byl uzdrawen; a konečně aby dal gako náhradu za dané pohoršenj, gestliže gaké wzniklo geho hřjchem. Když se to ale stalo, když dosti gest pokárán hřjšnjk, když gest náležitě naprawen a duchowně uzdrawen, a když odstraněno gest giž dané pohoršenj: nemj wjee žádné přjčiny, proč by ten člowěk byl trestán; a protož sprawedliwe gest, aby takowýto kagcej a giž naprawený hřjšnjk swého trestu byl zbawen. Bez toho to byl genom časný trest, kterýž mu

byl uložěn: a protož přestáwey, když se gjm do-
 cjlilo, což se geho uloženj zameyšlelo. Můžet
 pak se i čas pokuty ukrátiti, anebo i způsob gegj
 ulewiti, když člowěk, swátost pokánj přigaw, a
 s auplným poslušenstwjm všemu se podrobiw, což
 od Boha aneb od swaté Cjrkwe za spáchané hřjchy
 gemu uloženo bylo, weleskraušenau ljtosťj a při-
 kladnau kagjcnostj djrwe toho úmyslu docházj,
 z něhož mu byl časný trest uložěn; a když tako-
 wauto horliwostj ukazuge, že hotow gest, geště
 přjsněgšj pokutu snášeti, aby genom se swé strany
 sprawedlnosti Božj učinil zadost, a Kristowa za-
 dostučiněnj tjm bezpečněgi byl aučasten. Ku př-
 někomu by rok byl wykázán, w němž pokánj swé
 konati má. Shledalo se ale po půl létě, že ten
 člowěk se wjce káral, než mu vlastně uloženo
 bylo, že giž docela gest duchowně uzdrawen od
 hřjchu swého, a že na dané pohoršenj giž nikdo
 nezpomjná. Sprawedliwé tedy gest, aby tento ka-
 gjcj člowěk za swau příkladnau horliwost byl od-
 měněn, a od swaté Cjrkwe aby blahého ugišťenj
 nabył, že se swé strany giž Bohu zadost učinil
 za swé hřjchy. Neboť w prawdě pokánj geho giž
 gest dokonáno, a protož hoden gest, aby celý
 ostatnj čas geho pokuty byl prominut. Shledalo-
 li se ale po půl létě, že ten člowěk dosti gest sice
 giž pokáran, že ale geště nenj docela wyswobozen
 z nebezpečenstwj, aby se opět oplakaného hřjchu
 dopustil; anebo že se geště wzpomjná na pohor-
 šenj, kteréž se gednau stalo geho hřjchem; widi-

tedno-li ale zároveň na tom člověku, že se nanevysš přičiní, aby se čím dříve tím lépe svého nebezpečnství docela zbavil, a polepšenj geho aby lidem patrné bylo tak, aby každý rád na geho dané pohoršenj zapomněl: daufati se může, že geště před rokem úmyslu dosaženo bude, z něhož mu časná pokuta byla uložena. Dobrotiwá matka Cjrkew těšj tedy takowého kagjcjho člověka, řkauce: „*Synu, setrwáš-li w započaté horliwosti, za čtwt roku bude twé pokánj dokonáno, poslednj čtwt roku bude ti odpustěna.*“ Gakož ale pro weleskraušenu ljtost, a pro příkladnau kagjcnost čas pokuty může býti ukrácen: tauže měrau může přísnějšj trest w snadnějšj býti proměněn; u př. na mjstě postu, kterýž kagjcj člověk mezi uloženým časem wjcekráte zachowal, nežli byl powinen, může se mu na ostatnj čas wytknutého pokánj gistá modlitba uložiti; čímž horliwost geho také odměny docházej, a čímž se mu dáwa na rozum, aby se geště wjce přičinil, milosti swatě Cjrkwe auplně býti aučastným.

Prvé než zawřeme wyklad, co odpustky gsau, geště dwau wěcj podotknauti třeba: gedno gak to stogj s těmi tresty, kteréž k pokáranj a k naprawenj hřjšnjka ukládá sám Bůh, když kagjcj docházej cjrkwjnch odpustkůw; a potom co se tjm mjnj, že cjrkwjnmi odpustky docházejme prominutj oněch trestůw, kteréž bychom byli také po smrti snášeti měli. — Přirozené truchliwé následky, kteréž spógil Bůh s každým téměř těžkým hřjchem, nepř-

stáwagj sice udělenjm cirkewnjch odpustkúw; to gest: kdož dŕjwe swau vlastnj winau schudl; one-
mocněl, dáwěru a čest ztrařil, ten aučastenstwjm
cirkewnjch odpustkúw ani bohatstwjm, ani zdrawjm, ani
ztracené cti nenabywá, práwě tak gako těch wěcj
nenabyl přigitjm swátosti pokánj; když ale hodným
se učinil milosti swaté. Cjrkwe: truchliwé následky
geho někdegsjho hřjchu nemagj wjće do sebe po-
waby trestu; nébrž gsau mu giž prostředkem, aby
si u Boha záslulu zjskal, práwě tak gako spra-
wedliwému Jobu wšecky geho nehody; gako mi-
losrdnému Tobiášu slepota a gako bohobogné; Su-
sanně hanebně nářknutj nestaudných starcůw. Ga-
kož, gsau cirkewnj předstawenj Bohu za nástrog,
aby skrze ně kagjcjho hřjšnjka ugistil, že odpustěna
mu gest wina hřjchúw a wěchná pokuta za ně: takť
gsau mu také za nástrog, aby polepšěného hřj-
šnjka ugistil, že truchliwé následky geho hřjchúw
nestsau mu giž trestem, nébrž prostředkem k do-
bytj nowých zásluh; když ge trpěliwě a s ode-
wzdánjm se do wúle Božj snášeti bude. O cjr-
kewnjch trestech každý se domyslť, že udělenjm
odpustkúw docela přestáwagj, t. g. takowý člowěk
napotom k ničemuž iněmu nenj zawázán, než což ná-
ležj do powinnostj každěho prawowěrněho křestana. —

Co se týká onoho doloženj, že odpustky cjr-
kewnjmi docházjme také prominutj oněch trestúw,
kterěz bychom po smrti snášeti měli: rozuměť
takte. Každý kagjcj hřjšnjk gest powinněn, se swé
strany Bohu učiniti zadost, aby zásluh Kristo-

wých byl aučasten. Umřel-li dřjwe, než dokonál zadostučiněnj swé, dokonati ge musj w očistci. Neboť očistec gest mjsto, kdež duše časné tresty za swé hřjchy trpj, z kterýchž se na swětě nedokály. Kdož se ale dle uznánj a wýslowného wyřknutj swaté Cjrkwe dokál, anebo kdož gegich odpustkůw gest hoden, ten by giž na wěčnosti, kdyby hned umřel, žádných trestůw snášeti nemusel. Ginak by to ale stálo s hřjšnjkem, gemuž po swátosti pokánj uložen byl gistý trest, a kterýž se mu sice podrobil, ale žádné přjkladné horliwosti neukazowál, tak že cjrkewnjch odpustkůw nebýl hodným. Gestliže ale před dokonáným pokánjm zemřel, lebko nám giž gde na rozum, že za to, čehož nedokonal na swětě, přiměřenau pokutu snášeti musj w očistci. Následowně aučastenstwjm cjrkewnjch odpustkůw blahé gistoty nabýwáme, že naše pokánj gest dokonáno, že před Bohem žádného trestu giž nezasluhugeme, a že kdybychom w tom stawu zemřeli, že bychom přjmau cestau wegjtí mohli do žiwota blahoslawených.

Shrneme-li w krátkosti wšecko, což gsme k wyswětlenj a k opodstatněnj slow našeho katechismu sestawili, naskytuge se nám tento wýklad: *Odpustkové gsau prominutj trestůw časnjch, kteréž kagjcjmu hřjšnjkowi djlem k pokaránj a k duchownjnu uzdrawenj, djlem k náhradě za dané pohoršenj od Boha neb od plnomocnice geho, totiž od swaté Cjrkwe, uloženy byly, a kteréž po odpuštěné wině hřjchůw buď w tomto*

*bud' w onom životě až do; uloženeho času sná-
šati měl.* Prominutj toto se uděluje od swatě
Cjrkwe w té bezpečné naděgi, že hřjšník postači-
tedlně giž gest ohražen; aby w oplakaném hřjchu
nepoklesnul, a že Bůh genu pro horliwau kagic-
nost pozůstalý čas geho pokuty giž prominul, a
žádných trestůw od něho nežádá; anebo že mu
tjm gistégi promine wšeecko, čjm wjce kagjcná hor-
liwost geho milostnau swatě Cjrkwe dobřetau bude
růzmnožena.

**§. 4. Rozdjl mezi křtem, a pokánjm gest hlawnj
základ učenj o odpustejch.**

Pokánj gest sice obnowenj swatěho křtu, a
nebo gak swatj Otcowé ge nazýwagj: „*Secunda
post naufragium tabula*;¹“ a wsak pokánjm ne-
dosahuge předce člowěk naskrze a docela wšeho,
čehož při swatém křtu dosahнул. Nemůžet dogista
člowěk ani žádati, aby wzhledem na účinky mezi
křtem a pokánjm docela žádného rozdjlů nebylo,
poněwadž pro hřjchy swé gest nehoden, aby se
mu w pokánj wšeecky milosti zas udělily, kterýchž
došel na křtu swatém. Srownáme-li wšeecko, což
dle učenj swatě Cjrkwe působj křest, a co pokánj:
shledáme, že pokánjm se odpaustěgj toliko wěcnj
trestowé, gešto nám na křtu swatém netoliko wina
hřjchůw, nébrž i wěčné a časné tresty odpustěny
byly; anebo že we swatém křtu učiněn gest člo-
wěk nowým stwořenjm, gešto se mu we swátosti

¹ S. Hieronymus ad Demetriadem, a ginj.

pokánj s odpuštěnjm winy a s odpuštěnjm věčného trestu posvěcujcj milost Božj k tomu uděluje, aby se swým spolupříčiněnjm nowým stwořenjm státi mohl. Ostatnjch rozdjlůw zde pomjgjm, poněwadž gimi člowěk žádného zkrácenj netrpj.

Zdáť se, že člowěk ani prostředkem swatého křtu nedocházj odpuštěnj trestůw časných, poněwadž nebýwá zproštěn ani tělesné smrti, ani náchylnosti k tělesným neduhům, ani giné časné bjdy; a byl-li w dospělém wěku teprwa pokřtěn, žeť nehyne w něm náklonnost k tomu onomu skutečnému hřjchu, genuž přede křtem nawyknuł. Tjm se nikdo meyliti nedey. Následky hřjchu buď dědičného buď skutečného swatým křtem sice neminau, negsau ale žádným trestem, nébrž prostředkem, aby člowěk trpěliwým gich snášenjm aučasten byl zásluh Ježjše Krista, a tak tělesně hyna tjm slawnějšho duchownjho zisku nahýwal. Co se týká náklonnosti k hřjchu, potřebj sice gest nowokřtěnému člowěku, zwlášť dospělému, aby gistých prostředkůw užjwal, gimíž by se ochránil před hřjchem skutečným a před ztrátau swé duchownj neporušenosti: ale ani tato prostředkowé negsau mu žádnau pokutau, nébrž zbranj, kterauž by swému pokušiteli odpjral, a proti hřjchu se bránil. Poněwadž ale tato duchownj ochrana anebo duchownj zbraň nowokřtěnci nenj žádnau pokutau: protož ma křtitel tak skoro nerozkazuje, nébrž wjc přátelsky radj, aby gj užjwal k spasenj swému. A i tato rada děge se wjc genom wůbec, poněwadž křtitel duchownjho

stawu křtěnce swého nikdy tak nezná, jako zpovědník znáti může duchownj staw člověka kagicjho.

I obrácenému hřšňjku potřebj sice gest ochrannjch prostředkůw, aby w starém hřjchu nepoklesnul: a však zpovědník docela ginak s njm zacházeti může a musj, nežli křtitel s nowým křšťanem. Může mu gistégi a bezpečněgi wšeccko dáti na ruku, čjmž by se před budaucjm pádem ocbránil: poněwadž duchownj staw geho zná, a wj, gakým způsobem w srdci geho vzniklo pokušenj, a proč w něm klesl. Musjt pak zpovědník i wětšj přj-
snosti užjwati, nežli křtitel, poněwadž kagicj hřšňjnk wždycky u wětšjm nebezpečnstwj gest, na starau cestu se nawrátiti, nežli nowokřťenec, protože, poučen gsa w Zákoně Božjm, s wětšj wědomostj a s wětšj swobodau proti wůli Páně gednal; a tjm samým přirozenau k zlému náklonnost w srdci swém mnohem wjce posilnil. Wjc o hřšňjku obráceném než o nowokřťenci dagj se slyšeti slowa Páně: *„Když wygde nečistý duch z člověka, chodj po mjstech suchých, hledaje odpočinutj; a nenaleznu, dj: Wrátjm se do domu swého, odkudž gsem wyšel. A přigda, nalezne geg chwošťašti wyčišťený a ozdobený. Tehdy gde, a přigme k sobě giných sedm duchůw horšjch, nežli gest sám, a wegdauce tam přebýwagj. I gsau poslednj věci toho člověka horšj, nežli prwnj.“* (Luk. 11, 24—26.) Aby tedy poslednj věci obráceného hřšňjka nebyly horšj nežli prwnj: powinen gest zpovědník,

přiměřené mu předepsati prostředky; gichž užjwá-
 njm by se netoliko před budaucjm pádem ohradil
 a ochránil, nébrž i gimiz by zároveň za spáchané
 hřjchy swé byl podle zásluhy pokáran. Můžef
 sice i kagcej hřjšnjc sám někdy zpowědnjku sljbiti;
 že těch oněch prostředkůw užjwati bude, aby se
 toho onoho hřjchu wystrjhalt; a však zpowědnjk ne-
 může nikdy přestáwati na slibu geho, ani tenkrát
 kdyby ho ugištwal, že se mu protřel duchownj
 zrak, že nynj gasně widj, gak swrchowaně toho
 potřebj gest, wšech možných prostředkůw k za-
 chowánj milosti Božj užjwati, a že nynj mnohem
 starostliwěgi dbáti bude o spasenj swé. Kdož
 gednau wědomě a dobrowolně křestnj smlauwu
 zrušil, aupné důwěry nenj hoden, dokudž swého
 šlechetného úmyslu polepšenjm žiwota nedokáže.
 Kdyby to mělo wolný průchod, aby si mohl
 kagcej hřjšnjc wywolití sám, gakých prostřed-
 kůw k polepšenj swému užjwati bude, anebo kdy-
 by zpowědnjk mu k nim toliko radil: byl by
 owšem i bez trestůw časných. Neboť trest musj
 býti od soudce wyřknut: ělowěk ale nemůže býti
 soudcem sám nad sebau; zpowědnjk sice gest
 soudcem na mjstě Božjm: kdyby ale určitě neu-
 kládal, co kagcej hřjšnjc činiti má, nébrž toliko
 radil, nezastáwal by auřadu swého. Dobrowolně
 wybránj ochranných prostředkůw se strany hřjšnjka,
 anebo přátelská rada k njm se strany zpowědnjka
 nemohlo by se arci trestem nazýwati: takowýmto
 gednánjm by se ale neuplnilo úmyslu swaté Cjr-

kwe, kteráž v Duchu swatém shromážděna na stěmu Tridentském takto předpisuje: „Sane, et iustitiae divinae ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccati et daemonis servitute liberati et accepto Spiritus sancti dono, scienter templum Dei violare, et Spiritum sanctum contristare non formidaverint. . . . Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggererit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate, salutare et convenientes satisfactiones injungere: ne si forte peccatis conneant, et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, aliorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem praec oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum; sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem. (Sess. XIV. cap. 8.)“ (W prawdě se zdá i úmysl spravednosti Božj toho žádati, aby ginák od něho na milost přigati byli; giná přede křtem a newědomosti křesli; ginák ale ti, kterjž od služebnosti hřjchu a ďábla gednau wyswobozeni, a přigawše dar Ducha swatého, wědomě chrám Božj rušiti a rmauti Ducha swatého se nehrozili. . . . Ukládeytež tedy kněžj Hospodini, gak rozeznánj ducha a opatrnost poskytne, dle velikosti hřjchůw a dle možnosti kagjcjch, spa-

sídelné a přiměřené dosti učiněný: aby snad hříchům showjwagjce a s kagjcmi přijíš milosrdně gednagjce, ukládánjm welmi lehkých skutkůw za ta ney-těžšj prowiněnj, hříchůw cizich aučastni se nestali. I to před očima měgtež, aby uložené pokánj bylo negenom nowého žiwota ochranau a lékařstwjm proti mdlobě; nébrž také spáchaných hříchůw pokutau a trestem.)

Deyme tomu ale, žeby wzhledem na wěc ochrannj prostředkowé i pro nowopokřtěného i pro kagjcjho hříšnjka steganj byli, u př. gistá modlitba, udělowánj hoganých almužen a t. d.: kagjcjmu hříšnjkowi gsau wždycky spolu trestem, poněwadž powinen gest zpowědnjk, gakožto saudec we gměnu Božjm, určité mu gich ukládati, a poněwadž kagjcjmu swobodno něnj, aby o swé wůli něco na nich měnil. Potřebj ale zároweň gest, aby každý tento ochranný prostředek, genž u kagjcjho pokutaj způsobu na sebe přijímá, wždycky byl přisněgšj, než při cłowěku nowopokřtěném: poněwadž, gak z dotčeného mjsta Tridentského sněmu poznati lze, každý hřích, kteréhož se cłowěk po křtu dopauštj, mohem wětšj gest, než kdyby ho byl předě křtem spáchal. A protož nelze ginák, než aby kagjcj hříšnjk po odpustěné wině hříchůw a po odpustěných trestech wěcných předce byl pod něgakau pokutau, gegjmžto by sněšenjm křestnj dokonalosti dosáhnul.

Diwití se bude mnohý, proč Bůh kagjcjmu hříšnjku, swému nowému příteli, we swátosti po-

kánj neodpauštj také trestůw časných, gesto mu přede odpauštj winu hřjchůw a tresty wěčné. Časný trest není owšem ani k přirownánj s tresty pekelnými; mnohý by se ale domnjwal, že když odpauštj Bůh, což tak welikého gest, že by také odpustiti mohl, což nemá do sebe tak weliké wáhy; že kdyby prý něgaký wěřitel odpustil dlužnjku swému na gedné straně deset tisíc hřiwen stříbra, že na druhé straně požadowatí nebude od něko několik halérůw, kteréž mu také dlužen byl, ale že mu odpauštj wšecko. A však negewj Bůh zadřženjm trestůw časných ani méně dobroty ani méně milosrdenstw, než by kagcj hřjšnjk daufati mohl. Naskrze wšecko, časné i wěčné tresty mu odpustil poneyprw, we swátosti swatého křtu; kdyby ale Bůh po druhé a po každé člowěka beze wšeho trestu propauštěl: zlehkomyslněl by člowěk; pokládal by hřjchy za nepatrnau maličkost, anebo docela za nic, a práwě proto by w giných a těžšjch hřjšjch klesal. Za tau přjčinau dj také swatý Sněm Tridentský: „*Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta peccata lewiora putantes, welut injuriū et contumeliosi Spiritui Sancto in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die irae.*“ *loc. cit.* (Důstogno gest Božjho milosrdenstw, aby se nám hřjchowé beze wšeho dostiučiněnj neodpauštěli, abychom snad w naskytlé přjležitosti hřjchy za maličkost powážjce, gakožto nesprawedliwj a rauhači proti Duchu

swatému, w těžšjch neklesali, shromáždugice sobě pomstu ke dni pomsty.) Neznal by tedy ani swrchowané maudrosti Páně ani powahy člowěka, kterýž by chtěl, aby se hřjšnjk w pokánj taktěž na milost přigjmal, gako we křtu. Dosti na tom, když se hřjšnjku udělenjm poswěcugcej milosti Božj možné činj, aby swým spolupřičiněnjm té newinnosti dosáhnul, kteráž mu dána byla na křtu swatém, anebo aby se stal nowým stwořenjm, gakowýmž byl, když wystaupil z křestnj kaupele.

Dokud ale kagcej hřjšnjk křestnj newinnosti nedosáhnul, tak dlawho musj býti pod pokutau, kteráuž by gako něgakým udidlem od nowých hřjchůw byl zdržowán; takť se wygádrily Tridentšty Otcowé w dotčené kapitole: „*Poenae satisfactoriae magnopere a peccato revocant, et quasi freno quodam coërcent.*“

Poněwadž ale kagcej hřjšnjk sám nemůže ani ustanowiti, gakými prostředky křestaj newinnosti dogde, ani rozhodnauti, že gj dosáhnul giž; nébrž we všem očekáwati musj usudku swého zpowědnjka anebo raděgi usudku obecné swaté Cjrkwe: na gewě každému gest, že rozdjl mezi křtem a pokánjm hlawnjm gest základem ukládánj trestůw časných kagcejm hřjšnjku, a následowně celého učenj o cjrkewnjch odpustcjh.

(Pokračowánj.)

2. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy. (1. Tim. III, 14.)

(Díl II.)

od

Jana Bjlého,

prvního prefekta Museum alumnů Brněnských v IV. roce.

§. 1. Základ Cjrkwe.

Známo, že myslivý člověk důsledně buď pantheistau neb katoljkem se státi musj, ginák-li zákonů myslí své zdravě a náležitě užíváti chce. Což když tak gest, katolicism neb *Cjrkew katolickau za Prawdy skladiště vyhlásiti a wznáwati* nebude se zpěčowati žádná. W tom se wjce utwrđiti můžeme, pak-li zkaumati woljme, *gakým postupem w času* (historickým postupem) tento wznešený chrám milosrdenstwj a lásky Božj wybudován a wystáwen byl.

Gsaude prawými audy samospasitedlně Cjrkwey kteráž gest *slaup a utwrzenj prawdy* (1. Tim. III.) wznáwáme s njej, že půwod a počátek wšeho zlého wšj bjdy a neřesti dušewnj i tělesné *hrjchsm* prvního zvláštnjmi dary od Boha nadaného člověka w člověčenstwu uведен byl. W oně nešťastné zkaužce, kteráž k dokonánj *osobnosti* lidské při prvního člověku, gakožto *swobodau* obdařeném tworů, *newyhnutedlně* potřebna byla, (neb gaký to člověk, bez upowědoměnj své vlastnj vůle? —) půwod

a základ položen byl k taženístwjmu, w kteréž ur-
 gelé nahlédnauti práhnauy, a kteréž jediným před-
 mětem rozgjmánj neyslechetnějšich dušj w historii
 křesťanské byly gsau.

„W kterýkoli den bys gedl z něho (stromu
 poznánj dobra a zla), *smrtj zemřeš*“; tak přjnsně
 a strašně zazněl doklad, kterýž byl gako přjtěžkem
 a záwažjm k *positivnímu zákonu*, danému ney-
 maudřejšjm wychowatelem prwnjho člověka, *Bo-
 hem samým*, k tomu cji a konci, aby se gim pro-
 pūgčený dar *sprawedlnosti a swatosti vlastnj*
 gich okrasa a *zásluhau* stal, a oni wložené w sobě
wolnosti upowědoměni o záslužném w poměru
 k Bohu se ustálenj a ustawenj zwěděi se mohli.

Než nastogte! prwnj praotec klesnul, nebla-
 hým duchem sweden gsa, službu Pánu swému
 neyswrchowanějšjmu wypowěděw, sám *neobmeze-
 ným Pánem* býti chtěl; neboť zalákalo ho ono:
 „*Budete gako bohové, wědaude zlé a dobré!*“
 Owšem že zwěděli, ale nepravým způsobem, a
 ke swému neštěstj. Byl by byl musel *umřjti dle
 duše a těla*, gako mu byl Bůh wylhrožowal; ale
 tu Božj *milosrdenstwj* galo se padlých: Ten Bůh,
 kterýž zawrhl angely padlé a nešanowal gich
 (2. Petr. II.), ten se ugal semene Abrahámowa,
 gak prawj apoštol: „*Nikolivo nepřigal. angelů, ale
 sjmě Abrahámowcō přigal.*“ Gak ale to ospra-
 wednjme před wtjragcj-se otázkau: *gíž že Adam
 hned po hrjchu neumřel, ale otcem pokolenj se
 stal, jeho zásluhau se státi nemohlo. Kdo měl.*

tedy vplyw na něho? Kdo mohl: spravdnosti a swatosti Božj, kteráž tauto zpanrau člověka na nejweyš uražena byla, zadost učiniti? Dáme-li, že w to kročilo milosrdenstwj Božj: rjci se nám může, že gedna vlastnost druhau zcela zničena a. gak rjkáme zkrátka odbyta býti nemůže. Ač hogné geho milosrdenstwj — přede swatá geho spravdnost zcela se obegiti nedá. Dáme-li, že si člověk něgak časem zásluhu před Bohem zjskal: — oddělen od Boha a sobě sám zůstawen gaktežiw zásluhy před Bohem shromáždowati schopen nebyl. Že tedy geště na živě zůstal, a w pokolenj se rozestaupil, přjčinau zásluhy odginud mu dopřáné djti se mohlo. Zagisté, gen šťastné zřizenj člověka k spáse mu prospěšno se poukázalo. Pokolennj geho život cestau se stal ku wegiti: w něg gednoho, kterýž prost wšj winy, gak dědičné, kteráž od prwnjho hřjšnjka na celý zkažený rod přecházela, tak osobnj, tjm, že bezwymjnečným poslušenstwjm Boha neposlušenstwj prwnjho praotce pokolenj zahládlil a wymazal, geho wykupitelem a spasitelem, t. g. druhým praotcem se státi mohl a se také stal, gelikož zásluha tohoto druhého Adam tauže cestau dědičné se rozprostřela, kteráž hřjch a zawiněnj prwnjho otce dědičným se stalo. Když tedy tento druhý Adam to, což prwnj prwinił, napravil: celé pokolenj we swé wesměšnosti a obecnosti bez winy, neboli bez odpornosti proti Bohu se obgewilo, a Bůh bez wymjnečné poslušenstwj nowého Adama co zadost-

učiněnj za přjkor a urážku starým Adamem učiněnu powažowati mohl a musel. A proto že Bůh tuto aurodnau ratolest na pokolennjm stromu člowěčenstwa klatbau stjženým předwjdal — proto stwořil swět, raduge se radostj božskau nad budaucjm obgewenj přetykagcjcj plnosti a bohatstwjcj swé lásky w ukonu spasenjcj.

Z toho ohledu se prawdiwau býti prokazuge ona průpowěd, kterauž gistý myslitel (*Malebranche*) napsal: „*Účel stwořenjcj bylo založenjcj Cjrkwe.*“ Neb ač se nám dle výsledků sauditi zdá, nieméné twrdjme, že dobře saudil. Neb lze-li nám po lidsku ginak sauditi? Neb prospěge-li nám to co, když se, kdo wj gak dlauho, natrápjme wyskaumati, zda-li by a gak by mohl člowěk bez hřjchu, bez odpadnutjcj od Boha, a rozpadnutjcj w sobě k upowědoměnj swého *gástwcj (Ichheit)* a swé *wolnosti (osobnosti)* přigjti? — Prawdiwá, upokogugcjcj, ze zdrawého obádánjcj Božjcj prozřetedlnosti wyplýwagcjcj sada gest, že *wše tak býti musjcj, gako to gest.* Prozřetedlnost totiž prozjrá a prohlédá k tomu, aby *swéwolnost* lidská gegjmu aučelu s člowěčenstwem se nepřjčila; protož, wšechny gegjcj wýgewy tak w celek osudů lidských wrádití umjcj, že; *an hřjšnjk trestu podlěhá, čin geho na wenek wystauplý gen blaho šjřiti musjcj.* Protož radostně woláme se swatau Cjrkwcj: „*O certe, necessarium Adae peccatum!*“ ne gakobychem twrdili, že člowěk musel zhřešiti a od Boha odpadnauti; (neb gak bychom to se swátostjcj Božjcj srownali?)

ale proto, že tento děg wolného odpádnutj od Boha na potomstwo Adamowo *přecházeti* musel — *dědičným se státi* musel, aby se wýkupa tohože potomstwa djti mohla; aby totiž Spasitel, co člověk w geho pokolenj wstaupiťi, a zásluhu též dědičnou pro člověčenstwo zgednati mohl, gako i zgednal. Proto: „*felix culpa, quae talem ac tantum meruit habere redemptorem!*“ Z toho ze všeho gde, že Báh se člověku před pádem i po klesnutj geho dobrotiwě zgewowati ráčil, a to sice we Synu swém známém

1. gako *Slowo* (verbum, *lógos*),

2. gako *Messiáš* (Spasitel, Wýkupitel.)

Když totiž *Duch swatý*, kterýžto gakožto duch lásky Boha se Synem swým Božstwým tak twórá s Twórcem w milostné láske-gednotě (pój), od člověka po dobrowolném odpádnutj geho odstau-pil — tenkrát dle věčné rady nēwyzpytatelné scho-wjwawosti k němu přistaupil Stworitel geho, božský *Abýos*, skrze kteréhož všeccky věci učiněny gsau, — přistaupiltě k němu mocj práwa a panstwa swého nad tworem swým; a člověk od Boha odvrácený widěl a poznal geg, ne sice co přítomna a na blizku, ale *we wnitřku* swém dawjdal se o něm, a hlas ten božského Spasitele, chěgjojho geg spa-siti prozajtj u wnitř, nazýwal *swědomj*. Kdy-koliw tedy člověk odpádnutj swé od Boha opěto-wal, zaslechl hlas okřikugj ho *we wnitřku* swém, *to je hrých*, a ačkoliw *láska* Twórcem a Spasitele

tjmo způsobem (gako přisný zákon) pro ducha člověka k zpauře proti Bohu nakloněného podnětem k hřjchu se státi musela: nicméně od syna milosti neodstaupila, brž auplně w sebe se zakrsnutj (*do- konalé soběctwo* [*Egoismus*]) w *náchylnost k zlu* zmjrnila, aby gi wěrným hlasu wnitřnjho poslauhánjm lehkø skrotiti mohla; a tak zůstal pokoz- lennj na žiwotwzdory všem nápotomným sblau- zenjm a zatemuěnjm žiwotem *náboženskjm*.

§. 2. Pohanstwo.

A tak počalo lidstwo po pádu prwnjho člo- věka a praotce swého, postaweno na zemi, tautěž klatbau hřjchu stjžénau a tudjž *stenagjčj-po sláwě synů Božjch* (Rjm. 8.) — swau klopotnau dráhu; Bohu sice odčizené, ne však cizj; od něho od- wráconé, ne však odtržené. Co se s njm stane, pak-li na ten wnitřnj hlas, kterýž ho na Boha a na důstogenstwj swé zpomná, dbáti nebude? Nechá nám dlouho čekati na odpověd; neb „*pöznavše Boha, nectili geg jako Boha, ani gemu neděko- wali, ale marnj učiněni gsau w myšlenjch swých, a zatmjno gest nemaudré srdce gegich; měwše se za maudré, bláznj učiněni gsau. Nebo změ- nili sláwu neporušitedlného Boha w podobenstwj obrazu porušitedlného člověka, i ptactwa, i hocoď čtwerňohých, i zeměplazů. Co tu giného doličuge sw. Pawel, nežli znik a zrušt Pohanstwa, čjmž odpjráme myšlěnce oněch, kdož ge za autný a přirozený wýgew a pokrok, stupeň we wywino-*

wánj-se člowěčenstwa w oboru náboženském wy-
dávagj. W oněch slowjch apoštol pohanů žisk a
podstata pohanstwa, toho strašného a ohyzdného
wýgewu w historii s takaa určitostj a důwodnostj
wytknuty gsau, že by to ani nowěgšj wěda whod-
něgšjm a gádrněgšjm způsobem wyřknanti nedo-
wedla. „*Poznawše Boha nectili (ho) gako Boha,*
ani gemu neděkowali, ale marnj učiněni gsau
w myšlenjch, a zatměna gest nerozumná mysl
gegich. Tedy w zatměnj rozumu co následku
neustálého se prowiňowánj proti Bohu wězj zá-
klad a důwod onoho bludu wšech bludů = Pohanstwa.

„*Gak se to státi mohló?*“

Měl-li člowěk w tom poměru k Bohu se udr-
žeti, gaký mu dle gehe položenj w trudném stawu
po pádu možen byl, měl-li wědomj swé důstog-
nosti, dlé kteréž twor wolný gest, zachowati: tedy
musel na hlas swého Spasitele wnitř — *na swě-*
domj — šetřiti a zmužně proti *smyslnošti* bogo-
wati. Čjm wjce tedy toho zanedbal, čjm wjce,
na ducha nedbage, přjrodě se kořil, čjm wjce roz-
košem tělesným se oddáwal, tjm wjce také we
smyslnošt zabřednauti musel. Giž pak s poznánjm
swé vlastaj dušewnosti stogj a padá poznánj swého
potaku *k Bohu a přjrodě.* Ono-li zatemněno gest
aneb wje a wje zaniká a se tratj, tjm samým
i poznánj Boha temněgšjm a zmodřehněgšjm se
státi musj, až pak posléz, když zcela smyslnoštj
opanowán gest, tuto samu, aneb raděgi základ a
žiwel gegj wnitřnj, w nj činný, *za Boha má.*

Tento-li však blud kudy zvládnul a se zmocnil, ráz Božstwj lehce přenášn býwá na takowé přirodnj předměty, w nichžto gakási skrytá neb wele- možná mocnost, člowěku buď prospěšná neb škod- liwá se obgewuge; a tudy, když člowěk giž Boha od přirody rozeznati nemohl, *zhlaupěl*, gak prawj apoštol. Toť strašný půwod Pohanstwa, když duch lidský w nepřemožitelném zmatku a bludu wědo- most sebe samého stratil sebe od přirody, a obě od Boha rozeznati nemohl, a kterýž blud nega geho *mrawnj a náboženský* žiwot w prawau ohawu přepotwořil, *gešto sláwu neporušitedlného Boha w podobenstwj obrazu porušitedlného člowěka i ptactwa, i howad čtweruohých, i zeměplazů změnili* — nýbrž i všecko geho *wědecké sna- ženstwj* gak zničil a zmařil, tak že, kde se předo- kýwalo, přjšernau ge nerudau udělal; „*měwše se za maudré, blázni učiněni gsau*. Způsobu však bludu že různá byla u různých, wykládáme si z rozmanitosti powahy lidské, ze zachowánj dřew- njho podánj pozůstatků, z šťastných neb strašných osudů, gimíž wědomj prwotnjho určení u národů buď udržowáno neb potlačowáno bylo, a z giných podobných okolnostj. Protož ginj se přiznawali k *emanacj* wěcj z podstaty božské, tak že čím dále od Boha wěc kteráž gest, tjm horšjm gest wýlewem podstaty geho; ginj se drželi *evolucj*, dle kteréž se člowěk powažuge za wýkwět a ney- vyššj plod přirody, a co konečného, že poznenáhla k aučastenstwj Božské powahy se wywinauti může,

ginj zase *dualism* přigali za práwau wědomost. Že však nikdý *pantheism* zgewně newyznáwali lidé, w tom snad překážel přirozený *stud*, gelikoz žádným náhledům každodennj obcowánj a zkušenost se nepřijč jako smyslénkám pantheistůw. W tyto oškliwé osnowy se zawinowalo lidstwo wždy hustěgi a zmotaněgi, aby w nich co nestwůrné same sebou zpautané a zmodrchané, polomrtné twářisko ku podiwnému garu dozráwalo, kteréž přigiti mělo, a o němž geště pološerá, temná powěst obcházela. Neboť nenj pochyby, že *plnost času* (Gal. III.), kteréž w židowstwu s neyvyššj gasnotau předpowěděnj a gich vyplněnj nastaupila, w pohanstwu s auplným dozránjím břichem uhoněné smrtedlné nemoci započala; až když lotrowé swé ohawné djlo na chudém, z Jerusaléma do Jérica putugjcjm cestowateli dokonali, a tento, všeho gměnj zbawěnj, w krwotoku polomrtew na cestě ležel, a celý starý zákon bez přinesěnj dostatečné pomoci geg minul: mohl teprw milosrdný Samaritán přigiti.

§. 3. Židowstwo.

Když se člověk Bohu swému a Spasiteli zase zprnewěřil a na swědomj nedbal, muselo obcowánj geho s Bohem neydobrotiwějšjím giné podoby obdržeti, a sice tak, že zgewowánj-se Boha *gednotliwoci u wnitř* se přeměnilo w zgewowánj se *zewnitřnj celému pokolenj*, kteréž však spolu *Spasenjm* — zgewowánj-se Spasitele býti muselo, poněwadž všecko poznánj Boha pro padlého člo-

wěka nič gineho'nenj než *skutečné wykaupánj* a tudjž gen *Wykupitelem* možné gest, a s poznánjm Wýkupy zároweň gde. Bůh tedy a Spasitel nemoha děle býti středem historie *gednotliwce*, musel se zgewiti co střed historie *pokolenj*, gako prwe *u wnitř* každému *srozumitelnj*, tak nynj pro weškerenstwo *zewnitř widitedlnj*. Gelikož ale toto zgewowánj-se *historicky* se wywinowat muselo: tak také i tento nowý způsob onoho zgewowánj býti musel zřetedlnějšj a gasnějšj. Ale práwě proto mohlo gen tam připogeno a nawázáno býti, kde prwotaj zdjlenj a osvědčowánj uznáno bylo; gen tam gebo spog s prwnjm uznán býti mohl, kde prwnj bylo pewně ustanoweno. „*Žes uposlechl hlasu mého, budau požehnána w semeni twém wšecká pokolenj země.*“ Tak prawil Bůh k *Abrahamowi*, když geg a gebo potomstwo ze wšech giných národů, wždy wjc a wjc do temnosti a stjnu smrti lezaujcch, wylaučil a s nimi smlauwu zawřel, že chce býti gegich Bohem, a oni gebo lidem, kteraužto smlauwau zgewenj-se Spasitele *na národ Židowskj* nawázáno bylo.

Aby pak se wědělo, že toto zgewenj-se we člowěčenstwu úzce spogeno gest s prwnějšj gebo dobau (moment) = ohlašowánjm-se we *swědomj*, a wšecko *gednjm celkem* se býti widělo, nesměla ona prwnj doba skryta zůstati nebo *ztracena* býti, (zmizeti), aniž pak gegj zachowánj od *swabody* (užjwánj wolnosti) židowského národu (kteraužto smlauwa ona wylaučiti, zbytečnau učiniti nemohla)

a od *wěrnosti* geho záwiseti. Protož děg zákonodárstwj na Sinai utkwěl kátheğorický imperatív swědomj na kamené dsky, tjm učiněno, *zgewenj wnitřnj zewnitřnjm*; takto negen *gednota* prwjj doby a gegjho významu se všemi následugjcjmi pro wšecky časy widomau, ale i od možných newěrnostj a zblauzenj lidu wywoleněho neodwislaw učiněna gest.

Giz co *nosič zgewenj Božjho* a prawěho poznánj Boha musel se Israel státi absolutnj protiwau, a w odpor přigiti s ostatnjm w modloslužebnost pohrauzěným swětem; w tomto odporu se značil mrawnj odpor mezi *hrjchem* a wěrnau odanostj gedino—prawému Bohu; proto tam *theokratická* forma řizenj, tu (w pohanstwu) *wláda přjrody* (*φροισοκρατία*), ztad ta zášť a zanewřenj wšech pohanských národů proti lidu Božjmu, a ztad zvláštňj řizenj, láskyplné schylowánj—se Boha k tomuto národu wywolenému; tak že řjci můžeme, že tato historie Jsraele weškerý poměr pokolenj lidského k Bohu — *historie swěta, a poslednj saud swěta* (wšeobecný saud), představuge a wyslowuge.

Ačkoliw židowský národ giz i řizenjm *politickým* (theokratie) i *během osudů swých* gako gedno weliké zgewenj Boha a wěštěnj (předpověděnj) na odiw postawen byl: předce toto k zwěstowánj Spasitele w člowěčenstwu stačiti nemohlo, neb toto muselo, zagedno:

- a. *zvláštňjm způsobem se státi, a spolu*
- b. *mimo nebezpečné wymisenj postaweno býti.*

Proto *Cjrkew Starého Zákona* na dwau úkonech byla založená :

na *kněžstwj* a } oběma zvěstowánj Spasitele docjleno.
proractwj, }

Kněžstwj, gelikož ono se swými oběťmi předobrazowalo budaucj kněžstwo Spasitele, kterýž sám sebe za oběť přinese Otci k zadost učiněnj za hřjchy swěta; ono předobrazowalo wýminky wykaupenj.

Proractwj, kteréž bylo zněgjcjm časy slowem zvěstowánj gegjho, wolánjm hlásného w staré noci; kteréž tjm zřetelněgi a srozumitelněgi prozwukowalo, čjm hustěgšj a černěgšj byly temnosti, kteréž na ostatnj swět lehaly, a čjm wjce se Israel zblaudil a na myšlenj motal; — až *Daniel*, poslednj wědaucj, rok wyrkl, a *Jan Křtitel* prstem ukazowal na beránka, kterýž by sňal hřjchy swěta. A právě to, že toho swěta přirůstalo, tau měrau, kterauž i pohanstwo se horšilo i židowstwo klesalo, právě to o přjmém wplywu Božjm neystkwělegšj swědectwj wydává.

Wjme tedy, gak se Bůh člowěku kleslému zgewil, totiž w Synu swém, gakožto *Slowo* (*Λόγος*) známém. Ontě *swětlo*, kteréž *oswěcuje každého člowěka přicházegjcjho na tento swět*. On se pohanstwu zgewowal we *swědomj* (*cogitationibus cor accusantibus vel etiam defendentibus*), židowstwu w *zákoně*.

§. 4. Křesťanstwo.

Když se byl Bůh zgewil we swém *Słowu*, zgewil se nám w *Kristu*, neb *Słowo* tělem učiněno gest a přebýwalo mezi námi. *Słowo* se stalo Emanuelem t. g. Bohem s námi. *Kristus* znamená krále, kněze, proroka. Neb gen tyto osoby býwali poswěcowáwány swatým pomazánjm.

1. Gako prorok učil wěčným prawdám. „*Ego sum veritas.*“

2. Gako král byl neyvyšším zákonodárcem. „*Non cum mandatum do vobis, ut diligatis vos invicem.*“

3. Gako kněz smjřil člověka s Bohem, obět neskončenu, gedinu a dokonalu, gegjzto newýslowirá moc i na wšechny smyslné předměty se wztahujcý powýšuge, a abych tak řekl zdusewňuge *hmotu odwráčenau* (odpadlau) užjwánjm gř při swátostech.

Toto druhé stwořenj nenj méně rozsáhlé, nenj méně powšechné, nenj méně katolické, nežlř prwnj; neboť ono wládne nad *poznawagjchostmí* (rozumem) nowými prawdami; nad *srdcem* nowými přjказы a předpisy dokonalostí; nad *wólj* předpisy, gimž se žádný odřeknauti nemůže.

Tak se *Słowo* přibližuge k člověku wjc než prwnjkráte. Ono přebýwá mezi námi, s njm smjřena přjroda s člověkem takto obrozeným a člověk s Bohem samým. Gjnj člověk udústoguěn nápodobňowati swět w małem, neb ducha tělo geho potiskugj weškero sauhlasj nebes a země; podo-

benstwj Božj w něm gest opět obnoweno, antě gakoby *zrcadlo Boha*. Nowé stwořenj *2. Cor. V.* stwořenj diwotwornějšj gestě nežli prwé, kteréž Cjrkew slawj a welebj. každodenně při mši swaté słowy: „*Deus, qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti et mirabilius reformasti.*“ Zgewenj-se Boha w tomto okresu stkwj se rázem newysłowně *utlé milóbstnosti* stranu Boha, neb on se w nj *za oběť* položil. Také se Kristus nazwal *Ježjšem*, t. g. člověkem, kterýž z lásky se obětował, pro spásu lidskau, a od člověka ničeho nežádá, než wzájemnu lásku. Protož djlo zgewenj a obnowenj zahrnuto w těchto slowech:

Swětlo skrze *Slowo,*

Láska skrze *Ježjše.*

§. 5. Cjrkew.

Když Kristus Ježjš gakožto Spasitel lidský gednák od pokolenj gest odlaučen a *mimo a nad* pokolenj postawen, gednák ale gen ústrogjm pokolennjm možen gest, t. g. gen w pokolenj kořenj (kmen winný — ratolesti), gen pokolenj gakožto takowé wykaupiti může: proto a následowně gen pokolenj co *gednomu* a *celku* přináležj, a geden každý gednotliwec gakožto duchownj bytost wýkupu sobě samému gen wolným úkonem *priswogiti* a přiwlastniti může a *musj*.

Ge-li na druhé straně tolikož gisto, že pokolenj gen skrze Spasitele *nowym gest stwořenjm*: — tedy gen gjm gest, což gest, — gen gjm

orğaniokého wywinowánj a k wyššjmu směru čelenj a historii má. Ge-li gednjm slowem, Spasitel gen *skrže* a *pro* pokolenj, a *na opak*: tedy nutno, aby tento Spasitel pořad w něm zůstáwal. *Orğanicko-dynamický wzágem mezi Wykupitelem a wykau-peným lidem požaduge ustawičnau widitedlnost, a widitedlnau ustawičnost a spolu přiměřenost gwenj se Wykupitele s wygewowánjm-se člo-wěčenstwa, t. g. wždytrwajcj člowěkem — bytj Spasitele w pokolenj, čjm on se negenom Kristem, pomazaným a praotcem nowého pokolenj býti oswěd-čuge: ale i osobný, směnný a obapolný obchod mezi Spasitelem a yednotliwym člowěkem možným se stává. Toto pokolenně, t. g. orğanický, w au-strogj člowěčenstwa se děgcej zgewowánj Spasi-tele gest widitedlná Cjrkew, a ta tedy tak stará, gak dlauho pokolenj Spasitele potřebuge.*

Gelikož ale toto se ukazowánj Wykupitele w člowěčenstwu — *Cjrkew* žiwot pokolenj gako w zrcadle odrážj a ódtiskuge: tedy i ona musj gako pokolenj samo, *historický*, t. g. w času se wywi-nowati, tak že geden časowý okres druhým wywi-nowán a podkládán býwá, a neyposledněgšj všechny předcházegjej doby w sobě zahrnuge a obsahuge. Cjrkew se může krásně přirownáwati nebesko-zemské rostlině od Boha w půdu pokolenj wštj-pené, kteráž se následugjcjm postupem wywinuge:

1. <i>doba patriarchalnj,</i>	} pak budaucnosti, kljčenj puku, kwět, plnost času, owoce, minulost a přítomnost,
2. <i>doba zákonowá,</i>	
3. <i>doba wtělenj (zgewenj-se w těle).</i>	
4. <i>doba poslednjch časů,</i>	

*Cjrkow tedy čjm gest zakládána a působená?
a gak se ustawuge po wykonaném djlu Wýkupy?*

Co máme w poslednjm čase w Cjrkwi hledati, a w gake způsobě to nalezáme?

Odpowěd. Zásluha Wykupitele, zároveň s zaslauženým Duchem swatým, co magetnost lidského, a co předložený dar na gednotliwce w tomže pokolenj gest podstata Cjrkwe.

Gelikož syn člowěka nikoliw *pro sebe*, nýbrž *pro swé pokolenj*, genuž se diwotworným způsobem připogiti ráčil, přetýkagcjcj zásluhy zgednal: tedy musel on sám (geho osobnost) z pokolenj wygiti, a gen djlo gjm wykonané s owocem wzácným, z něho wyzráwagjcjm, onomu pokolenj zůstati. On se tedy odebral, odkud byl přišel, k Otci; ale před odchodem swým *obět záslužnau smrti swé* — tuto Bohoslužbu všech Bohoslužeb na zemi — do rukau pokolenj složiti ráčil; djlo zásluhy swé tedy darowal lidu swému, t. g. sebe samého až do smrti kříže poslušného (Luc. XXII, 1. Cor. XI, 24.) a sice tak, aby se dědictwj celého pokolenj w celé plnosti a vážnosti spolu magetnostj *gednotliwého člowěka* státi mohlo; gako se wěru státi může; a aby následowně obět smrti geho negen gako všeobecná slawnost pokolenj trwalo, ale aby každý w swého žiwota přechodu (תּוֹפֵת) beránka gedl, w obět wcházal, a sám žiwau, Bohu libau obětj se stal (Řjm. XII.) a nebeský Otec z nebe na zem pohljžege od Wýchodu k západu na toto djlo auplného poslušenstw a pře-

plywagjeho, zadostučiněnj widěl, a sice co ma-
getnost pokolenj lidského. — A toť gest weliký
wýznam *swatě Eucharistie* w Cjrkwi swatě. Eu-
charistie gest zároveň *Slowo*, oswěcawatel, a *Ježš*
Spasitel, obniště lásky a swěta, zážiwná štáwa
wšj prawdy a všeho dobra w Cjrkwi, w kato-
licismu, gestíť to neyvyššj poznánj Otce Synem,
gest to sama osoba Krista, kněze obětugjeho, krále
zákonodáwagjeho, proroka zwěstugjeho. Swětlo,
prawda, zgewena gest w Eucharistii. Slowem a
gimenuge se *Doğma*.

Láska se obětuje *Ježšem* w Eucharistii a
ustanowuge se samu za *Swátost*.

— Giž pak nynj *Swětlo* a *Láska* negsau wjce
gen dvě mohutnostj ponětných, abstraktnejch w Bohu
spočjwagjeh; gsau děg gediný, an gediný před-
mět, kterýž ge nám obgewil geden kon wtě-
lený w tom předmětu Božském; gsautě konečně
děg zelowěčený, děg člowěka bezprostředně se
dotýkagj a ho s Bohem sgednopodstatňugjeh.
Pro Cjrkew tedy ničeho wně Eucharistie, a *zda-
li by Cjrkew mohla obstáti bez Eucharistie?* —
Kdyť tento děg božský, tento úkon wesken mu
přewyšugjeh gest swazkem společnosti obrozené
(Efes. IV.); ontě základ pořádku a swatowlády,
gelikoz narizuge a po stupněch rozděluge úkony
cjrkewnj kolem gediné a všeobecné oběti těla a
krwe Ježše Krista, zakládage takto zewněšj
Obřad, gjmž se sgednocugj lidé wespolek, by se
sgednotili (smjřili) s Bohem.

Protož w swaté Eucharistii ustanowena gsau:

I. *Gednota rozumnj.*

II. *Gednota mrawnj.*

III. *Gednota sbornj (společenská.)*

Každá z těchto třj gednot gest (gako by) swazeček prawd téhož pořádku; a tento trogj swazeček sám zas za celaj wazbu má Gednotu Božj.

Giž pak považugeme podstatnj přjtomnost, gako

a. *Doğma*, buď gak

b. *Swátost*, buď gak

c. *Obět*, a nalezneme, že gest žiwotnjm základem *rozumu*, *srdce a wúle*, gak pro gednotliwce tak pro celau společnost. Čłowěk má trogj mohútnost w sobě, každá má zapotřebj zážiwné potrawy, zapotřebj cwiku; z nich vyplýwagj wšechny činnosti, snažnosti a wáše lidské.

Prwnj gest mohútnost *rozumnosti*,

druhá gest mohútnost *milowanj*,

třetj gest mohútnost *gednanj*.

Těm odpowjdagj: rozum, srdce (láska), wúle. Giž pak této trogj mohútnosti poskytuje Eucharistie potrawy žiwota, cwiku, gedné každě přiměřeného; ona obmýšlj, obsahuge a obráduge celého čłowěka. onatě podstatné wlěwánj Boha-Čłowěka. Giž pak kterýž čłowěk byl dokonalejšjm, úplnějšjm než Ježjś? Kdož může lépe než Slowo naplniti, zúrodniti rozumnost slowem prawdy? Co může lépe postačiti srdci našemu než geho srdce? Co může lépe prostaupiti naši bytnosti a gi žiwota naděliti, než geho duše?

Rozum se sgednotj s myšlékau Božj, řka s Marii Pannau: *Eyhle! gá djvka Páně* (služebnj Páně) *staniž mi se podlé slova tvého!* počne a obtěžká *Slowem*.

Srdce se napágj krvj Spasitelowan, a *úskau* po milém w sladkém milowánj se toztaučj.

Wúle poznenáhla dle powahy myslj a srdce božského Emanuela tělo tworjčj, obnówuge se u wěčné garosti duchownj, a mladosti bezwinné, kteráž slowe nesmrtedlnostj neporušitedlnau, blahoslavenstwjm neskončeným.

Gako *Doğma* Eucharistie ukazuge nám Boha, an se zgewuge člowěku we Slowu swém, kteréž oswěcuge každého člowěka přicházegjčho na tento swět; an wylučuge tjnto oswěcowánjm swětlo od temnostj, klada rozdjl zlého a dobrého, wylučuge sljčnost gednoho, odwazuge od ohawnosti druhého, ukazuge gestnost a řádnost w prwnjm, nicost a neřest w druhém; — on dělj ducha a hmoty, sgednocuge gich w zgasněnj božném a zbožněnj wěčném; on spoguge sebau přirozenost lidskau, pak-li ona prwé dobrowolně přilnula k těmto weledarům, a ztad *nebe*; neb se násilně oddělugе, a na wěky odluzuge od dušj necitedlných, zpurných a ztad: — *peklo*. Tak tedy Gednota Boha, zgewenj, Prozřetedlnost, Wykaupenj, Oslawenj, gsaucnost duše, swobeda wúle, wěčnost odměn a trestů: — toť prwnj skupenj prawd sgednocených w nauce o Eucharistii (*co Doğma*).

Gako obět *děg* Eucharistie gest aučelem obřadu

zewnitřnjho; všecky obřady a ceremonie nemagj za předmět, než tento swatoswatý děg. Ona gest zároweň *gestotnost* (realité), a *znamenj* (symbolé), a proto dodává smyslu a významu celému *symbolismu náboženskému*, této smyslomluwě k Bohu se wznášegj, a spogenj a smjřenj s njm slawj. Takto, t. g. gako děg gest Eucharistie středěm pro weškerau mohútnost tělesnau člověka. Za druhé také spoguge člověka s člověkem, gednjm smýšlenj a citěnj směrem; ona sgednocuge tělo člověka s Bohem, a skrze tělo člověka ona tež smiřuge *přjrodu* weškerau s Bohem; posléz ona pautá člověka družného spasitedlným swazkem a sice gednoty širodálné katolické Cjrkwe.

Gako *Swátost* Eucharistie sgednocuge srdce, wůli člověka nábožného s Ježjšem-Boho-Člowěkem; ona čistj, poswěcuge a připrawuge oslawenj (*την μελλουσην δοξάν*).

Tak máme wždy Boha u prostřed nás, ač pod ginau způsobau. —

§. 6. Pokračowánj.

Owoce pak zásluhy Kristowy — *gest Duch swatj*, Wykupitel, wykonaw djlo swé, odebral se k Otci, aby seslal Ducha poswěcenj smjřenému lidstwu, aby sobě (Efes. V, 27.) postavil slawnau Cjrkew, nemagjej poskwrny ani wrásky neb cokoli takowého, ale aby byla swatá a bez úhony, tak že *wylitjm Ducha swatého na wšecko tělo* (Skutk. II.) t. g. opět se stálým nerozwjžitedlným spogenjm-se Ducha

swatého s člověčenstvem nové stvoření; tohože pokolení *dokonáno bylo*; a sice: gakožto

- a. *Wykupa*; an po zablazení winy skrze Spasitele nyní i také tresty neb následky hřichu Duchem swatým odňaty a zničeny byly.
- b. *Gako zgewení Božj*, gelikož nyní nawždy zas pokolení s Božstwem spogeno bylo, a nikdy wjee rozwázáno býti nemůže.

Poznali gsme Cjrkew gakožto na gewo dáwánj se Wykupitele w člověčenstwu, to však w poslednjch časech (t. g. po wykonaném djle spasení napořád běžjčjch), nemůže býti než *předstawovánj Wykupitele a geho zásluhau a w geho zásluze se zaslauženjm Duchem swatjm*; giž pak tato zásluha se udržuge a na gewo ukazuge pro wšechny časy, an se podiwným způsobem oběť na Golgotě w tagemstwí eucharistickém od-
bývá, tedy i zaslaužené. *Duch swatj* a darowé geho zdělawány býti musegj gen w widitelných a sice určitých, žiwot pokolení wyznamenawagjčjch, a gemu odpowjdagjčjch a přiměřených formách. Tak máme *Swátosti gakožto ústrognjm (organickém)*, *pokolenjm powaze přiměřenjm způsobem účinkujčj Duch swatj*, a gelikož gsau magetnostj weškerého pokolení: tedy gen mohau býti swátosti *žiwých a mrtwých*; proto že poměr gednotliwců k Cjrkwi, k Wykupiteli w pokolení se gewjčjmu, buď potah *spogenj* nebo gednoty neb *odtrženj* čili odpadnutj gest; a gako zrozenj k novému žiwotu, tak stwřenj, zdokonalenj a setr-

wááj w něm — djlo Ducha swatého gest. Gelikož ostatně swátosti protiwnau působnostj nówého Adama k působenj starého gsau: tedy musegj we swé wesměsnosti *celý život* člowěka tak obsahowati, gako se starý Adam w gednotliwci hýbá a ozywá.

Uznáwáme tedy nynj w *Kristu Spasiteli* podstatu Cjrkwe, a w *geho člowěkembytj* podstatnau formu gegj.

Co gest tedy nynj (za našich časů) podstata Cjrkwe? — Opět nic giněho, než obět smrti geho — zasluhgjcj djlo, a *Duch swatý* — zaslauženě. Oboge co giněnj (mágetnost) pokolenj.

Gaká forma? *aby oboge* (zásluha i zaslauženě) *gakožto společně gměnj celku lidstwa gednomu každému k wolnému přigmutj předloženo bylo*, a tak možné bylo, aby gedenkaždý s celau osobnostj tak w Spasitele weházel, gako tento w pokolenj wegjtí ráčil, aby všickni w něm byli, gako on s Otcem *gedno gest*. Kterážto forma Cjrkwe swé dokonánj a ožiwowánj (Kristus w pokolenj) obdržuge a udržuge w *Apoštolstwu*. Má-li se totiž Spasitel pořád w pokolenj gewiti, má-li gake město na hoře, swětlo na swjcnu u prostřed člowěčenstwa se k walnému přigjmánj nabjzeti: tedy, když na nebesa odešel, a swau zásluhu a zaslauženého Ducha swatého celému pokolenj za mágetnost odewzdati ráčil: patrně z počtu oněch, gichž swými nazýwal, *některé wywoliti a wylaučiti ráčil*, gežto za nosiče swého wykaupenj (Słowa, Oběti, Ducha) nařjdlil a poswětil. Ono wylaučenj, nařj-

zenj a poswěcenj některých a wywolených *od Wykupitele swěho* pocházeti muselo, an to byla proměna člowěčenstwa Kristowa, doba *přechodu* w přirozeném postupu Cjrkwe. On počal toto wylaučenj a poswěcenj těch, gichž sám wywolil tjm, že gegich žiwot wyhradně hluboko do wlastnjho žiwobytyj wtáhnul, wylaučeně s nimi a pro ně žiw byl, ge swědky wšech diwů a slow, swěho i swětu skrytého žiwota mji chtěl, gim zwláštňj poučowanj dáwal, ge k nowému žiwotu a k gegich wznešenému určenj, gako matka swé nemlawňátka se swau srdce krwj prikágel. Kdo w Kristu toho uznává, genž na děgstwo celého swěta wplyw měl, ten za prwé uzná, že tito wywolenci nebyli pauzj učedlnjci, nýbrž že w podstatném potahu k djlu Wýkupy stáli, *swětoděgnj* wýznam měli.

Gak to poswěcenj se dalo? Kristus Pán, když widěl, že přišla hodina, aby šel k Otcu, ustanowil *Oběť wšech obětj*, a tuto oběť, co Oběť N. Z. do rukau swých Apoštolů složil; gim on w onom weleslawném okamženj užasnjagjcjm učedlnjkům po zmrtwých wstánj se ukázal, *moc swázati a rozwázati udělil*, a posléz před slawným na nebe wstaupenj *hlásánj slowa Božjho* odewzdal. Tak co on byl *kněz, král, učitel* lidského pokolenj, to oni byli; *neb gak geko poslal Otec, tak on poslal ge; aby šli a užitek dušj přinášeli.* W tomto náměstnictwj widjme gen *Krista samého w Apoštolech*, a tudjž w lidstwu (Cjrkwi), ale w giné stránce powolanj gegich, Kristus od nich záwiseti

chtěl, a *na gich osobnost se podepřel* — měli oni totiž Synu Člověka gakožto audové pokolenj sami sebau před pokolenjm *swědectwj wydáwati*. Gako Jan Křitel před geho přjchodem swědectwj wydával o Kristu, tak Apoštolové po geho odchodu swědectwj o geho pobytj na zemi wydáwati měli, a tedy regen nosiči Wýkupy, ale i *swědkové* byli gsau; gěsto Syn Člověka gako obcege na zemi sám o sobě swědectwj wydáwati *něchtěl* (Jan V.), tak po swém odchodu swědectwj dáwati o sobě *nemohl*, a toto předc o něm w pokolenj trwati *muselo*, djlem k dokonánj swé gednoty s pokolenjm, djlem aby neměl žádný wýmluwy, že ho neznal (protož *Ecclesia apostolica*.)

Wykupitel skrze *Apoštolj* w pokolenj *wěšel* a s pokolenjm se sgednotil; swjtcej a hořcej oheň; gegž roznjtí Kristus byl na swět přišel, hořel a swjtil u prostřed pokolenj we vážné powaze a důstognosti Apoštolů, gakožto nowém wýgewu Wykupitele w člowěčenstwu; bylo-li tedy Apoštolstwo tak gisté *swětoděgné* t. g. wšobecně wýznamné, gako to Kristus Spasitel swěta byl, působj-li poslednj welikau dobu u wywinutj božskolidského wykaupenj na zemi (kdežto totiž zásluha s owocemi pokolenj odewzdána gest): tedy musj setrwati až do skonánj swěta. Apoštolám *ale zabraňowala smrt zůstati* (Žid. VII. 23.); apoštolstwo ale nemohlo wymjiti, nýbrž, an Jězš Kristus ge poslal, gako on sám byl poslán; oni přenášeli tjměz poswěcenjm, gjmžto ge Bůh-Člowěk pro

Sebe wylaučil a pomazal, a skrze kterauž dle moci w ně wešel, swé wyslanstwj a swúg auřad (gako swé swědectwj dopuštěnjm Božjm sepsané) na giné, tak že Cjrkew w prawdě podánjm apoštolstwa stáwá. S úmrtjm apoštolů ale, a odevzdánjm gegich plnomocenstwa a wyslanstwa biskupům počná *druhý okres* časowý w uspůsobowánj Cjrkwe w poslednjm wěku. W *apoštolech* byl Kristis w pokolenj *wešel*: — w *biskupjeh* on ale w tom pokolenj *se rozešel*. W apoštolech byl ústrogj Cjrkwe *w rozdělené gednotě*, gako kwět w puku, w němžto rozdljowé giž předpodobněni ale geště zawinuti gsau: w biskupjch tento milokrásný *kwět se rozstaupil* a rozwinul, orgánism Cjrkwe počal se ljiči a auditi, kteréžto orgánické laučenj a auděnj to sebau přinášelo, že čjm dálšj kruhy se a obwody ode středu krautily a dálily, tjm rozhodnutěgi *středek* se wyznačowal, a na odiw wynikal: tjm značněgi a zřegměgi *primát*, Petrowi udělený, w Petrowi uložený wystaupil.

Gestil to tedy *gedna a tatěž Cjrkew*, kterauž w apoštolech gako w nástupejch gegich nalezáme; ale gako tentokráte každý wěřcjj gednotliwec, gakožto wěřcjj gen w Cjrkwi pokolenj gest a býti může: tak byla Cjrkew pokolenj w Apoštolech (na počátku mohlo by se řjci — *byli národowé w apoštoljck, nynj gsau apoštolé w národech*) a gako nynj gen *weškerá Cjrkew* Duchem swatým we weškerau prawdu wedená býwá: tak byl *každý gednotliwý apoštol* nadšený a neomylný. Apo-

štolowé po gegich křtu Duchem swatým a ohněm na swátek swatodušňj mohli porownáni býti plamenům, gežto měli rukau Páně do všech swěta končin rozmetáni, předurčité a připrawené paliwo rozňiti býti, až se gedem welký, zeměkauli ozářugcj plamenoslaup Cjrkwe k nebesům wypnul.

3. O weřegné úctě Božj.

Od

Josefa Körnera,

faráře w Lučci.

Často s bolestným srdcem spatřugeme, že mnozj, když w chrámu Páně pobožně se chowati, na kolena klekati, před twářj žiwého Boha horliwě se modlití a weřegná znamenj opravdiwé oddanosti a bázně Božj na sobě ukázati magj, za to se stydj a hanbj. Odkud pak to pocházj? Ne-li odtud, že přewrácený swět, genž proti cti a sláwě Božj se wypjná a boguge, horliwým křesťanům, kterjž nábožně žiwi býti chtěgj, a swau pobožnostj giným za příklad slaužiti magj, posměchy činj, ge týrá a tupj. Má-li však křesťan na to co dbáti, aby Bohu nedáwal, což Božjho gest proto, že tomu swětem zapletenj a bludem oslepenj lidé nechťegj, a proti weřegné úctě Božj wálčegj? Odstup to!

Nenj to hanba, Boha weřegně ctjti.

Když gsém sobě weřegnau účtu Božj hágiti předsawzal, předewšjm se obmezugi: žet nechci oněch křesťanů schwalowati, kterjž swau dokonalost pauze w dlauhém modlenj a w mnohých pobožnostech, ne pak na přjmosti srdce a na plněnj powinnostj stawu swého zakládaj; prawau toliko křesťanskau, na bázni Božj založenau pobožnost zastáwám. Toto předsjlage, směle tázati se mohu: opravdu-li wšeccko to, wždycky člowěku k hanbě a potupě býti může, čemuž se lidé posmjwagj a což hanj? Nenacházjme-li dosti často, že se takowým wěcem posmjwagj, kterýmž nerozuměgj a kterýchž nepochopugj? o kterýchž, kdyby dobruu známost a wědomost měli: gisté žetby se ginu nesmáli. Nebyli-li gsau činy a skutkové Páně, skutkové Ježjše Krista: ti neyswětěgšj, neymandřegšj a neydobrotiwěgšj? nič wšak méně oslepenj a nezwážliwj židé předce se ginu posmjwali a ge tupili. A což giného okusili swatj apoštolowé, hlásagjce swaté ewangelium, genž bylo židům za pohoršenj a pohanům za bláznobstwj? (L. Ker. 1. k. 23. w.) Směli-li wšak proto ostýchati se, a od swého hlásanj upustiti? Wjmeť, že se nikterak od swé powinnosti odstrašiti a odlaučiti nedali. Ano na ten způsob museli bychom říci: že j sami a to sice neyznamenitěgšj skutkové Božj Bohu k hanbě slaužj, proto že wždycky takowjto wyheyralj lidé we swětě gsau, kterjž swým wšetečným wtipem

neskončenau maudrost Božskau předčjtí a přehljd-
nauti chtěj, a skutkům gegjm posměch a autržky
činiti se opowažugj. Nikoli tedy na to, že posměch
a potupu trpjme, nýbrž zdaliž to sprawedliwě
trpjme, hleděti slušj. — I protož wyšetřme skutky
prawokřesťanské nábožnosti, a spolu důwody uwaž-
me, z kterýchž by se widělo, dobře-li a rozsaf-
ně-li gednáme.

**Křesťan weřegnanu úctau Božj náboženstwj swě
wyznává.**

Předstawme sobě takowéhoto srdečného kře-
stana, kterýž každodenně hned ráno wstawáge,
mysli swé k Bohu, Stwořiteli swému pozdwihuge,
a gemu powinnau daň chwały a djkůčiněnj na zna-
menj podrobenosti a celotně oddanosti swé wzdává.
Předstawme sobě křesťana, prawjm, kterýž swau
práci neb auřad swúg, a giné stawu swého po-
winnosti s wzywánjm gména Boha swého počjná,
od kteréhož wšecko také požehnánj a šťastný pro-
spěch očekává. Požjwá-li pokrmu, chwálj a we-
lebj při tom Neywvyššjho, gehož za Štědrodárce
swého pokládá: a děkuge opěť nešmjrné dobrótě
geho s pobožnau modlitbau, když giž z geho otcow-
ské ruky pokrmu požil. Geli w štěstj postawěnj
Bohu samému ge přičjtá, řka: „Neywvyššj mne tjm
štěstjm obdařil, a dá, abych ge dobře wynaložil;“
pak-li ho gaké neštěstj potkalo, kořj se pod
mocnau rukau Páně a prawj: „Bůh mne tjm zá-
rmutkem nawštjwil, a on sám neyklépe wj, proč

gest to dobré.“ Potká-li bližnjho, chwálj Krista uctiwým pozdrawenj, gehož bratra w bližnjm swém uznává. Chrám Páně má za takowéto mjsto, kdež wšetečné ohlženj a neslušná rozprávka nemá se provozowati: nýbrž kdež křesťan s pobožnostj, s uctiwostj, s neroztržitau myslj, i wnitřnj i zewnitřnj pozornostj přjtomen býti má, aby Neywysšjho chwálil, a sobě hogně darů a milostj wyprosil. Oběti mešnj wáží sobě gakožto neyswětějšjho tagemstwj, při kterémž i nebeštj duchowé s uctiwostj a pokorau, s báznj a třesenjm přjtomni gsau: a nepomigj, pokudž mu to domácj zanepráždněnj připauštj, i wšednj den mši swatau slyšeti. Ne-li každý měsje, aspoň každého čtwrt léta hledj srdce swé od pokswrn hřjchů skraušenau zpowědj očistiti, a duši swau angelským chlebem občerstwiti a posilniti. Slowem: we všech swých řečech, mrawjch a gednánjch widěti gest ducha prawé a skutečné nábožnosti. — Nuže však, co prawj w těchto našich časech o takowémto křesťanu přewrácený swět? „Hle, prý člowěk pobožnůstkář, sprostý a zpozdilý, swataušek a pokrytec!“ Má-li pak ale wěrný křesťan pro tyto autřky za ctnostné a chwalitebné chowanj swé styděti se, a ode všeho dobrého upustiti?

Neprawé potupenj odporců gest opravliwá pochwala křesťanů.

Wizmež pak a důkladně o tom se přeswědčme, sprawedliwě-li takowého pohaněnj zasluhuge. Což

medle obsahuj w sobě všiokni onino činowé, nežli přislušnaa službu, kterauž Bohu swému poslušně proukazuge? Uznává totiž Boha za neyvyššjho Pána swého, a protož neskončené Welebnosti geho se všj uctiwostj se klanj; ctj a welebj nesmjrnaa maudrost a prozřetednost Božskau; wyznává, že gediný počátek všeho dobra a všeho štěstj w Bohu gest; a gakož neskončené dobrotě a milosrdenstwj Božjmu chwálu vzdává, tak i také Božské sprawedlnosti se bogj. Slowem: we všem bohobogném gednánj swém celému swětu dokazuge, že opravdiwým cítelem welikého a žiwého Boha gest. Tohle-li má sprawedliwě zpozdilostj a pokrytstwjm slauti, že ústy i skutky k Bohu swému se hlásjme? že Neyvyššjho ctjme a chwáljme? že ho prosjme o milost a gemu za dobrodinj děkugeme? že gemu ljbiti se snažjme a geg urazití se bogjme?

Weřegnaa úctu Božj káže nám sdrawý rozum.

Wždyť pak tělo i duši Bohu děkugeme; obé od něho gsme přigali; obé tedy gemu zawděčiti se musj: duše šlechetnými city, tělo pak zewnitřnj poklonau. Srdce lidské tak gest zhotoweno, že swé náklonnosti dlanho w sobě tagiti a skrywati nemůže. Gako oheň, když zniku dosáhne, ututlati se nedá, nýbrž mocně wen vyrážj: tak nápodobně plamen roznjcené lásky silně zewnitř wypuká, a miláčkowi swému všemožným způsobem, slowy i skutky osvědčiti se hledá. Gaká pak ale

byla by to láska, a ne led w srdcích našich, kdy bychom k Bohu, k Swořiteli, Žiwiteli a Zachowáw-
 wateli swému lhostegni býti, a žádných důkazů
 roznjceného ducha swého gemu na gewo dáti ne-
 měli? — Dobrotiwý Bůh nestydj se za nás nikdy:
 nýbrž w každé přípádnosti osvědčuje se, že Pá-
 ním, Otcem a Dobroditelem našjm gest. Kterak
 tedy lze ostýchati se tu, když zewnitřnj úctau wy-
 znáti máme, že služebnjci tak welikého Pána, sy-
 nowé tak laskawého Otce a miláckowé tak ště-
 drého Dobroditele gsme? Kterýž medle otec, do-
 zwjda se, že by syn geho za něg se styděl a
 geg zapřel, může toho bez bolesti srdce a bez
 urážky nésti? Kterýž dobroditel k spráwedliwému
 hněwu nenj popuzen, wida, že dobrodinj geho za nic
 se newáží, a že gemu, kdež by příšušelo, žádná
 čest a wděčnost se neproukazuge? Z toho geden
 každý snadno poznati a newyhnutedlně uzawřítí
 musj, že nápodobně zawázáni gsme swau k Bohu
 oddanost, lásku a wděčnost skrze weřegná znamenj
 proukazowati, gakož on nám swé weliké a ne-
 sčjslné dary a milosti ne tagně a saukromně, ný-
 brž weřegně, před obličegem celého swěta rozdáwá.
 Wěru! žeby onino weřegnau úctu Božj wywra-
 cugcj lidé nad sebau užasnauti a nad swau pose-
 tilostj zarditi se měli, genž, chtjce maudrymi býti,
 něywěťsj nēmaudrosti dopauštěgj se tjm, že prawau
 pobožnost teyragj, a tak málo uctiwosti, lásky a
 wděčnosti k Bohu swému w srdci swém pociťugj.

... **Námitky protivníků.** ...

Magj owšem oniso protiwnjci swé důwody: ale důwody liché a záludné, gimiž nerozumné a neopatrné duše oslepugj a zagjmagj. „W srdci prý Boha swého ctjti můžeme, a on sám tak tomu chce, abychom se mu *w ducha a prawdě klaněli* (Mat. 6. k. 6. w.), *saukromně se modlili a dwěře za sebau zawjrali* (Jan 4. k. 24. w.), a *dobré skutky skrytě konali, abychom od lidj widěni nebyli.*“ (Mat. 6. k. 1. w.) Takowýmto způsobem zastjragj blud swůg náboženstwj našeho protiwnjci: a co mnohem žalostněgšjho gest, že nápodobně mluwj s njmi mnozj času našeho wlažnj a pomatenj křesťané.

Náwěštj Kristowo.

Ale slyšme naproti tomu Krista, co prawj, gaké prawidlo dáwá nám w té přjpadnosti na ruku, abychom podwedeni a zawedeni nebyli. *Po owocjch gegich poznáte ge* (Mat. 15. k. 16. w.) prawj Pán. Pozorugme gen žiwot gegich, mrawy a gednánj gegich, i hned snadno seznáme, že takowýmto lstiwě vyhledanými důwody swými nikoli čest a sláwu Božj hágiti a pokrytstwj zapuditi aumyslu nemagj: nýbrž newěru, neprawost a nešlechetnost swau ukryti chtěgj. Zbraňugj, aby lidé swrchowanan Bytost ústy weřegně ctjli: ale sami ani toliko srdcem Boha nectj; a gakož weřegnau čest Neywyššjmu prokazowati se zdráhagj, tak i také saukromně gemu gi wzdáwati opravdiwé wůle nemagj.

Wyvrácanj dotčených námjtek.

Prawda gest owšem, že podwodná a přetvářená pobožnost pokrytce činj: a však nemůže předce dobře zřízená pobožnost pokrytstwjm slauti, pobožnost opravdiwá, kteráž z přjmého srdce pocházj, aniž ginám nežli na Boha samého, ke cti a chwále geho směřuge. Chceme-li z gistých a neomilných znamenj pokrytce znáti, Krista se tažme, a od něho uslyšjme, kdo práwě pokrytce gest. Pokrytci gsau, kteříž *pauhými toliko ústy Boha chwálj, ale srdcem daleko od něho odstupugj* (Mat. 15. k. 7. a 8. w.); pokrytci gsau *kteříž powrchně nádoby čistj*, to gest zewnitřnj přetwárenau ctnostj a pobožnostj oči lidské mámj, *wnitř ale plni gsau* ošklivé bezbožnosti, plni lakomé žádosti, *laupeže a nešlechetnosti* (Luk. 11. k. 39. w.); pokrytci gsau, kteříž *komára cedj, welblauda pak požjragj*, kteříž totiž nad malými poklésky přjliš se pozdržugj, ale velikých hřjchů a neprawostj dopauštěti se nehrozj (Mat. 23. k. 24. w.); pokrytci gsau *falešnj prorokowé, kteříž přicházegj w rauše owčjm, wnitř pak gsau wlcí hltawj* (Mat. 7. k. 15. w.); pokrytci gsau, kteříž *z toho aumysłu se modlj, postj a almužny dáwagj, aby od lidj widěni a chwáleni byli* (Mat. 6. k. 5, 16. a 2. w.) Kterak tedy mezi ohawné pokrytce spočtení býti mohau ti, gegichžto srdce přjmo na Boha směřuge? kteříž ne časnau pochwalu lidskau, nýbrž gedině čest, chwálu a sláwu Božj wyhledá-

wagj, a Neyvyššjmu toliko zaljbiti se hledagj? Nenj, nenj zagisté pokrytec, kdož za wěrného služebnjka Božjho uznán býti, a před obličegem Božjm gakožto takowý zachowati se wynasnažuge.

Weřejná úcta Božj má své základy w pjsmě swatém.

Nahlédněme lépe do pjsma swatého a uwi-
djme, že tomu Bůh gak w starém tak i w nowém
zákoně chtěl a welel, abychom gemu netoliko sau-
kromné, nýbrž i zgewné a weřejné wyznánj po-
winné služby swé proukazowali. Sem směrowali
wšecky zákona starého oběti, kteréž sám Bůh k we-
řejnému gména swého uctěnj nařjdlil. K tomu cji
a konci wystawen byl tak stkwestný a nádherný
chrám w Jerusalémě, aby se w něm weřejné mo-
dlitby a oběti společně konaly. Sám Kristus byl
weřejně w chrámu obětowán (Luk. 2. k. 22. w.);
on sám každoročně do Jerusaléma k všem sla-
wnostem putowal, aby tam na přjklad giným s ná-
ležitau pobožnostj weliký swátečnj den weřejně
slawil (Luk. 2. k. 41. w.) Ano zdaliž sám Kristus,
laskawý Spasitel náš mjsto weřejných obětj zá-
kona starého nowau oběť, oběť neskončené ceny těla
swého a krwe swé, i spolu weřejný auřad kaza-
telský w zákoně nowém neustanowil? (Luk. 22. k.
19. w. † Mat. 28. k. 18. w.) Zdaliž neustanowil cjr-
kew, kteráž gako něgaké *město na hoře a gako
swětlo na swjcně celému swětu* weřejně swjtiti
má? (Mat. 5. k. 14. a 15. w.) Dle téhož rozkazu
a wůle Páně zachowala a stkwěla se skutečně cjr-

kew Kristowa co wýborné swětlo, genž weškeré národy oswěcowała; gakož w skutcjch apoštolských čteme; (Skut. apošt. 4. k.) že wěřicj swými pobožnostmi a swatým obcowánjm w Jerusalémě všemu lidu k podiwenj, k příkladu a k vzdělánj byli. Může-li pak kdo bez patrné křiwdy nazýwati ge pokrytce, protože swé pobožnosti, ctnosti a službu Božj weřegně konali a od lidj widěni byli? Žádný zagisté; neboť tak se před Bohem zachowávali w srdci swém, gak skutkem dokazowali před lidmi. Nebylo žádného přetwárenj při gegich pobožnostech a žádného klamu při gegich ctnostech. Bůh, genž zpytuje srdce i ledwj, widěl gegich čisté myšlenj i aumysl, kterýž wnitř měli i tak gako lidé gegich skutky widěli, kteréž weřegně konali, a pro kteréž ge lidé chválili a následowali. — Umlkni giž a zardi se bezbožný hanče! nechť wlcj srdce swé gakkoli přiodjš, pobožnost křesťanská, kterauž drze pokrytstwjm nazýwáš, pokrytstwj twé k neywětšjmu zármutku twému, ně-li w tomto čase, a však zagisté w den obecného saudu odkryge a před celým swětem zahanbj. — Bůh sice službu srdce našeho žádá: nic však méně spolu také chce, aby chom gemu zgewné a weřegně služby proukazowali, aby widěl swět, že wěrnj služebnjci geho gsme, kterýž u prostřed lidské bezbožnosti za něg se nestydjme.

Z á w ě r o k .

Náboženstwj naše ně genom samému Bohu známo býti, nýbrž i také bližnjm našim swjtiti má:

a to sice nábožným k hognějšmu wzbuzenj a vzdělánj, bezbožným pak k naprawenj neb k zahanbenj gegich slaužití má; gakož tomu zřetelně welj Kristus, řka: *Tak swět. swětlo vaše před lidmi, aby widěli skutky vaše dobré a oslawili Otce vašeho, kterýž w nebesjch gest.* (Mat. 5. k. 16. w.) A gak přjsně vyhrožuge těm, kterýž by swaté gméno a učenj geho před lidmi wyznati se ostýchali? řka: *Kdožby se za mne styděl a za řeči mé, za toho i Syn člověka stydětí se bude, když přigde w sláwě swé.* (Luk. 9. k. 26. w.) Proč pak bychom se styděli za to, že gsme služebnjci Krista Ježše a čitelowé prawého Boha? Gaká to má býti hanba, když w řečech, w mrawjch a w skutcjch swých ukazugeme, že toho celým srdcem wěřme a nezapjráme, kterýž, ač newiditedlný; předce však skutečně u prostřed nás stogj; gehož welebnoš neskončeně weliká gest, nežli abychom se za ni stydětí, a gehož dobrota nesmjrně štedrá gest, nežli abychom gi zapřiti měli. Setrweymež Bohu swému wždycky wěrní, ohljžegjce se raděgi na geho sliby, nežli na posměchy bezbožného swěta, a okusjme, že i on bude se k nám znáti w potřebách našjch, a nezapře nás w onen den, když přigde w oblacjch nebeských s mocj mnohau a welebnošj, aby odplatil gednomu každému podle skutků geho. Tehdáž wplnj se nad námi řeč: *Kdož mne wyzná před lidmi, i já wyznám geg před Otcem swým, kterýž w nebesjch gest.* (Mat. 10. k. 32. w.)

4. Gakého panstwj swěta hledá cjrkew zwláště pak náměstek Petruw, řjmský papež?

04

Fr. Petera,

faráře Nowoweakého pod Bělehradem.

W střednjm wěku že by papež řjmský byl taužil po panstwj swěta wytykagj a utrhačj nám protestanti. Zdalíž tomu tak čili nič, wizme!

Swětu panowati owšem katolická cjrkew a gegj neywyššj hlawa od gakžiwa se snažila i usilowala; ale kdo *panowánj nad swětem* zjškati hodlá, opomjtá a potupuge práwě proto *panstwj swětské*, genž gest naprosto něco giného. Toho nám powy-swětliti slušj. Chtjc cjrkew katolická *panowánj nad swětem* dosáhnauti, nemá při tom žádného úmyslu giného, než aby *wýrok* Kristůw způsobem gj příslušným vyplnila: „*Daufeytež, já gsem přemohl swět*; (Jan 16, 33.) protož gen za následek pokládati máme, co Jan prawj: „*Wšecko, což se narodilo z Boha, přemáhá swět*, (Conf. Rom. 8, 37. 12, 21.) a tototí gest wjtězstwj, kteréž přemáhá swět, wjra naše. *Kdo gest, genž přemáhá swět, gediné kdož wěřj, že Jezjš gest Syn Božj?* (1. Jan. 2, 13.) Křestanstwj má to určenj, aby prawidlem hřjchu *podešlému a progatému swětu* panowalo; ale můžeť swětu panowati gediné, překonawši ho; překonáť pak ho gen tjm, když ho přiwede k spasenj. (1. Jan. 5, 4. 5.) Gaké

pak má určenj křesťanstwj, takowěť má i cjrkw; protož gest určenost gegj, aby swětu prawidla spasného udjlela, wykaupenj objektivnj w gednotliwcjch pokolenj uskutečňowala a vyplňowala. Chceť tedy cjrkw přemoci swět wykaupenjm a prawidlem spasenj mu panowati, chce panowati, aby wyswobodila. Protož zde nenj řeči o žádném panovánj, vládarstwj neb drženj země žádagjcm, nýbrž o panovánj, za cjl magjcm neyvyššj oswozozenj toho, čemuž panowati slušj. Nenjť to tedy prawidlo swognosti, genž rozšjřenu býti usiluge, nýbrž to z Boha zrozené, což gediné za sluhuge, swět překonati, *duch božjho zgewenj*, a geho neyvyššj plod, *žiwá wjra* we swěta Spasitele, ti to gsau, kterjž skonalau bytost sobě usilugj podrobiti, skrze sebe pak Bohu, genž gediné hoden gest, „*přijti sláwu, čest i moc.*“ (11. Zgew. Jan. 4, 11.)

Tjmtó gsme důstatečně ponawrhli, w gakém gediné smyslu cjrkw sobě podrobowati a panowati může. Než tjmže gest také prosloweno, gak daleko sáhá gegj panstwj, a co do pole gegj moci padá. Nic méně o této věci přediwně se přemjtá a nebudeť od mjsta, o tom ač gen málo podotknaufi.

W cjrkwí rozplozuce se žiwý Kristus co swět wykupugcej bez přestánj. Celé djlo Kristowo článkuge čili audj se we trogj auřad: w úřad *proročkj*, *kněžskj* a w úřad *králowskj*. An pak Kristus žiwým způsobem cjrkw procházj, gestíť gj také pokračowánj w tomto trogjmu úřadu odkázáno

(čili předse wedenj toho trogjo úřadu odkázáno.) *Kráłowský* úřad gest ten, skrze něž cirkew panuge. Než způsob té zpráwy čili panowánj toho, gakož i geho okres od Krista samého na wlas i zewrub gest ustanowen. Neboť on sám nebyl králem po zemsku, nýbrž gen proto panuge, aby w pokolenj lidském ustawně byl prorokem a nevyššjm knězem, a proto geho kráłowský úřad gediné k ustawičnému uskutečňowánj prorockta a kněžstwa se wztahuge; taktě též wztahuge se kráłowský úřad cirkwe gediné k vyplňowánj i uskutečňowánj prorockého a kněžského úřadu, protož gediné k wykaupenj swěta od bludu a hřjchu. Protož také cirkew žádné giné si neosobuge moci než tu, kromě té, kteráž se wztahuge k úřadu prorockému a kněžskému.

Mjra kráłowského úřadu, mjra tedy moci panowánj, cirkwi příslušegcj, zewrub gest mjra spoggeného úřadu prorockého a kněžského. Obogj pak má se k sobě wespolek gako *powinnost* a *práwo*. Neustále uskutečňowánj prorockta a kněžstwa w pokolenj gest od Boha přewzatá *powinnost* cirkwe; *práwo* pak gest genom *směnj* činiti, co činiti musj. Práwo swé má tedy cirkew we swé powinnosti, a mjra toho práwa gest gediné mjra powinnosti, t. g. práwo cirkwe gde genom tak daleko, gak daleko gde gegj powinnost. Tak daleko pak musj gti práwo gegj, ginak byla by cirkew nezwolná (neswobodná) a w nezwolnosti upautaná, upautánjm pak nebylo by gj lze;

povinnost swau plniti. Nemůž-li pak povinnosti swé plniti, nepadá wina na ni, nýbrž na gegj neoswjcené dawitele a utiskatele. Při tom však běžj, nedjm o wěc welikau, než o wěc neywětšj: o *wy-kaupenj swěta* a o panowánj w něm božského prawidla. Tolik náwrřmo o tomto důležitém a w samém sobě patrném, při wšj však zřegnosti předce gen přecasto neperozuměném kusuj, kterýž však ne genom w práwu cirkewajn, nýbrž i w děgepisa wůbec mjrodatně a určiwě wystupuje, aspoň wswěde wystupowati by měl.

5. S. Ignác z Loyoly. ²

od

Wáclawa Stulce,

kněze cirkewajho, administrátora ústawu dorostlých slepých.

Právě w tom wěku, w kterémž Luther wsecku swau smělost a učinliwau sju rozwjgel, wesel do kostela Montserratského mladý muž, aby se zaswěil Bohu. Nebyl to člowěk z rodu sedlského pošly gako mnich onen Augustiniánský, byl to syn muze slynaucjho mezi neypředněšjmi urozeni wě vlasti. On newzrostl gako Luther na upokořugcjj žebrotě wě-řegně, nýbrž byl pázetem při dwore a to welestkwau-
cjm španělském dwore králowském. On newěno-

² Perdložená tato rozgjnánj o žiwotě a zázlohách S. Ignacia wyňato gest ze spisu francouského, nedáwnowýdaného, pod názwem: „*Les grandeurs du Catholicisme per Aug. Segnier 2 Vol.*“ gako na ukázkú, kterak Francouzi za našich časů roli děgja sw. cirkwe wzdeláwagj.

val mladá léta swá tagemným pobožnostem klášterným a studijm bohoslovným, nýbrž oddával se bogům a wěnoč hrdinstwí, a bogům lásky. Kdyby někdo rozdílné tyto dwa muže téhkráte pře počátečnej gegich byl pozorował, zagisté byl by tohó netušil, že páže ono ko mnohem následnějším prospěchu bude člowěčenstwu, než nábožný zák Eisenachský; a však předce se stalo býwalé páže zázrakem všeobecného vzdělánj w tom věku, w kterémž nepořádky, zmatky, zpupnost, rozmařilost, všeliká bjda i všeliké neřesti, vše, což gen koh blawu i srdce národů do samých kořenů rozerwati může, weškeré hráze potrhaly.

A w prawdě namjtal se proti řeholnjům i kněžstwú, ze pro hrdost a bohatý nadbytek na wšecky powinnosti swé zapomenuli: — býwalé páže podrobilo se samochtě té neytrpěj chudobě; weden na ně nárek pro všelikau nezdrželiwost: býwalé páže ustanowilo u sebe, žiti toliko o chlebě a wodě; žalowáno na ně přjčinau rozmařilosti mrawú: — býwalé páže odjwá se rauchem lněným, řetězem železným páše bedra swá, obleka se w žjni, a gak

Gest owšam giž i z téh jedině malé částky, kterák ohaiwý, w abštrahesách libugcej sobě Francouz powinné historické strjzliwosti, z téh úwyká a řečnícké formě k wůli slow přisně newázj, gak to widěti gest r. p. 1773, kde slowa u powěstného *Lamenaisa* uwdj aneb w závěreč této historické úwaby: Zatjm však nemálo potěšitelná gest duši křesťanské ta wraucnost, kteráž podlé mnohých giných k wjře a cirkwi swaté katolické se hlásj wytečný p. Sognier, syn té wlasti, kdež za nedáwných geště časů liehá newěra powykugje wjře a wšemu křesťanstwí hrob strogila, ba giž i na důmnělém hrobě nauky nebeské wjězně kwasy swé slawiti se domýšlela.

sobě uložilo, cwičj sě w kratém zapjranj sebe samého; žalowáno na ně, že by pyšni byli; bywale stowělé; páže odsuzuge se choditi na křrotu ode dweřj ku dweřjm; žalowáno na ně, že by gen w palácjch a po nádherných zámojch žiji, chtějí: — ono páže odřjka se pauze a swé dwáli paláciw a zánkijw připadagjčjch mu po předejch a gestywi za byt si objrá; žalowáno na ně, že by neměli wjry: — páže ono pohjžuge se do wela, w wjru katolickau; ono slow dosti neacházj, aby gi blaho slawilo; ono dost citů něžných u sebe nepalžá k miřlowánj wjry této. Páže bywale pláče, gako by sám a sám odpowjdati musilo, za wšelike; otyby západnjch wlastj; po tom názeku musilo by se domnjwati, ono samo že se před Bohem má sa winného křwdau šesti wěků, gakowěž spácháno, na Ewropě.

Než bywale páže zaslechlo we swé wraucnosti a we swém nadšenj s nebe hlas, welkej gemu, aby gednalo. Tu se paustj na cestu do země swatě; běře se tam sám a sám s holau hlawau a hosýma nohama, hůl w ruce a dřewěnanu čjši nesa po boku, a seba nbutage něčeho, leč modlitba. Chtěl-li snad gestě gednau proěstiti wjru swau na mjstech, na kterýchž se takowé skutky weliké daly a, tolikera tagemstwj se odgěwila? Domnjwal-li se snad, že powolán gest, aby obnowil myšlénku, kteráž w žiwot wywolala tahy křjžowé proti newěřjcm? Prawdě se podobá, že obě pohnutky tyte geg k paui té přiwedly. Bud tomu ale gakkoliwěk, stalo se, že sotwa přišel do Palestiny, dán mu we gměnu Božjm

rozkaz, aby se nawrátil do Ewropy, a tam w žiwotě užil horliwosti, kterauž byl nadšen. Nedlj býwale páže; přicházj na nowo opět do Ewropy; chudo gako prwe, zhoštěno wšeho, gako druidy.

Byl pak owšem giž čas dáti se do obsáblého, prospěšného djla; spohanštilost zagisté a zpupnost dorážely napořád litěgšjmi útoky na gedinau tu autoritu, mohaucj wyswobodit ze záhuby člowěčenstwo. W 30tén roce wěku swého učilo se býwale páže grammatice sedáwage každého dne uprostřed útlíčkých záčkůw. Pozděgi se gewj wsude, kde koli třeba, zlě rády a nadužjwánj odstraniti, kde třeba tomu předejiti, aby se neztenčowalo náboženstwj. Ať se tu proti trpěliwému pážeti lidé sápagj; ať si wšecken hněw, wšeckamstiwost welemocných proti němu se zdwihá; ať si sama inquisicj powstáwá i k saudné stěhci ho pohánj; ať si ho pomlauwagj, žalárugj, a na nowo, aby gen w nedokonanych študijch mohl prospjwati, k žebránj nutj: on se podrobuje tomu wšemu. Kde gest muž onen sprawedliwý, kteréhož tak wysoce welebil satyrieký básnjk Řjmský? ³ Kde gste wy welicj mužowé škol Filosofických? Býwalému pážeti musjte ustaupiti do stjnu; wy všickni gste na proá němu, gako nádoby hrubého útwaru proti slaupazulowému, gegžto weliká myšlénka nadšeného umělce krásnau nadala dobaa; wy všickni, nýbrž i neyslowůtněgšj mezi wámi gste naproti němu gako registý a zmatený obraz ctnosti naproti ctnosti samé.

³ Horácowu; *Justum ac tenacem.*

Posléze má za to zbožné páže; že nastal čas, kynautj má aby, sbebrü üli radögi ducha prowjwagjohö celau bytostj geho uwedl we skutečnost. W krátce gest okolo něho několik mladých mužůw inčbatné něčnosti, výmluvného slova. Gestü tu *Lefevre*, duše wywolena, trápena jako Sw. Jaroljm ale též' pevné wüle jako Jaroljm, neposlušné, zpauzegjej se ústawioně tělo pochowati na paušti; gestü tu znamenitý učitel Filosofie, genž miluge slowúthost a chwálu gak ge druhdy Abelard milowal; gestü tu giný mládenec, kterýž, ač mu sotwa 24 let, giž na gewo dáwal, že gjm dozrage brzo geden s nejslawněgšich mužů toho věku; gestü tady geště gedon studugjej, kterýž se giž nynj tak zná w řečtině a hebreğätině, jako některý učeneč školy Alexandrické; a to gsau mužowě; hrdinowé gsau to, gakowýmž staré letopisy tak rády přičitajj výsledky weliké wáhy. Při samém počátku potkává se owšem s odporem — a to s tjm tužšjm odporem, gelikož tento při nesmjrné ctižádosti ohledem na budaucnost weliké naděge si činj; Filosofowé prohlašugj se wesměs proti všelikým nawrhům geho; onü se mu posmjwagj, tupj ho, mluwj o něm ne gináce než gako by dnes *Leroua*, *Lerminier*, *Cousin* mławiti mohl: a však býwalé páže podwoguge smělost swau, swé úsilj, swá wyzýwánj, swau wytečnau wýmawnost.

Po některém čase bylo wěděti na *Montmartru* sedm mužů pospolu žiwaucjeh; všichü zasľbili se k dokonale čadobě, všickni zawázali se za darmo

pracowati wšude, kdež kóh by přítomnosti a práce gegich zapotřebj bylo. Přisahau, gako sloweni poswátým se wážjce, přisahali gsau gednu druhému, že od té doby gedinau toliko myslénku, gediné přánj u sebe mjti, že žjti budau, gakoby všickni gedno toliko a totéž tělo, gen gednu a tutéž dušj měli, že se wšj sly swé na to se oddajj, aby blud se wykořenil a prawda zwjtzila. Těchto sedm mužů nebylo giných leč mladj onino učenci, mladj myslitelowé, kteréž býwale páže z počátku buď w newěře aneb zaugaté proti záměru swému byl shtédalo. Wkrátce přibyli k tomuto spolku tři ginj pomocnej. Deset mazů — deset katoljků stábito a oddalo se na wykonánj gednoho z neypodivnějšjch a neyohromnějšjch úkolůw nowého wěku; oni stáčili k těžké úloze, a přewrat Lutherůw ze wšech stran obklopiwše, dotiskli geg na wšech stranách k caufánj, odkryli nahé slaboty geho i upewnili na nowo rozwiklané základy západnjch wlastj.

I stalo se skutečně, že deset žebráků těchto sotwa bywše ustanoweni, giž powoláni byli k těm neytěžšjm úlohám. Gednomu z nich weleno, gjtí do *Stony* a tam klášter panenský přiwésti na cestu powlnosti; druhý musil wydati se do *Ischie*, aby usmjřil rozdwogené přednj ostrowany; třetjmu a čtwtému dostalo se účastenstwj při neydůležitějšjch gednánjch diplomatických; pátý a šestý laučj se s Ewropau aby *Indii* obrátíl. Brzo wšak powstáwá weskerý obor pozemský s úctau zasléchage hlas několika otudáků nemagjjejch k zjškánj lidj ani

giných prostředků ani jakých statků, leč nebíjímau lásku, ohotugjoj se za giné. Luther se opovážil chytit reformatorem býti; a on probudil a rozpálil w sobě i w giných vášně na wysost antisecialnj; on směl chytit ku pomodi přispěti nače dómawjeh; a sám potwrdil ty neyšeredněšj swanky: sám gsa slabým; směl, owšem genom; gako za šera, upráwniti oplzlé žádostiwosti Isakrabj Hesského; on se osmělil chytit odstrániti polorsšiwosti Řjmského Awora: a sám osprawednil snatkem swým s Katerinaw Borskaw všeliké pohoršewaj. Gak zcela náopak počjnsi býwale páže. Mjsto co by w sobě nebo u swých učeďnjkúw probuzowal vášně, wypowjda gin wálku na žiwoti na smrt, krátj, láme, rušj ge; mjsto co by přál báurliwym žádostem tělesným, on ge upokoguge; mjsto co by po štatech a rozkošjch se sháněl, hledá toliko útrapy a těžkosu; on a přátelé geho neznaj nigaké podstatněšj powinnosti leč přede všjma ewičiti se w ctnostech, kterýmž učj, a předcházeti w nich příkladem swým. Na druhé straně pozdwihl Luther u každého člověka pýchu; tať mu zagisté byla podporau. Gak opáčně gedná tu: opět býwale páže. Mjsto co by pozdwihowal pýchu lidskaw, on gi do prachu našlapáwá; toto marné ať tak hrdé bláto, on gšj mnohokráte wrhá nazpět i wtiská mu tu formu i ten směr, kterýž se má ljj. Ty, wece on gednomu z duchownjch synů swých, ty půgdeš dnes do Čjny: a geště dnes odcházj tento syn do Čjny; a ať ty

bdjeti budeš u tohoto nemocného pokáwádo neumře,
i potreba-li welj, u bratra zápasjho se smrtj; syn
spjše umře než aby bdjeti přestal; ty půgdeš z Paříže
do Řjma, za dwadcet dnj ale se nawrátjš, dwadctý
dnj w poledne budu tě očekáwati w howorně; a syn
wydá se na cestu z Paříže, dwadctého dne, ale
w poledne dostawj se buď žiw nebo mrtew w howorně.

1207. Luther posléze neprowedl ničehož bez pomoci
knjzat gegich lakoty a gegich soběotwj; býwalé
páže ale dekázalo vše, cožkoli chtělo gediné pawkau
wlastnj silaw, wlastnj zmužilostj, nepožádaw o pomoc
ani knjzat, ani řjšj, ani kohokoliwěk giného na swěte,
zpoléhaje se gediné na toho, bez něhož nic nelže učiniti.

Který tedy nadán byl wytečněgšjmi wlastnostmi
zá reformatora, který byl mohútněgšj, který pů-
sobil blahoděgněgi, Lutherčili býwalé páže? Beze
wšj zagisté pochyby tento posledněgšj.

„Wjra“ dj Lamenaís, „gest neypředněsj potreba
naše; wěrau zagisté počjná, uchowáwá i rozplo-
zuge se žiwot; wětšina lidj robotěnjm, starostmi,
márnými zábawami gsauči odwrácena od přemý-
šlenj, wykročj sotwa z mezj prosté wjry. Gsauce
náohylněgšj k cjtěnj, nedbagj o to, aby prawdu chá-
pali, a tak pohybuge se mysl gegich w úzkém
skresu, z něhož wykročiti zřjdeka kdy se pokaušegj.
W takowém stawu lid skoro wšude nalezáme, a w
gistém ohledu nenj ho proto co litowati. Což tjm
ztrácj, že se w něm nerozwine poznánj, to zjšká
upokogěnostj; a posléze gest toho, což zwěděti lze
tak málo, gest to tak obmezeno, že gsme zde na

zemi skoro wespěs k tomu odsauzení weždy zůstati w newědomosti; protož by častěji to slauti mohlo maudrostj, nechťji toho proniknauti; což nám w mnohém ohledu gest newyzpytatelné: ačkoli proto nestuňj dopustiti, aby duch zasešel w tupém a zba- bělém newědomstwu.

Wedle zdánj tohoto spisowatele nebywagj tedy lidé nikdy w smutnějsjch okolnostech než gako když nuceny byti se widj, sami hledati sobě pra- widla neb prawidel, wedle kterýchž by zřiditi měli šiwot swůg. Lutherowa neodwislost, čili indepen- dentismu geho, byl následowně: genom napohled swobodě přjzniw, a w prawdě samé ale k tomu to- liko wedl, aby hromady lidu podrobil gednotnjkům. Býwalé páže obgewilo se s gakausi méně přjzniwau twárnostj: w prawdě wšak byl on to gediné, kterýž wšelikau důstognost lidskau chránil, genž národům poskytl rukogemstwj; on zagisté žil wěrau, duchem, obětj, kteréž užjwal. Lutherowo heslo bylo *odbog*: heslo býwalého pážete bylo *poslušenstwj*. Newá- hámeani okamženj, nýbrž prohlašugeme: Luther neměl prawdy.

Při odbogi newj se nikdy, kde skončiti; při poslušenstwj býwá to wždy zgewné. Odbogem po- chlebuge se národům, za to wšak přicházjwagj o čest a gestě častěji býwagj oklamáni: poslušen- stwjs, zwláště takowým *poslušenstwjm*, *gakověz duch křestanstwj w duši wléwá*, nelze ge nikdy zlehčiti, nelze ge nikdy oklamati. Bez odporu bylo tedy býwalé páže též Luthera wěhlasnějsj.

Poslušensťwj, tak se nám namítá, gest gďna zásada útroeká. Nešťastnj lidé, nešťastnj národowé, wy odpjráte poslušensťwj! Gak ale to přicházj, že předce poslaucháte kohokoliwěk, gestž hičem neba mečem dobře vládnauti umj? Čjm gest to, že tenj žádného mezi wámi, kterýž by hrdla medal pro gakaukoli autoritu, gesto se gj býti prokáže? — Tjm to gest, poněwadž sami cjtje, že gest poslušensťwj nad giné wsecky zásady sociálněgšj. Ne pógisťuge-liž poslušnost dětj pokoge w domácho-
stech; poslušensťwj w domech mouj-liž základem pokoge wa státu; obecná pak twěmi dostřjhaná poslušnost nestonádobaj-liž moc rjšj? inq q šhodow
mu? A owšak, namítá se, což nelze (poslušensťwj užiti k zlému? A odboge, vlády ohtwěho ducha, toho-liž nelze také užiti na zlé? Podle tohoto nyz-
kého hledistě udržj se poslušensťwj s Lutherowskou neodwislostj aspoň na rovné wáze, pak-li by gake rčnost sociálnj nepředčila nad nj. Protož welj také zdravý rozum přátelům oswěty, weždy spjše se přidati ku straně poslušensťwj; gelikež gest rozum přiměreněgšj, a z důležitěgšjch gestě příčin musegj se přidati ke nj, pokud děgepisu uwážj.

— Poslušensťwj we gměnu meče, we gměnu karabáče, takowé gest u diwokých, neuporádaněgšjch národů prostředkem ke pořádku; takowé poslušensťwj ukládali mužowé, kteříž neyprwé a za těch neyodlehlegšjch wěků weliké zástupy stěhugjejch se národů z Asie do Ewropy wedli. Tak ge ukládal Chengiskan a hordy geho. — Poslušensťwj

we gménu rozumú bylo prostředkem k pořádku u některých pohanských čili medlářských národů, jako u Čínanů, Řeků, Římanů. Poslušenství we gménu Mosaické a křesťanské wjry bylo tjm neypectiwějšim, neybezpečnějšim prostředkem k pořádku, kterýž poznali a přigali národové.

Prawý prospěch šestnáctého věku, nebyl by tedy w tomto záležel, kdyby bezprostředně poslušenství diwokých národů a prostředně takowé, jakéž a pohanstwa widjme, do žiwota nazpět se bylo uwedlo; než křesťanské poslušenství w prawém ukázati swětla, k němu wzbuditi láska, w tomto gediné mohl záležeti pokrok, nebo wšulle, kde wál duch křesťanstwj, nemohl sobě člověk žádati ničehož, on se mohl toliko uslechtiti.

Býwalé páže bylo tedy wjce než prawý reformator tohoto věku, než náboženský a mrawnj reformator. On to byl, kterýž neyprvé k swému, napotom ku prospěchu jiných opět na nowo šel ugal. poslušenství, kteréž wšeliké wztahy lidí a národů proměnilo; on to byl, kterýž swědomj a duchy lidské uwedl zpátky na gedinan tu cestu, na nžto neywjce pořádku, neywějšj důstognost a co možná neywznešenějšj swoboda se pój; on gest neyznamenitějšj muž šestnáctého věku, nebo nikde nenj opráwdowějšj a upewněnějšj sláwy nežli tam, kdež téměř beze všech prostředků nesmjrných se doceluge výsledků, kdež beze wšj jiné pomoci leč té, gesto osobnj ctnostj a osobnj zmužilostj se děge, nad nesmjrnými těžkostmi se wjítězj.

Wybogowati města, (zahladiti obywatele, potrijti je, že wně i ze wně zdj městských rezbude šlépěge lidské, kraginu pripogiti ku kragině — takowé skutky zgednawagj wedlé zobyčegnělých náhledů sláwu; gestj to sláwa Alexandrowa, sláwa Césarowa. Pod zámjnkau obecného blaha zřubobiti weliké pohnutj w národě, i to zwlášť zdarij-li se, wede k sláwě; to gest sláwa Pisistratowa, Katilinowa, Rienziowa, Lutherowa.

To-li však nic není učiti lidi místo co by se vraždili? To-li nic není, přiněsti jim pokog, místo co by se w nich wzbuzowaly žádesti neywnadněšj? To-li gměna nemá zjškati lásku, ůctu, nadšenj gegich, tjm že se přetrhly wšecky wásně gegich? To-li gměna nemá bezé wšj pomoci materialnj založit ůstawy neyohromněšj, nad giné wšecky, kterýmž se koli řdili spolkové lidštj? To-li gměna nemá wzdorowat neháwisti třech wěků? To-li gměna nemá, zůstawiti ustawičně sobě rovným, zůstawát ustawičně při stegné kráse, při stegné welikosti u prostřed wšech lichých welikánůw; gesto uchwatiwše si slawnau ná několik hodin powěst, klesagj a mizj, gako by gich tu bylo nestáwalo nikdý?

A w prawdě Ignác z Loyoly nejen zdržel w sachu Luteranstwo, wšude, kdekoliw mu dáno, s njm zápasiti: nýbrž potiskl, potřel ge. Pauhým příkladem a ctnostmi swými osvědčil on ta neyswětěšj podánj ducha ewangelického; on sám a sám protestowal s prospěchem proti zmačkům a neřádům,

na kteréž bylo vjrkwi co-taužiti; on zgednal pře-
vahu Katolicismu, tu kdež se mezi njm a spóhá-
štilostj pochybně wážílo; on gediný pořjčil swaa
zásadau poslušenstwj mnohem wjce než by knjša-
tům a králům mečem a wogsky bylo lze dosjoi.

6. Wznešená gest důstognost nowozákonn-
njho kněžstwa, odtud hluboká geho wáž-
nost, a kterak gi nám za dnů našich
uchrániti?

Od

Wáclawa Alex. Pohana,

budřgow. biskup. notáře a děkana w Poříčj nad Sázawau.

Hospodin, Bůh náš, trognásobný zarazil zá-
kon: zákon totiž přirozený, zákon Možžjsůw a
zákon Kristůw. Gedenkaždý z těchto zákonů ho-
nosj se s swým kněžstwjm. *W zákoně přiroze-
ném* byltě Abel (kněz prwnj, an z prworozených
stáda swého a z atuku gegich obět zápalnatu obě-
tował Stwořitelě swému. (1. kn. Možž. 4, 4.) Ná-
potom Melchisedech, král Sálemský a kněz Boha nej-
wysšjho, wyneas oběh a wjno, když Abraham co
wjtež z hoga se wracel, obětował Hospodinu, kte-
rýž stwořil nabe i zemi (1. kn. Možž. 14, 18—
19.) — *W zákoně Možžjsowě* poswěcěn byl Aaron
i synowé geho na kněžstwj (3. kn. Možž. 8.),
kterjž i gich potomci na každý den přinášeli dhěti

Bohu swrchowanému. — *W nowém pak zákoně obral sám Jezjś dwanácte Apoštoľů, gež ná kněžstwj půswětil, by to geho mjstodržcj na zemi gak osebně, tak i w řádne poslupnosti swě wěrně, konali úřad nowého kněžstwja.*

Nynj čjm důstognějš gest osoba, w gegjž zastapenj působjme; čjm wznešenějš zastáwáme my úřad; a čjm wějš swěřená nám moc do sebe má rozsáhlost; w té samé poměře i důstognost naše, wyše se cenj. Zásada-li ta nemýlj, nezpámť důstognosti kněžské wyšjš niżádné. Nebo

1) Bůh gest neobmezený nebes i země Pán, na gehožto slowo stanau, pak-li pokyne rozpadagj se zas swěty; králowé před njm w prachu se winau, metagjče koruny k podnoží trůnu geho, a moci pekel chwěgj se před geho majestátem. A hle! tohoto neywyššjho nebes i země Panowjka, Krále wšech králů, a Pána wšeho panstwa geau kněžj mjstodržcj a náměstkowé zde na swěte. *Dána gest mi wšelká moc na nebi i na zemi,* dj Jezjś učednjkům swým. (Mat. 28. 18.) *Gakož maepostal Otec, k tomu čjli i koněi sxtantěř mocj boga počjlať hořs.* (Jhn. 20, 21.) *Cožkoli swjžete na zemi, budeť swjžáno i na nebi, ba cožkoli rozswjžete na zemi, budeť rozswjžáno i na nebi.* (Mat. 18, 18.) *Na mjstě Kristowě konáme posekňaj, gako by sám Bůh skrze nás napomjnal was;* dokládá sw. Apoštol Pawel. (2. Kor. 5, 20.) *Protož poslušni budťte správců swjch, a poddáni budťte jim.* (k Žid. 13, 17.) *Kdož pak těmi wěcmi*

pohrdá, ne člověkem pohrdá, ale Bohem. (1. k Tessel. 4; 8.) Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vám pohrdá, mne pohrdá, řídí sám Kristus, (Luk. 10, 16.) i) *řídí jeptišky a sesterské odjany, Králové a mptnářové světa (tollé magj) dvořany, své vyslance, své náměstky, kteříž v zlatém ráme a v hlesku křišťálových hvězd se stklvějí, po zemjch zvěstují a plnj wáli gégich. Wysoká to důstognost! wysoká i počta buď jim prokázána. Čjm wznešenějšj důstognost: wyslanec Hospodina, Pána zástupů, než důstogenstwj wyslanec krále zemského: důsledně tjm wznešenějšj gestif. i důstognost wyslanec Hospodinowā kněžstwas.*

2) *Kněžstwu dána gest moc nad práwým tělem Gejšje Krista. To činte na mau památku (Luk. 22, 19.) Gako Maria, neyswětějšj Páně rodička, proto požehnána gest mezi ženami, a angelů důstognějšj, že zastjnenjm Duchu sw. počala, a porodila Syna Božjho, Spásu Adamowā plémě přezádaucj: tak přewysuge důstognost kněžská wše giné důstognosti proto, že na slowo kněze oběť hory Kálwarské w hekrwawém tágenstwj obawugjojho, chléb w žiwé tělo, h wjno w žiwau krew Syna Božjho wjtrkau, geho seměnj, a on toho newinného téměř ce nowě zplózeného Beránka gakožto náměstek Neywššjho wa, wěčného kněze dlě ráda Melchisedechowa. saměm Bohu w oběť neyswětějšj a neypřjgemnějšj přinášj.*

Gjž w zákoně starém se kněžstwo pro drákné oběti, gesto každodenně w zápalu přinášelo Bohu,

u vzácně chovalo poctivosti. An však w úmluvě staré dle sw. Pawla vše gen we figure neb podobenstwj se dalo, tedy i důstojnost nowozákon-
njho kněžstwa wznešenějšj býti musj kněžstwa starého. Tak wyznal tentýž Apoštol w listu swém k židům (8, 6.): *Nynj pak tento náš biskup tje dokonalejšj služebnosti, totiž úradu vyššjho kněžstwj došel, čjmž i lepšj smlauwy prostřednjkem gest.* Sněm Tridentský (Sess. 22, c. 1.) nazývá zákon nowý doplněnj a zdokonalenj zákona starého.

3) Kněžstwo držj kljče králowstwj nebeského w moci swé. Adam s chotj swau okusiwše owoce stromu zapovězeného, byli zapuzeni z ráge. A hned postavil Hospodin před rágem rozkoše Cherubjny, a meč plamenný a obratný k ostrjhanj zesty k stromu žiwota. (1. kn. Mogž. 3, 24.) Žádnému nebylo tam wgjtí, pokudž kletba nebyla odňata od rodu Adamowa. Když nápotom na hoře Golgotha newinný Beránek w oběť amjřenj uraženému sám se obětował Bohu, schován byl meč: kljče pak swěření kněžstwu zákona milosti.

Ač rodička Božj, dj Imáceno III., důstojnostj swau předčila všech Apoštolů, před nej, mybrž tento odewzdal kljče swé Kristus, řka: *Přijměte Duchu sw., kterymž odpustjte hřjchy, odpauštgjť se jim, a kterymž zadržjte je, zadržány gsau.* (Jan 20. 21—23.) Sw. Jan Zlatoustý o tomže předmětu prohlásil se takto: *„Těm, kterjž we swotě žijj, bylo zůstaweno přísluhowati těm věci, gesto nebesa chowajj; jim dána*

gest moc; gakowau neywyššj a neydobrotiwějšj Bůh ani angelum, ani archangelum propuǰiti nechtěl. (De sacerd. c. 5.)

Angelum dán gest kljč propasti. *I widěl Jan angela astupujcjhо s nebe, magjcjhо kljč od propasti, a řátěž weliky w ruce swé* (zgew. sw. Jana 20, 1.). Petrowo kněžstwo nosj kljč od brány nebeské. Duše-li tedy lidská skrze osobná přečiněnj, ztratiwši raucho prwnj, bránu nebeskau sobě zawřela, u kněžstwa Kristowa hledá zase swé spásy, kteréž má moc gi, nese-li gen známky prawého pokánj, wazeb hřichů a pokut wěčných sprostiti. Weceli kněz: „Gá tě rozhřešugi“, brána nebes opět se otwjrá, a otrokyně dábła, z počtu odsauzenců gšauc wymazána, opět dcerau Božj, a dědičkau vlasti nebeské se stává. Pryč prchá, co nočnj temno, oswjčeno slunečnými papršky černá Luciferowa hlůza, slyšjc ohromná slůwa kněžská: „Gá tě rozhřešugi“, a wywážnauc duše kagjej z drápů gegich, u swobodě na perutjch angelských k nebi s wznášj. O, gak wznešená to kněžská důstognost!

4.) Kněžstwo gest powołáno z wěčného zdroge wážitj poklady milosti, a odtud nápomahati a swátostně prisluhowati prawowěřejm ku blahu wěčnému. Gemu iláno gest znáti tagemstwj králowstwj Božjho (Luk. 8, 10.), a zwěstowati diwné wěci Krista, nebes Slitównjka. Gest wýbor wywolěných Páně, králowské kněžstwo (1. Petr. 2, 9.); národ swatý (2. ka. Mogž. 19, 6.), a dworanstwo Krále wěč-

ného. *Tak o nás smeyšley člověk, dj učitel národů, jako o služebnjch Kristových, a rozdawáčjch tagemstwj Božjch (1. Kor. 4, 1.). Za tauže příčinou takéž sw. Apoštol Pawel naléhá a napomjná nowozákonnj kněžstwo k wěrnému, snažnému a příkladnému swých konánj powinnostj, řka: žádnému nedawajce žádného pohorěnj, wydaweyms se we všem co Božj služebnej (2. Král. 6, 3—4.) Pakli takowá moc, a tak hluboká Božská tagemstwj nowozákonnjmu kněžstwju gsau swěřena, kdož tedy slušně ocenj wznešenost geho? Neníť moci na zemi, kteráž přirownalaby se gemu, dj nábožný Job (41, 24.): Ehyhle! pán můg všecky věci mně odewzdaw, newj, co má w domě swém, aněž gest, což by nebylo w mé moci (1. kn. Mogž. 39, 8—9.)*

5) Důstognost nowozákonnjho kněžstwa značí takéž welebnost osobnjch názwů, čili titulů, giniž sám Kristus poctil swých učedlnjků, nazýwage ge přátely a bratry swými. *Wy přátelé moji gste, dj on. Gíž wás nebudu nazýwati služebnjky, ale wás gsem nazwal přátely (Jan. 15, 14—15). A wztáhna ruku swau na učedlnjky své, řekl: Ay matka má, a bratřj moji (Jan. 12, 26.) Když pak wstaw z mrtwých, Magdaléně se zgewil Pán, řekl gj: Nedotykej se mně, ale raděgi gdi k bratřjm mým (Jan. 20, 17.) Tak též i k nábožným ženám promlawil, wece: Nehogtež se, gděta a zuxěstuyte bratřjm mým, ať gđau do Galilee, a tamť mně uťřj (Mat. 28, 10). Gako gen klenotnjk cenu drahého kamene náležitě posauditi*

nmj, tak též. wznešenost apoštolského kněžstwa toliko Ježš, genž neomylná a neydokonalejšj mandrost gest, w prawdě oceniti může; zoweli však duchownj pastýře přátely a bratry swými, nelzeť o vysoké důstognosti kněžské pochybowati dokonče.

6.) Ta wznešenost wyswtá i z pohrůzek a pokut zlowolníkům kněžstwa zákonem Božjm přisauzených. Kóre, Dáthana a Abirona pohltila země, že se proti neyvyššjmu knězi Aaronowi srotlili (4. kn. Mogž. 16, 11.) Marii, sestru Mogžšowu sám Bůh ranil málomocenstwjm, že se odvážila reptati proti bratru swému. (4. kn. Mogž, 12; 8—10.) Skrze Jezusa Syracha welel Duch swatý w poctiwosti mji kněžstwo Hospodinowo, řka: *Ze wšj duše své bog se Baha, a kněžj geho w poctiwosti měj. Ze wšj sly své miluy toho, kterýž tě učinil, a služebnjků geho neopauštěj.* (Ecc. 7, 31—32.) *Kdožby pak zpýchal, nechtě poslechnauti rozkázanj kněze, kterýž toho času posluhug Hospodinu Bohu twému, aneb wypo- wědi soudce, umře člověk ten, a odeymes stě z Izraele.* (5. kn. Mogž. 17, 12.) *Giade opět: Nedotykęte se pomasanjch mých, a prorokům mým, nečiněte nic zlého.* (Zalm 104, 15.) *Kdáž se wás dotkne, dotyká se zřjtedlnjci oka mého.* (Zachar. 2, 8.) Těžkým-li proviněnjm se saudila ubljžiti a zlehčiti Hospodinowo kněžstwo w zákoně starém, tmj wjce se winaj bezprawj činěné kněžstwu nowozákonnjmu, a sice tak těžce, gako by samému Bohu se bylo stalo. *Kdo wami pohrdá, dj Kri-*

stus, ten mnau pohrdá; kdož pak mnau pohrdá, pohrdá tjm, kdož mne poslal. (Luk. 10, 16.)

7) Wznešenau důstognost kněžskou uznali i sami angele: *I padl gsem k nohám angela, abych se klaněl genu; napsal Miláček Páně. I dj mi: Hled', abys toho nečinil, nebo gsem spolu-služebnjk twig i bratrj twých, magjcjch svě-dectwj Ježjšowu.* (Zgew. 19, 10.) Gako by řekl byl: Nic se mi nekor', negsemť tebe důstogněgšj, gsemť služebnjk Božj gako i ty a bratrj twogi. Což se takéž srownáwá s průpowědj proroka Malachiášě rkaucjho: *Kněz gest angel Pána zástupiw.* (2, 7.) Gak vysoký to tedy stupeň hodnosti!

8) Nynj se takéž pohledněme, gaky usudek swatj Otcowé o kněžské důstognosti pronesli.

Sw. Ambrož prawj: *„Ne tak zlato w ceně předcj ołowo, gako přewyšuge důstognost kněžská mōcnost králowu.“* (c. 2. de dign. dīst. 36.)

Sw. Jan Zlatouštý progewil se takto: *Kněžj gawu náměstkowé Kristowcy, kdo Kristowa welebj kněze, welebj i Krista, kdož pak Kristowu knězi křiwdj, křiwdj saměmu Kristu, gelikož kněz náměstek Kristůw gest.* (Hom. 17. in Math.) Ginde djá: *„Kněžstwo netoliko wjce nežli knjzat a králů cjtj, alebrž i u wěšj poctiwosti nežli vlastnjch rodičů mjtj slušj.“* (Libr. 3. de Sacerd.)

Sw. Augustin. wece: *„Welebná gestit' kněžj důstognost, w gichžta rukau Syn Božj co w líně panenském tělem učiněn býwá.“* (Conc. 2. sup. Psal 37.)

Sw. Řehoř velký napsal Janovi biskupu Konstantínskému: „*Wyznávám se býti sluhau všeho kněžstwa, pokudž ono gen život kněžský vede.*“

Sw. Isidor zas prawj: „*Gak vzdáleno nebe od země, takowj že rozdíl mezi knězem a světským sebe slowútnějšm člověkem.*“ (Lib. 2. c. 205.)

Sw. František Assiský říkáwal, žeby, potkaw kněze s anelem, prw knězi pocolował prawicej, pak teprwa pozdrawil angela.

9) Slyšme konečně, gak vysoko i wznešenj mocnářowé wázili důstognost kněžskou.

Cjsař *Honorius* wygádlil se takto: „*Gměna kněžj s uctiwostj se wyslowujj, a weškeren swět sklánj před nimi hlawy swé.*“ (Libr. adv. Const. p. 95.)

Cjsař *Konstantin* velký si na sněmě Nycenském nižšj zwohl mjsto, wyššjho pozústawiw kněžstwu; ano aniž dřjwe se posadil, pokudž biskupowé geg sednauti nepřinutili. Gemuž když aukladné žaloby proti některým biskupům a kněžjm podány byly, nečta gich, spálil ge, řka: *že neslušj saudců swých sauditi.* (Paed. Christ. p. 1. c. 61 §. 4.) — Gakau poctiwost učinil Konstantin cjsař otcům a biskupům na sněmě Nycenském, gest se čemu podiwiti. (Wiz Peyta Hostaunského spis.)

Theodosius cjsař biskupowi sám ruku poljbił. A když sw. Ambrož trůn geho od oltáře za mřížj neb zapaženj swatyně přenesti dal, s nelibostj to nesa, že cjsař Páně sedáwá, nábožný mocnář; ne-

gen počjnánj Ambrožowo schwáčil: nýbrž i ustanówil, by na budaucj časy tentýž: pořádek se zachowal.

Z té tak naznačené vysoké důstognosti nowozákonnjho kněžstwa dowozuge se samo sebou i hluboká našincům powinovaná wáznost a newšednj uctiwost, kteréž ne téprwa hledati, nýbrž toliko uchrániti nám dlužno. Nenj mne sice tagno, že apoštolské duchowenstwo za wěků našich častějšj přjkoře snášj: však kořen-li úkor mnohých nestranně prohledáme, mnohau winu gen sami sobě přiřknauti musjme. Protož, ač nic nowého pod sluncem (Eccl. 1, 10.), nebude předc od mjsta zde w potaz wgjti, gak bychom tuto wáznost sobě ohradili? Což důležito welmi, gešto ztracená-li wáznost kněžská, ztráta i wjry w následu býwá.

á) Konejme služby Božj wždy duchem, wěrau žiwau nádšeným. *Wzdeyte Hospodinu sláwu, pozdwihněte oběť, a klaňte se Pánu w okrase swaté.* (Paral. 16, 29.) Zřjme-li kněze s přjkladnau zbožnostj a pokorau swatowelebnau nowozákonnj. přisluhowati oběť, s oblibau a wřelau wáznostj w srdci k němu zahorjme. Pak-li mnohý z našinců w několikau gen minutách lehkowážně a tak zběžně mši sw. odbýwá, že ledwa ministranti gemu odpowjdati stačj; anebo o slawnostech páni assistenti u oltáře na stupnjch poswatného trůnu Pána zástupů buď wespolek howorj, buď wšetečně se po zbožnici ohljžj: tu newšem ztěžka něgaké

wážnosti lze se najti, gelikož lid wěřej dobře wj, že s swatými předměty toliko swatě se zabýwati máme.

Co do slowa Božjho, pilne každý den swátečnj swěřeným sobě owečkám chléb žiwota lámati, aby nelačněly, a nereкло se: *žádaly chleba, a nebylo, kdož by jim ho lámal.* Slowo Božj gest pokrm duše dlé wyrčenj Páně. (Mat. 4, 4.) Budme rádi, pokudž geště k pramenu žiwota se wěřej brnau. Pán Ježjś pouzil přježitosti gednékaždé, kde se genu gen událo sw. Ewangelium zwěstowati zástupům. My učjme školnj djtky, že Ewangelium nebo-li hlásánj slowa Božjho hlawnj čáska služeb Božjch gest; pak-li pastýř duchownj swé stádo w den swátečnj bez slowa Božjho propaustj, kterak dostogj před saudem útlé mládeže k slowům swým? Nenj diwu, že pro zanědbánj těch neyduležitěgšjch kněžských powinnostj sem tam duchownj pastýř méně se wážj. Prořekl kdosi z našinců, že škoda času kázánjm a křesťanským cwičenjm mařiti, lid prý si toho newšjmá; a tázán, ledwa gest s to byl odpowědjti, o čem gednal kazatel. Prosjm tě přjteli! neházey owečkám plewy, nýbrž zrno dobré a zralé; wzywey Ducha sw., připrav se, z srdce mluw k srdci, *dát Bůh hlasu twému hlas sly* (Žalm 67, 34.), a brzy uzjřš owoce swé snahy apoštolské. Owšemť ne wždy w zemi dobrau sjmě padne kozené, *aniž tělesný člowěk wždy chápe těch wěcj, kteréž gsau Ducha Božjha* (1. Kor. 2, 14), nioméně budeme-li pilně osjwati

půdu osady své, a Duch swatý rosau milosti své gi zawlažj, i w rozpaklině skalnj sjmě se ugme, a vydá užitek mnohý. Známe lid swüg, že, wyskytne-li se genu kazatel whod, z daleka se přirne, a po mnoha letech wyprawuge prawdy tehdáž slyšané. Z mé osady: a ze gména z Poříčí chodjwal welmi často saused wážný dobau nočnj do Prahy, odtud čtyřj mjle wzdálené, aby gen *Rychtowského* slyšel.

Neméně pilme i odpolednjoh služeb Božjch, zvláště po osadách křesťanského cwičenj. Zde se nám naskytá přežádauj příležitost s osadnjky o takých předmětech howoriti, o kterýchž w swatyni Páně gednati se často ostýcháme. Zde i přesvědčenosti nabudeme, pochopugj-li farnjci všestranně přednesené gim články wjry a učenj mrawokárné. Wěru! nelze nám s osadnjky odpolednjeh swátečnjch dob spasitedlněgi stráwiti, leč w rozmluwách náboženských.

I wšednjho dne newáhejme oběť swátowelebnau pořádně konati, a duchowně prospěti lidu swému. Máme za to, že farnjci tomu gsauce powděčni, swého duchowenstwa si náležitě wážiti, a slow Pawlůwých: *Staršj, kterjž dobře zprawugj, dwogj cti hodni gmjni budte, zvláště ti, kterjž prawugj w slowu Božjm a w učenj* (1. k Tim. 5, 17.), wěrně šetřiti budau.

b) Hledá-li syn marnotratný, w nešťastné plawbě rozkotaw angelskau newinnost swau, s kagjojm srdcem w přjstawu sw. pokánj swé spásy, buď

nám vždy laskavě uwtánu, gešto sám Pastýř pastýřů k nám ho odeslá, řka: *Gděte, ukažte se kněžjm* (Luk. 17, 14). Owšem welj čtwtře přikázanj cjrkewnj swému nárženému knězi se zpowjdati; ale ach! snad se mnohý nešťastnjk ostýchá swému vlastnjmu pastýři tagné rány swědomj swého odhaliti, snad studem paután po mnohá léta meškal s pokánjm, a nynj; an z tůně bahniwé k pomoci rukaw swých spjná, měl by newrle oslyšán býti? — Umdléwáli kdos z osadnjků w bogi poslednjm, bywše třeba w nočnj aneb ginau nám nepřjležitau doba woláni, popilne, by našjm přispěnjm wjtězoslawně ukončil pŭtku wezdegšj. Byloby nedŭstogno duchownjho pastýře, anby wáhal nemocného nawštwiti, a přjležitost k zaopatřenj nočnjho času proň zaslanau až do bjlého rána na se nechal čekati, gešto člowěk lecgákás kaupě nenj, an duše gehé krwj Syna Božjho draze gest wzkaupena a k žiwotu wěčnému předzřjena. Dobrý pastýř hledá owečky ztracené, léčj, což chorého, sjlj, což mdlého, a duši swau pokládá za owce swé. Genom nágemnj, kterýž nenj pastýř, owce opaušj. *Wšak běda pastýřům takowým, dj Hospodin, kterýž nikoli stádo mě, ale sami sebe pásli. Mléko gste gjdali, a wlnami se odjwali, a což tučného bylo, zabjgeli gste, stáda pak mého gste nepásli; což mdlého bylo, neutwrdili gste, a což nemocného bylo, nehogili gste; což zlámaného bylo, neowázali gste, a což se bylo potratilo, nehledati gste, ale s přjsností panowali gste nad nimi a s mocj.*

Ay gá sám powstanu proti pastyrům těm, a budu vyhledávati stáda mého z ruky gegich. (Ezech. 34, 2 — 10). Hružyplná to výstraha Hospodina Boha našeho!

Rowněž i w giných obsluhách cjrkewnjch propugugme se podřízeným sobě farnjkům wždy s pastýřskou gemnostj a ochotnostj. Tak tušjm bez odmluwy si w osadě wděčnost, wážnost a lásku obgednáme.

c) Gestli wlažnost u wjře a skromná šetrnost stawu kněžského w osadě se umjstila, horleme duchem apóstolským a swětlem slowa Božjho. morowau tuto modernj náказu z obóru cjrkewnjho wyhóstiti, gako slunce nad obzor wstupugj w různu ženu páry gedowaté. Zwlastě budiz naše neyduležitějšj snaha w něžné srdce gapné mládeže lásku k Boku a Cjrkwí geho wprawiti, gesto ona kwět našj naděge, a čaka gasnějšj gest budaucnosti. Neznámť rozkoše w nadotklivějšj, leč s mládežj newinnau se bawiti, a wšestraným wzděláwánjm gegj dušewnjch mocnostj k wywinowánj lepých paupátek k spanilému kwětu cnoty angelské napomáhati. Sámť Ježjš se rád w útlé mládeži kocháwal, rka: *Nechte djtek, a nebrante gim gjti ke mně*, nebo takowých gest králowstwj nebeské (Mat. 19, 14). Pakli ale pastýř duchownj aneb zástupce geho we škole gen řjdkým býwá kostem, tak že ani záctwo ze gména nezná: eo diw, že mládež newšjmaná si napotom i swého pastýře hrubě newšjmaná! — Bodičowé wiuj z nedbalosti swé kněž-

stwo, djtky naň newražj též, a tak se často geho
wlastnj wadau opowrženost duchowenstwa w osadě
uhnjzj.

d.) Stůgme swatostj žiwota za wzor swým
milým farnjkům, aby w šlechetném a přjkladném
oboowánj našem co w zrcadle newadném se shlé-
dagjce; a šlépegj našich wěrně následugjce, wele-
bili Otee Pána Ježjše Krista. *Wy gste sůl země,
swětlo swěta* (Mat. 5, 13 — 14), wece Pán.
Wněsme do žiwota, co w obrazech řečeno. Žiwot
přjkladného kněze gest kniha kázně, pořádku a
ctnostj křestánských; nechť osadnjci w nj čjtaj
prawidla swého chowánj. Gakým má býti kněz,
wytknul sw. Pawel (w 1. listu k Timot. 3, 2)
takte: *On má byti bez auhony, opatrný, ctnostmi
ozdobený, stydliwý, k hostem přjwětliwý, a k
učenj způsobjný.* Nápodobně o kněžstwu sw. Řehoř
se progewil: *Kněz na słowo wzaty má byti čistý
w myšlenj, w skutcjch wýborný, w mlčenliwosti
maudrý, w řečech užitečný, dobrotiwý ke všem,
wšecho powážugjcej, přjwětliwý k pobožným skrze
pokoru, horliwý k nešlechetným prostředkem ducha
udatnosti.* Otcowé Cjrkwe w městě Tridentu sně-
mugjcej upowinili kněžstwo swůg žiwot a mrawy
tak uspořádati, by z geho oděwu, postawy, kroků
a činů nic giného newyswjtało, leč mrawopocest-
nost, čistota, ctnost a láska (Sess. 22. de reform.)
Čjm hogněgi kněžstwo takých vlastnostj do sebe
čjtá, tjm wzácněgi se wážj.

Protož střežjce ctnosti a mrawů čistých, měgme

zřenj k chwale powěsti, a k Bohu o milost upjce stále; bděme, bychom w pokušenj newešli (Mat. 26, 41). Warugjce swěrence swé hřjsných přiležitostj; i my doma podezřelých se hledme. W hospodě nás newjdej žádný, by k nám, třeba střízliwým, bratr z mokré čtvrti se nepřihlásil, a nám se nestal urážkau. Karhanu nepřegme; býwátě zárodkem wýstupků mnohých, a často k swárům a nepřátelstwj přjcinu zawdává. Nárůziwost tato nehledá wždy spolku sobě rowného, nýbrž leckdos za společnjka býwá whod; čjmž kněz owšednj, a wážnost swau tratj. Štěstěna genu macechau býwá; upadá w dluhy, a lecgakýs otránek co wěřitel si s njm hubu wylakuge. — W návštěwách budme skromni, pořjdkýt host býwá gen wážen. Každému se wjdjnmi prokažme, žádnému však skryše srdce swého zcela neodhalugme. To prawídlo zwlášťe co do úřednjků a pjsařů bud šetřeno.

e) W lowectwj se nepleťme, zůstawše ge mysliwěm, genž pluh gest gegich, a šlechtě, gesto gjm čas sobě krátj; my však rádným wedenjm úřadu pastýřského a modlenjm se hodinek cirkewnjch nazbyt ho nikdý nemáme. Honba našincům nepatřj, bywši tohika zákony duchownjeh wrchnostj zamezena; a Pán Ježš nikoli zwěř, nýbrž duše Bohu lowiti uložil nám. Tlamok a ručnice negsau známky pastýře dobrého; pastýř dobrý má pěči o owce swé; co lowec gj nemá, nemiluge swých, geho srdce plage po zagjci gen; doma gest takorka hostem, ubozj farnjci se křtem; nemocný s zaopatřenjm do

noci naň čekati, a často prodléwá-li; po poljch a po lesjch ho teprw hledati musj. Honbau gemnosti mu ubýwá, a plachost se dostawuge. Časem náruživost ta zrostě, a lowec pytlacenjm w hrozné nesnáze ubjhá. Politugi po každé osady, genž lowce má pastýřem, kterýž owšem wáznosti gegj nezaslaужj.

f) Oděw wolme slušný, gakž Vernales a giná ustanowenj welj. Za dětinského wěku mého nesl každý staw vlastnj krog a barwu, takže každý i měšťan dle řemesla swého se rozeznáwal. Od času francouzské wálky panuge w krogi mješň gedna, ledwa geště kněz, wogák a rolnjk od sjdelnjho města opodál domugcej gest k poznánj. Wúbec oblubugj sobě kragané naši w tmawé, nazwjce w černé barwě; bylatě od dáwna, pro slawnost gen zwolěna. Nepochopugi tedy, proč sem tam kněžstwo mladé krogem a barwau od kněžstwa ostatnjho se lišj, gešto práwě černé. rauch nás zdobiti máj. K čemu spodky rausnatě, na mjstě kolaru šátek přestý, a náprsnjk bjlý? Wida tak strakatého panáčka, asibych saudil, že gen z nauze pro zapátrěnj duchownj staw zwolil, swětský wsak žeby gemu byl přjhadněšj. Laik pohledna naň, od hlawy k patě bystrým okem si ho přeměrj, a gen z paubě šetrnosti utagj otázku: „Gsi ty kněz?“ A tak mnohého z našinců gen marnost swětská wáznosti sprostj. *

* Předstawen byl před léty kdés na procházce — ředitel gednoho krage, w modrowé čepci, w bjlem šátku, w nankinowém kabátě a takých pantalonkách, pak w bjlych punočkách a stěwjećch — kněz glatý, gako učitel tamnjch škól. I poodstapě přednosta onen od něho opodál, wece k němu: *Ich habe sie für einen Tanneister gehalten*.

g) Na ugmu kněžské vážnosti se stává, že časem muž mnohý ostatně hodný a ctěný výhody své ženskau protekcj, čili zastaupenjm a přjmluwau dobývati se neostýchá, služce hluboce se koře, a mrzkým pochlebenstwjm přjzně a podpory gégj hledage. Muži na slowo wzatému slusj přjmau cestau na základu zásluh swých záležitost swau wěsti, a ne teprw ženskau šwitornostj zásluby své doplňowati. Aníž se w tom snášjm, aby zaslaužilý *Beneficiat* dosti skromnau wenkowskau úřednici Milost-panj nazýwal; zdali tjm se nezahodj, a staw swüg nezlehčj?

h) Swé zásluby a dokonalosti w nečas a přepiatě ceniti, aneb k podkuřowánj sebe si gěště ublj rozhárati: toť kněžstwa nešlechťj, nýbrž snižuge; wyzrazuge slabost, člowěk ten býwá k newystánj, a pro takau samolibost stává se wšem wšudy edporným. *Což máš medle, gěštobys odginud newzal? Pakli gsi odginud wzal, proč se chlubjš, gakobys newzal?* (1. Kor. 4, 7.) Gěstli mnohý z našinců wznešenějšjmi dary s hřiry nadán gěst, slusno swrchowané úloze své dostáti, a swědomitě težiti hřirwnau sobě swěřenau, gelikož an wjce gemu dáno, wjce někdy od něho bude požádáno. Wsak bytby i wšestranně wýtečným se stal, a wsecky záležitosti úradu swého přewýborně uspořádal, přede w poměře swých schopnostj dušewnjch wykonal

ten.“ — A obratle se k pitogejm, daložl: „Wer vor uns Laien erscheint als incognito gekleidet, der verdient auch von uns als incognito behandelt zu werden. Nicht leer ist das Spruchwort: Das Kleid macht den Menschen.“ — S wjoc spolucestuggejmí slowůt-
nými byl toho swědkem . . . . . Red.

toliko powinnost swau. Uváženj toho zagisté w nás hrdau mysl umjrnj, a maudrá pokora nám wšestrannau wážnoš obgedná.

i) Má-li wážnoš naše w osadě dokonalá býti, musj z lásky plynauti; ty však neginák leč zas účinnau láskau dobudeme sobě. Smeyšleme tedy šlechetně s swými farnjky, buďme k nim wljdnj, uctiwj a mjrnj, gedneyme s nimi upřjmně a sprawedliwě, aby zas nás milowali, k nám důwěru měli, a rádi obćowali s námi. Chyb-j-li kdo, šetrně ho napravwme, potřebuge-li rady, poradme, pakli útěchy, potěšme. W duchownjch poplatkách gich nikdý nepřetahugme, w důležitostech gegich gich ochotně zastaňme, a w nauzi, co možná gen, zpomožme. Chudj gsau podjł náš, my gegich póládnicj; deyme gim, což gegich gest. Zwláště sirotků a chudých djtek se laskawě ugjmeyme, gich odjwagjce, knihami a papjrem podporugjce, by školnjm šlechtěnjm základ položen byl k gich budawcjm blahu. Knihy do žiwota duchownjho saha-gjce a wzdeláwagjce (nikoli *Pflanz freimüthige Blätter*, *Stunden der Andacht* atd.) po osadě zwlášť kde sjdlj ginowěrci, drahně rozšjrgme, nelitugjce nákladu žádného, by nábožnj farnjci w swátečnjch a zimajch wečerných dobách pilně čjtagjce, se rozhogňowali u wjře, w ctnosti, čestných mrawech a w Božj milosti. K takowémuto záměru podá nám dědictwj Swatojanské kněh utěšeně. Kde tak láska prawá, láska čistá a účinná šlechtj pastýře, tam býwá u weliké wážnoš kněžstwo; za

lásku láskau odsluhuj se farnjci swému pastýři, nesau zdárné owóce snahy geho, gsau gemu bohatým pramenem blahoděgných a neskonalých radostj, na geho hrobě někdy plakati budau, slzy gegich budau slzy wděčnosti, a památka geho se uchová w osadě w požehánj.

k) Učitelstwo w poctiwosti měgme, což slusného a sprawědliwého, gemu prokazugjce; nicméně w uzdu ho pogjměyme; gemu žádné zhola tagemstwj neswěřugjce, gelikož mnohý gíž učitel powolnostj a krátkozrakostj swého duchownjho pastýře se operiw, gemu za geho důwěru haněbně se odslaužil. Protož nechwáljm některých duchownjch pastýřů, kteří zowauce učitelů k stolu swému, gim přednj wykazugj mjsto, gakaužto newhodnau poctau onino snadně se nadugj, důstogněšjmi kaplanů, a o něco méně swého duchownjho pastýře se býti tušj; čjmž vážnost duchowenstwa se tratj.* Cijm wytečné muže z třjdy učitelstwa, však hodnost stawu swého nezadám nikdy. Učitel na slowo wzatý si wysoce wáží ctihodného pozwánj swého pastýře, a milerád se spokoguge i s zadšjm mjstem. Komu čest, tomu čest.

l) Střežme práwa a zákony cirkewnj, gelikož práwě my powoláni gsme bdjti nad dědietwjm matčiným. *Synu člowěčj! strážnym dal gsem tě domu Izraelskému* (Ezech. 3, 17). Byltě to zlatý wěk, kdež se wšech i podrobněšjch ustanowenj Cjrkwe swaté katolické wěrně a swatě šetřilo;

* Wjce zná takowých pjkladů

Red.

wjra Kristowa zkwjtała tehdáž w swé kráse mladistwé, Cjrkew swatá stkwěla se sláwau, wážnoť duchowenstwa wzrostla vysoko, a křesťané katoličtj byli srdce gedno, pautáni bywše wazbau upřijmnosti a láskey. Wšak gak brzo swět ustanowenj cjrkewnj lehkowážně zamjtati počal, hynula i sláwa kněžstwa. Protož stůgme bratřj nabožišti swěta neohroženě, statně zastáwagjce Božské i cjrkewnj zákony, a milugjce matku, genž chléb nám podává.

m) Odwážj-li se časem úřednjm mnohý nám due pátečnjho masitých pokrmů předložiti, nikoň gemu k wůli, nikoli kadidlem pochlebenstwj, gako bychóm w třjdu oswjcených wěků swěho patřili, ni nedorozumačnau sadau Pawlowau: *Wšecha, což se nám předkládá, gezte, nic se newyptáwagjce pro swědomj* (1. Kor. 10, 27.), swědeni, proti ustanowenj Cjrkwe sw. gednegme, nýbrž raděgisw. Pawlem warowáni se řídme: *Pohoršuge-li pokrm bratra mého, nebudu gjsti masa na wěky, abych bratra swěho nepohoršil* (1. Kor. 8, 13.); ginák byt se to i tagně bylo stalo, o tom brzy i ostatnj úřednjci, pjsaři a čeled' zwědj; čjmž wážnoť duchowenstwa zlehčena; a brána k zrušenj zákonů cjrkewajch do kořan otewřena býwá.

n) Rowněž netřpme wě farnjm okresu swém w poswátňých dobách cjrkewnjch huďebnj ples a diwoké tance, gešto posud w osadách našich žigj alespoň bohabognj starci, kterjž za dnů mladistwých podobně neplechý newjdali: protož welmi se horšj,

a wšecku wimu na duchownj pastýře kotakým wě-
 cem mlčky přiwolagjej wrhau; zwlaště zwědji-li,
 že se šenkýři w čase geště zapowězeném u úradu
 swěho o powolenj k tanečnj hudbě ucházeli, a těm,
 gichž pastýřowé w takowéto případnosti lhostegnj
 zůsawagj, že uděleno: oněm pak, gegož duchownj
 pastýřowé zákonů cjrkewnjch přisně střežj, že ode-
 přeno bylo. Cjrkew katolická nenj máti zmatků,
 nýbrž gednoty a swornosti; naše tedy gest, bychom
 gednomyslne co zeď pewnj praudu zmahagjej se
 wlažnostj wěku našeho zmažile wzdor wkročili, a
 co rodnj synowé milené máti, gegj i swau sláwu
 hágli.

o) Cjrkew swatá katolická o blaho nastáwa-
 gjejch manželů křesťanských přepečliwá ráčila usta-
 nowiti, by k dosazenj Božjho wěna při oddawkách
 za nowé manžele oběť neyswětějšj a modlitby se
 konaly. K čemu tedy ty zvláštnosti onde a onde
 oddáwati před polednem s cjrkewnj slawnostj sprostšj
 a chudšj druh: odpoledne pak tak nazwané *hono-*
rations, gako: panské služky, učitelé, úřednjky
 a t. d.? Zdaž i těmto k nesěnj garma manžel-
 ského wyššj posily nenj potřebj? Zda-li zgewno
 nenj, čjho ducha tacj duchownj pastýřowé gsau,
 an zamjtagjce, což vlastnjho, w způsobech neka-
 tolických sobě oblíbugj, a mši swatau na něco zby-
 tečného magj, alespoň skutkem to gewjce? Nehude
 newědomo těmto pánům, že swětským i cjrkewnjm
 zákonem křesťanských snůbců odpolednj dobau od-
 dáwati kolikráte obmezeno bylo, leč wyššj powo-

lenj si prw wymohli, gakowěž wšak w sjdelnjm městě toliko páni biskupowé (P. T.), pro wenek pak weleslawné řizenj zemske udělití práwo magj. Proč se magj tehdy někomu k wůli vlastnomocně zákony rušiti, a k obsluhowánj swátosti manželstwj těchto protizákonnjch zvláštnotj užjwati? Pokudž duchem cjrkewnjm wedeni takowého různěnj nepřekonáme, a gednoty neostřjháme; neobstogj welebná wáznost naše.

p) Usilugj-li farnjci o prominutj zákonné překážky pokrwenstwj, aneb přjbuzenstwj gich umluwenému manželstwj stogjcy w cestě, nenj-li wšak žádost gegich kanoniokými důwody opodstatněna, aneb nehrozj-li z odepřenj záwadného prominutj weliké gakési nebezpečj, nepřiwolugně lehkowázně k prosbám gegich; neboť zkušenostj shledáno, že takowá manželstwa nehrubě se dařj, wyššjm úřadům mnohé nesnáze, čekancům pak znamenité wylohy a mrzutě průtahy působj. Nehrubě k zásluze přičtěno bude duchownjmu pastýři, kterýž drahně takých prominutj wygednal swým osadnjům; tjm se gestě hownositi nenj nikterak chwalno, nýbrž dobré duchownj powěsti a wáznosti gestit i na škodu, gelikož podobnj čekanci w osadách sausednjch proti swým pastýřům, genž znagj práwa cjrkewnj hágití, se rotj; zvláště mjcháli se onen w záležitosti giných a podpaluge cizjch farnjků. Kaplana zhola nepatřj w té přjpadnosti za gednatele se nabjzeti cizjm osadnjům, a gim popisowati, co by od duchownjho pastýře swého k účelu swému wynutiti měli; toč

genom lehkost geho a negápnost ojrkewjho ducha wyrazuge. Genom tenkráté, gednáme-li wěrnj zákonnům gednosworně, pochwaly a wážnosti dobudeme sobě.

q) Braňme důrazně práwa farnj, přjsahau bywše zatknuti při nastaupenj úradu pastýřského weřegně složenan. Závistiwým okem wzblédá swět na počúwau wýžiwu naši, a škube, kde gen se k tělu přidrati může. W práwa kněžská si časem mnohý tepáček omočj; mlějme-li, bogácně w kapsách ruce tagjce, bychom taclj si nepopálili, na koni si proti nám co na bogišťe wygede, násilu nám činj, chleba ubjrá, a byt možné bylo, rádby nás: ze sedla wypjchl. Gestliže pastýř duchownj z babské snad bázně aneb z paubé lenosti, přjsaze gsa newěren, práwa swého nehágj, nýbrž zadáwa, gak mohau medle osadnjci si ho wážiti? Kdež úrad powinnost káže, přestává wahánj a wšeliký ohled? — *Kaž słowo, dj sw. Pawel, nabýzeg w čas neb ne w čas, tresci, pros, zehři we wšj trpěliwosti a učenj (2. Tim. 4, 2.).*

Ne gednau se přibázej také, že mnohý z čekanců, chtě uchwátiti *Beneficium*, se smlauwá, a dáwku některau k wýžiwě pastýrowě patijcej opauštj. Toť Simonie, a osadnjci na takowého pastýře hrubě newražj, an farnj od dáwna býwalý přjgem neprávě tak zadal. Nástupnjk, chce-li zas wážnost kněžstwu zjskati w osadě swé, musjť, co zadáno, gak přjsahau se byl zawázal, zmužile a neohroženě dobýwati, a w drženj se wložiti.

r) Slovo šlechtj muže, znj staré přjslowj české; šelma pak, kdo swého slowa nedržj. Opowrženě-li pohlédá syn na otce, schowanec na swého pěstana, a newolnj na wrchnost swau, k slowu-li nedostáli; tjm wjce si osadnj oškliwj swého pastýře, nebyl-li muž od slowa. Nawyklý slowo prawdy, prawdy wěčné z úst geho slyšeti, dal na slowo geho, magé za to, že co buď úradně, aneb w osobnj záležitosti přonesl byl, takéž upřjmně uskutečnj; zhrozj se však nemáo, widj-li se nápotom úskočně zklamána. „Tak ani kněži nenj co wěřiti?“ s hněwoúžasem zwolá, a takéž od této chwjle naň newražj, wjce ho nectj, wjce newěřj gemu. An tak wážnost duchowenstwa se zlehčuje, hledně tedy w slowě wždy státi, bytby nám to časem i w nehod bylo.

s) Konečně nehaně se wespolek. Pořjdku udá se, aby swětšj úřednjci druha swého wěregně u přjtomnosti duchowenstwa tupili, raděgi tagemně skrywagj trestné wýstupky geho. Za to ale některj panáčkowé naši buď z pauhé záwisti, aneb aby w společnostech, u stolu wrchnostenského a úřednjka předc slowo wedli, z oboru swého látku woliwše, nestaudně přetřepáwagj swé pány bratry; zhola nedbagjce, poklésky-li prawdíwé, aneb nowiny gegich z kléwetnjků neboli bahské powěsti čerpány gsau. Tjm wážnost swau vlastnj i stawu swého lehkowážně podkopáwagj. Snadby těm samým neljcným panáčkům do oěj řjci se mohlo: „Lékari! uleč sebe sám.“ „Kdo w té peci býwá, giného

tam hledá.“ Aneb ať slovy Páně mluví: Což pak vidíš mrvu v oko bratra svého, a břevna, kteréž jest v tvém vlastním oko neznamenáš? Kterak můžeš říci bratru svému: Bratře! nech ať vyvrhu mrvu z oka tvého, sám v oko svém břevna nevidáš? Pokrytče! vyvrž prvé břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, aby vyňal mrvu z oka bratra svého (Luk. 6, 41 — 42.). Alespoň — oni gauce učitelové lidu — nechť se prv učj znáti lásku křesťanskou, a kterak jim bližnjho wady uléčiti dlužno. Co stogj medle w zákoně psáno? kterak čteš? *Zhřešil-li by proti tobě bratr twůj, gdi a potresci ho mezi tebou a gjm samým; uposlechl-li by tebe, zjskal qsi bratra svého. Pakli by tě neuposlechl, přigmi k sobě ještě gednoho neb dwa, aby w ústech dwom neb třj svědků stálo každé slovo. Pakli by gich neuposlechl, powěz Cjrkwi; gestliže pak Cjrkew neuposlechl, budiz tobě gako pohan a publikan (Mat. 18, 15 — 17.)*

Wida tak mnohotvárným způsobem vážnost duchowenstwa i Cjrkwe sw. zlehčenau, neméně i náboženstwj škodu trpěti, s bolestj gsem se na tom ustanowil sepsati přjtomné pagednánj. Swaté této powinnosti w oběť položiw práci swau, prosjm Wás, welebnj Bratřj w Kristu! wad vážnost naši zjragojcch se opatrně střehauce, rozhogněme se gako nynj francauzské a anglické katolické duchowenstw w pastýřské horliwosti, w přjkladném obcowánj, w dobré powěsti, a w milosti Pána našeho

Ježíše Krista, by na základu tom někdejší vážnost duchovenstvu zas byla nawrácena, a Cirkew swatá, weledrahá máti naše, i náboženstwj Kristowo slawilo zlatý wěk swüg. *Dixi, et salvavi animum meam!* —

6. O káznicjch ěilí trestnjch domech.

P. Ant. Wiesnera,

kooperatora w oja. král. káznici w Praze.

(Pokračowánj.)

Howardowu dráhu žaláre zlepšiti nastoupili w Anglicku geště množj proslulj mužowé jako Bentham, Mackintosh, Crawford, Hoare, Jakob Neild, Samuel Romilly a w nowějšjch časech Josef Guerney a gého sestra znamenitá panj *Alžběta Frya*. Nabádánjm a působenjm těchto mužů a mnohých společnostj, wzawsjch sobě za předmět žaláre zlepšiti, nabyli žaláre w mnohých vzdálených zemjch arci giné twárnosti; než i tyto oprawy duchem nynějšjho času wedeny neslaužily ku prawému zlepšenj žalárnictwj, nébrž znak swé nedospělosti wždy na sobě nesly. Prawda gest, že žaláre se nepodobali wjce oněm děrám prostřednjho wěku, kamž uwězňený uwržen polonahý, hladu, zimy a neřestj wšelikých obětj se stal, zapomenut a jako z počtu živých wymazán; proměniliť se (wymjnkj se arci wšude nagdau) we swětlé, obywatelné prostramosti, kdež wězeň dosahul teplého oděwu,

teplého lože a dostatečné strawy, kdež našel mjrnau práci a weydělek; slowem geho staw stal se lepsj než mnohého počtiwého dělnjka, kterýž neunawenau pracj sobě a swogim s tjjz wihký sklep za obydlj, hadry za oděw, a suchý chléb za pokrm wyděláwá.

Materialnj staw wěznů wübec nemohl wjce požadowati; ale gako předtjm, trwalo smjšenj zločinců wšeho stárj; pohlawj, mezi sebau, a tjm mrawnj i fysická nákažliwost. Trestnj domy byly a gsau, kdež tato smjšenost gešte pozústáwá, školy wespolného wučowánj w té neyhorsj podlosti a neyšerednějšj nemrawnosti, gsau wždy stojcuj tradice wšech rekowských činů w šibalstwj, gsau hlawnj stanowišťe, kdež budaucj taženj na gměnj občanů se umlawagj; role se rozdělugj a spolky pewné uzawragj; zde gest kališťe, odkudž se mrawnj mor po celé zemi rozsjrüge. Strašliwost žalárů odpadla a s nimi také strach před nimi, tak že w nešťastné přjpadnosti, gsa přepadnut a nebo wyzrazen zločinec zde na cházj dosti pohodlný žiwot a gemu přjgěmnau společnost a zábawu. Co se w těchto okolnostech očekáwati mohlo, uskutečnilo se co neygistégi, totiž w strašliwě rostauojm počtu opětnjch provinilců.

Tato weliká wada žalárnictwj přiwedla důmyslné muže na myšlěnkú P. Mabilona, wězně od sebe oddělití a ge pracj zaměstknáwati; a z toho se postupem času wywinula ona nynějšj saustawa oddělenosti wěznů gedného od druhého. Prwnj káznice, kdež se na oddělenj trestajků pomyslelo, byla

w Rjmě w roku 1718. zřjzená, a asi půl stoletj pozděgi dala slawná Maria Theresia w Gentu káznici, dle návrhu hraběte Villaina XIII. zřjdi s takowau maudrostj a opatrnostj, přede všjm we weystawnosti uspořádanau, že až dosawáde za neykrásnějšj a neypríměřenějšj káznici we swětě uznána gest.

An zatjm Europa w krutém bogi swé ney-
lepší mrawnj i fysické sjly stráwila, obrátila mla-
distwá sewernj Amerika, dosáhši aupné neodwis-
losti od Anglicka, zřetel na swé zemské zřjzenj,
přede všjm na trestnj zákon a žalárnictwj.

Dwě od sebe rozdjlné saustawy káznic zřjdi
spogené Amerikánské obce, totiž Auburnskau a Fi-
ladelfickau.

Tyto dwě w podstatnjch věcech sobě odp-
rogjcy saustawy spočjwagj předce na gednom spo-
lečném základu, totiž na osamotněnj trestnjka.

Kdožkoliw wnitřek žalářů a powahu wězňů pilně
zpytowal, nabył předswědčenj, že společné obco-
wánj těchto lidj mezi sebau gich mrawné polepšenj
nemožným činj, ano pro ně newyhnutelnau přjčinau
strašlívě zkaženosti gest. Tato pozorovánj, kterýchž
skúšenost dokazuje, držj se w spogených obcjch
za gistau prawdu, a všickni spisowatelé, genž se
shodnauti nemohli, na gaký způsob by se polep-
šenj trestnjků uskutečnití mohlo, w tom se předc
sgednocugj: že bez oddělenj trestnjků od sebe,
žádné dobré saustawy dosjci nelze.

Aby se nákaze, pocházegjcy ze společného

obcovánj mezi sebou poněkud předešlo, hleděli mnozí w gisty počet třed trestnjky rozděliti; než i tento prostředek se okazal nedostatečným. Gsauce stegno-gmenné tresty a stegno-gmenná prowi-
něnj, ale negsauce dwa docela stegné, stupně mraw-
nosti, a kdykoliw trestnjci spolu bydlej, newyhnute-
lně má nakažliwý wplyw gedem na druhého; poně-
wadž we společnosti trestnjků méně zlý působj
na horšjho, ale ten neyzkaženějšj působj na toho,
kterýž we zlém, teprwa nowáčkem gest.

Ne djme nic o oné obyčdné společnosti trestnjků
w noci, kdež negsauce wjce pozorowáni, těm ney-
prostopašnějšjm řečem uzdu pauštegj; toliko zde
podotkne, že zábawa dwau w žaláři uzavřených
genom o gegich spáchané zločiny se točj. W těchto
rozmlauwánjk se každý honosj swým zločinem a ge-
dem před druhým chce mji předek w zločinstwj.
Neyméně w zločinstwj zběhlý, poslauchá wolně
zkušeneho, a ten neywětšj zločinec stane se wzorem
mrawnosti všech ostatnjch.

Samota gest tedy trestnjku prospěšná, ona pře-
kazj, že nemůže ginému škoditi, a gemu samému gest
welmi užitečná! W samotě přemeyšlj, sám se swým
zločinem učj nenáwíděti ho, a nenj-li geho mysl
docela zkažená, probudj se w samotě geho swědomj.

Těžký trest gest owšem samota, ale zločinec
ho zaslaužil. Prawdiwá gsauce slowa pana Li-
vingstona, ⁴ gež pronesel w úwodě ku swé trestaj

⁴ Wiz: *Hitsig's Annalen der deutschen u. ausländischen Kriminal-Rechts-
Pflege. Bd. 9. S. 186.*

zákonnj knize: „Trestnice, určitá ku potrestánj brzo by přestala býti předmětem strachu, kdyby w nj se nacházegcej trestnjci ty samé spolky, swazky a známosti našli, w kterýchž si před swým wězenjm libowali.

Gakkoliw prowiněnj trestnjka welké gest, předce se nemůže, když geg stát swobody zbawj, umoriti. Takowý by ale byl následek auplné samoty, kdyby nižádná zábawa gegj přjsnosti nemjrnila.

Protož se práce do žalářů uwedla. Nenjt wěznům osamotnělým obtjžná, nýbrž gest gim prawé dobrodinj. A kdyby zločinec w nj žádného ulehčenj trápenj swého nenašel, předce má k nj býti nucen; nebo gen lenost ho k zločinům přiwedla, a když pracuge, učj se býti poctiwým. I také z giného ohledu gest práce trestnjku newyhnutelná. Geho wyžiwenj stogj stát mnoho, když pracuge, umjrnuge a utrjaty.

Těmito prawdami proniknutj zakladatelé Filadelfické káznice ustanowili, aby každý trestnjk we dne i w noci we zvlášťaj komůrce zawřen byl; byli toho domněnj, že toliko auplné tělesné oddělenj trestnjků ge od wespolečné nákazy ochránj, a přigali tjm zásadu samoty w celé swé přjsnosti. Dle této zásady zůstane do takowé komůrky zawřený trestnjk w nj po celý čas swého trestu. On gest od celého swěta oddělen, a trestnice gemu podobnými, však od sebe oddělenými zločinci naplněná, nepodá mu žádné společnosti. Gelikož w trestnjch ústawech všechna zkaženost ze společnosti zločinců mezi sebau pocházj, může se neyprawdiwěgi twrditi, že

tomu zlému we Filadelfii se předejde; poněwadž zločinci w tělesné nemožnosti se nachážejj spolu obcowati. Nezwrátitelná gest to tedy prawda, že gediné auplné oddělenj wěznů od sebe ge od wezpolné nákazy ochránj. Nikde nenj oddělenj wěznů od sebe lepšj, nežli we Filadelfii, protož nikde ginde zaměstknánj žádného nezli tam. O Filadelfické káznici se nemůže říci, že se tam práce ukládá, nébrž že se z příjné práce dowoluge.“ Nawštjwiwše tento ústaw, prawj Beaumont a Tocqueville, ⁵ rozmlauwali gsmé skoro se všemi gednotliwými trestnjky. Ani gednoho nebylo, kterýž by o práci s něgakým způsobem wděčnosti se nezmjnil, a se newygáďřil, že bez ustawičné práce nesnesitelný by mu byl žiwot. Coby také měl sám sobě pozůstawený člowěk počti beze všeho zaměstknánj w dlauhých hodinách samoty, odewzdán wýčitkám swědomj a strachu swé obraznosti? Gediné zaměstknánj učinj geho komůrku méně smutnau, anawj tělo, a uspokojj ducha.“

„Neméně pozorowánj hodno gest to, že oni lidé, genž wěšjm djem lenostj a zaháلكau k neprawostem wedeni byli, trápenjm samoty tak se přeginačili, a nynj w práci swé gedinké útěchy hledagj. Nenáwidjce zaháلكy zapuzugj tjm prwnj přjčinu swého nešťěstj a nawyknuwše práci, učj se milowati gedinký prostředek, kterýmž budaucně swůg žiwot poctiwě zachowati mohau.“

⁵ *Du système pénitentiaire aux Etats-Unis et de sou application en France. Par M. M. Beaumont et Tocqueville.*

Zakladatelé káznice w Auburnu tež uznáwagj newyhnutelnost, wězné oddělití, všechny spolky mezi njmi zameziti a práci ge podrobiti. K dosaženj toho cjele ale nastaupili docela ginau cestu. W této trestnici a we všech dle nj zřízených gsau wěznowé we swých komůrkách toliko w noci zawřeni. We dne pracugj společné w djlnách, však k přjsné mlčenliwosti nuceni, gsau předce gako odděleni. Společná práce spogená s tau neypřjsněgšj mlčenaliwostj gest tedy ono obzwláštnj, čjmž se Auburnská saustawa od Filadelfické lišj.

To gsau tedy ony dvě saustawy Amerikánské ku polepšenj wěznů, kteréž zagjmagj negen všechny mysliwé muže, ale i wlády celého wzdělaného swěta. Skoro všechni Ewropegské státy poslaly w žalářnictwj zběhlé muže, aby na mjstě výsledky těchto saustaw pozorowali, a nescíslných spisů powstalo we všech wzdělaných řečech, kteréž tyto saustawy a gich výsledky rozebjraly; buď gim přeswědčily anebo ge zawrhlj.

Gediné praktické Anglicko gednalo dle swé obwyklé saudnosti. Poslalo roku 1833. w žalářnictwj zběhlého Wiléma Crawforda do sewernj Ameriky, aby na mjstě obě ústawy pozorował a wládě swé náhledy a náwrhy sdělil; zřjdlilo ústaw dozorců žalářů, a postavilo w gich čelo naspět přišlého Crawforda. S předloženými náhledy a náwrhy Crawforda a ostatnjch dozorců žalářnjch byla wláda pohnuta, saustawu samoty auplně přigmauti, a gi w celé swé rozsáhlosti do we-

škerého královstwj uwésti. Dosáhnace vláda od parlamentu roku 1840, k tomu potřebné zákony a též potvrzenj královnj, počala swé působenj hned s budovánjm dwau wzornjch trestnic w Londyně a w Perthu o něco pozděgi w Bathu a w Irlandsku w hrabstwj Dounégalském w Belfastu. S tjm se ale neukončil počet trestnic dle Filadelfické saustawy spořádaných; nébrž gak čteme we zprávě Dr. Juliusa ⁶ o „nyněšjm stawu žalárnictwj w Anglicku“ zakládaj se we wšech třech královstwjch djlem nové trestnice dle saustawy Filadelfické, djlem se ostatnj staré budowy dle této saustawy přestawugj; gmenowitě w Brystolu, Hérefortu, a w Elginu, Peterboroughu, Bukinghamu, Scarboroughu, Wiltonu a t. d. W Irlandsku gest giž dle Juliusa dewět desetín žalárů dle napřed řečené saustawy zřízeno. Který národ se může „s tjmto sobeckým kramářským“ Angličanem měřiti? A nebo gest to wšecho — gako oswobozenj otroků, — gen welikánské obchodnj podniknutj?

I ostatnj národowé gednali dle swé sily, Belgicko, Italie, o kteréž se domejšljme, že ustawičně na zřjceninách swé někdegsj sláwy dřjma; ⁷ Francusko, Šwédsko a Norwegsko, kdež šlechetnj Oskar králewíč negen co působitel na zástupce národu pro Filadelfické káznice, ale i co spisowatel o žalárnictwj proslul.

⁶ 1. Hest der Jahrbücher der Gefängnissskunde.

⁷ Hrabě Pettiti we swém: „Sulla riforma delle carceri“, podává zpráwu o welikém počtu káznic, genž dle filadelfické saustawy, djlem nové se stawěgj, djlem staré přestawugj, gako we wšech Italských státech.

Gediné Německo nečinilo nic; psalo sice knihy, má celau literaturu o žalárnictwju, zná všechny přednosti a nedostatky polepsugjcejch kázníc obau swěta; genom to gestě nečinilo, nestawělo žádných kázníc založených na saustawě oddělenosti. Wůbec můžeme to považowati za wěc gista a nakončenau, že gediné w přjsném oddělenj trestnjků od sebegich mrawného polepsenj dosjci lze. Tomu přiswědčuj skoro wsickni učenci a dozorcowé kázníc Ameriky, Anglicka, Francauska, Italie a Německa, tomu přiswědčiti musj každý, kdož o žalárjch kdy přemeyšlel a wěc tu zpytowal; ba i sami trestnjci wyznáwaj, že w takowém smjšeném towaryšstwju se zkazili a ani na myšlénku k polepsenj nepřišli.

Kěž tedy wsickni moc magjci a wládě na bljzku stogjci swých hlasů pozdwiwnau; kéž wsickni neodolatelna silau předswědčenosti a s gednocenosti wyznaj, že mezi oddělenostj a smjšenjm žádné prostřednictwji mjsta nemá, a že gen toliko z gedné saustawy naděge wyswjtá, ze saustawy neypřjsněgšj gednotliwé oddělenosti. O této důležitě wěci psal krátce a gadrně Dr. Cattaneo we swém pagednánj *sulla riforma delle carceri* w Milánském časopise *Il politecnico*. Okázaw napřed nedostatečnost všech saustaw, založených na smjšenosti trestnjků, ba i oné od mnohých wychwálené Auburnské na mlčenliwosti se zakládagjci, prawj: „K čemu potřeba se odwoláwati na neyproslulegšj muže w žalárnictwju, kde sama přirozenost wěci tak swětě rozhoduge? Zkušenosť co neygistěgi učj, že abso-

lutně nemožno gest, sdjlenj trestnjků mezi sebau zameziti, dokud w společnosti žigj. Na tom mnoho záležj, máli se za to, že kořen wšj zkázy w sdjlenj a w spolku wěznů se nacházj. Kdož toho nena-
hljžj, ten arci každau změnu w žalárnictwj za zby-
tečnau pokládati musj; kdož ale poznal, že gediné
sdjlenj a spolky wěznů podlost wjce a wjce zplo-
zugj, kagicnost a polepšenj nemožné činj, trestnjka,
ať gakákoliw pohnůtka geho prowiněnj byla, w očjch
geho spoluměšťanů zhanobj a geg do tenat zlých
bratrstew a známostj přiwádj; ten se gisté ani
okamženj nespřátelj ze saustawau, kteráž těmto zá-
kladnjm neřestem zabrániti nemůže. Wúbee doká-
záno gest, že na žádný způsob sdjlnost se neza-
mezj, kdež smjšenj wěznů pozůstává. Zkušēnost
učj, že w trestnicjch dle Auburnského způsobu
spořádaných ani hlasité mluwenj se zameziti nemohlo.
Deyme tomu, že to byla gen okamžitá neposlušnost,
ale gest tjm sdjlnost zamezená? Nikoliw, zname-
njm, pohledem, šeptem trwá ustawičně spogenj
a sdjlnost trestnjků mezi sebau a každé năwěštj,
pozorowánj a nápad proběhne čerstwě gako blesk
i tu neywěšj djlnu. Nadarmo gest užjwáno i ney-
podiwněgšjch prostředků k odstraněnj sdjlnosti; pu-
zenj po zdjlenj gest hluboko w přirozenosti člowěka
zakořeněno. Tak w Auburnské trestnici musj wě-
znówé gisté práce dle wogenského pohybowánj
konati, hlavu přjmo k dozorci držeti a oko na práci
obrácené mjti, a za ten neymenšj nedowolený po-
hled aneb pohnutj následuge okamžité potrestánj. Kdež

ale pohled, pokynutj, šepot nemilosrdně se trestá, může tam kagicnost nad zpáchanau — giž snad polowičně zapomenutau winau wzniknauti? Přidejme k tomu to věčné objhánj pracugjcjch, hřmot práce, pohled přicházegjcjch a odcházegjcjch nešťastnjků, to věčné čjhánj na obličege dozorců a spoluwěžňů, ty bolestné wzdechy bitých; to všechno ge udržuge w gakémsi rozčilenj, že gich smysl nikdy lepšjm myslénkám se oddati nemůže. A přigda wězeň wečjr do swé komůrky, přemožen gest spanjm a unawenjm, a nebo se w něm bauřj wztek, neenáwist, zatwřzelost, ale nikdy se neprobudj gehu swědomj, nikdy se w něm nezbudj ljtost nad zpáchaným zločinem, a nepřiprawuge ono spasitelné znowuzrozenj, bez kteréhož nenj trest nič giného nežli dlauho trwagjcj neplatné mučenj.

To gest onen smutný obraz žalářů na saustawě mlčenliwosti zřizených. Rádo se obrátj oko od toho hnusného diwadla do samotné komůrky Filadelfického žaláře, kdež trestnjk sám swau pracj, knihami a swými myslénkami okamženj počjtá aby lidský obličeg spatřil, kterýž k němu přicházj, ne aby ho trýznil a w něm mstu a záštj wzbudil, ale aby gehu strašliwau samotu přetrhnul, tjžjcj muky probuzného swědomj ulewil a gehu naděge w tento a budoucuj žiwot posilnil a upewnil.

W prawdě nič giného nezbywá, než buď všechno při starém nechatí, a nebo saustawu samoty pognauti. Geli prwnj nemožné, tedy gest druhé nevyhnutelné. Saustawa oddělenosti a samoty gest

gediný hogiwý lék pro zžragcjhо raka nyněgsjho žalárnictwj; genom w této saustawě ddsámne trest swé wyššj ceny a swého dušewnjho působenj. I ten neyzaťwrzelegsj zločinec mōcně býwá. polmut w onom okamženj, kda se zawřenyimi očimi po tichě chodbě, w njž se toliko geho kroky ozywagj, weden gest do swé komůrky, kteráž spolu i geho celým swětem gest. Dwěře se zawrau, aby se mu snad po mnohých teprwa letech otewřely; malé okno, to gest celé spogenj se swětem, Wenku ležj s celým swým hlukem swět, wně gest on sám a geho swědomj.

Prwnj dogem působj zuřenj, křtību, mstu; než brzo následugě ochabnutj a unawenj. Geho zuřenj se odrážj od němých zdj, on cjtj swau slabost proti zákonu, kterýž ho bez okowů, bez bitj newiditelnau ale pewnau rukau držj. Powědomost geho winy až dotud nāružiwostmi zastřená, pomalu se odekrywá, w geho swědomj se usazuje, z kteréhož wjce a wjce prchagj myšlénky swětské. Nāhnětkem swědomj, dlaubau chwilj a netrpěliwostj trápen, tauzj po někakém zaměstknānj, gen aby itapliwých myšlének se zbawil. Málo gich wzduřugě 4; zādny 8 dnj. Práce mu ale nikdy wnutčenā nēnj, gen se mu podāwā co přjžen a dobrodīnj, bez kteréž by samoty nesnesl.

W práci nalezne oswobozenj od dlauhé chwile, od auzkosti swého srdce a od pomenj předešlého žiwota; do nj se zaběre s nāružiwostj a skrygě se w nj před swými vlastnjmi myšlénkami. Ta hořká prawda geho stawu, ta spořādanost geho myslj

činj powolně srdce geho k poučenj a k laskawé domluvě. S taužebnostj očekává swého wljdného dobromyslného učitele, a maudrá slowa, kteráž tento opatrně pronesl, wstúpugj w samostatnosti geho komůrky žiwě před geho duši. Nic ho wjce newytrhne z geho myšlének. Častěgi ho překwapj neočekáwaná návštěwa, nagdauc ho w klubokém myšleňj dohrženeho. — Tu snad letaly geho myšlény do minulosti geho žiwota k geho milým a příbuzným, k geho nešťastným rodičům, k geho ženě a díkám w nauzi postaweným. Žadný ani ten neyzatwřezlegšj zločinec, w gehož srdci lidský cit se wjce neozývá, genž co krwožjzniwá šelima gen po wraždě a laupeži taužj, nemůže dlauho wzdorowati pronikagjcjmú působenj samoty, tichosti, laskawé domluvě a swému vlastnjmu probuzenému swědomj. Zponenáhla geho diwokost se ukrotj a zgemnj. Nemá wedle sebe wjce zločince, genž swau zatwřezelostj se honosj, gemu se posmjná, trpkým a oplzlým žertem geho náruživost budj; ani hluk pracugjcjch společnjků, ani hlomoz okowů ho wjce newytrhne; okolo něho panuge hrobowé ticho.

Naposledy předce přigde okamženj, kdež mu gako giž dřjwe zabálka, tak i geho zatwřezelost srdce se stape nesnesitelnau, a neznámé city se w něm probudj. Nynj náboženstwj wljdnau laskawostj gemu podané, podrobj i to neyzatwřezlegšj srdce — nynj se nechá od ruky maudré gako měkký wosk ohnauti a přetwořiti. Kdož takowau školu prošel, může, gsa na swobodě, zase nowých přečiněnj se

dopustiti: ale on nese ve swém srdci hluboce zarytá hrůzu, hluboko wztisknutá powědomost swé nicosti, že toliko myšlénka „žalář“ geg w prostřed wjru nepravosti zadržj a k sobě přiwede. A tato strašliwá myšlénka, kteráž trestnjka od opětneho pádu chránj, se rozšjřj wsude, stane se obecnu, a mnohého odtrhne od prwnjho poklesku; trestu ale hrozj- ejmu dodá wáznosti a ceny. Stařj nazýwali mlčenli- wost matku maudrosti a wyššjho smeyslenj; že ale též gest strašliwý mstitelkau winy, bylo gim neznámo. Teprwa nowěgsj filosofie, wygmauc ze schránky myšlének blahodatných pokladů, saudila, že w nj i trestagjej moc wězj a gegj usudek koru- nage spásitelná zkušendst. Ona uchwacuge zločince, ne na těle, ne na potřebách geho materialnjho ži- wota: ona se chopj geho duše, co pramenu a středu geho žiwota; ona wykonáwá poprawu na geho duši. Společnost lidská nehledá nynj swé bezpečnosti před zločinem w ukládánj nelidských tělesnjch tre- stech; ona nynj našla w čistolidské dušewnj ho- lešti ten vlastně prawý socialnj trest: ani onoho zbawuge wýhod žiwota společenského, kdož se proti němu prohřešil.

Co ostatně proti této saustawě mnozj i slawnj spisowatelé podotkli, že totiž wětšj djl tak zawře- ných zemře, w šjlenost upadne, anebo že takowé trestnice s welikými austraty spůgeny gsau: to všechno se w nowěgsjch časech ku prospěchu Filadel- fické saustawy rozhodlo. Nyněgsj výsledky do- kázaly, že ani žiwobitj ani rozum trestnjků w ne-

bezpečenswj nepřicházj. Gen tenkrátě by to mělo mjsta, kdyby osamotnělý skrze celý čas swého tresta wšj lidské návštěwy, práce a útěchy zbawen byl. Powaha Filadelfické saustawy záležj ale w oddělenosti trestnjků od gich spoludruhů, nikoliw ale od společnosti giných poctiwých lidj. Tato naopak se negen dowoluge, nébrž wyhledává a podporuge. Mimo powinné návštěwy ředitele, duchownjho, lékaře, učitele přicházegj k wěznům přjbuznj, známj, ano i audowé bratrstew a gednot k tomu cjlj zřízených. Gednotliwé oddělenj trestnjka gest gen materialnj náradj: dušewnj prostředky gsau nábožný, mrawný a rozumný wplyw a poučenj, aby dobré mocnosti geho ducha se probudily a posilnily, a z toho se pozná, gak mnoho se stawj na obcowánj s dobrými lidmi. O krutém a auplném osamotněnj, gak se wůbec domnjwá, nemůže tedy ani řeč se šjřiti. Z té samé přjčiny nedůwodná gest ona námitka, že w žalářjch Filadelfických wěznowé přečasto w šljenost padagj. Gednotliwé pády šljenstwj se nasjkytugj tak dobře we wězenj gako na swobodě; a nebylo by diwu, kdyby w žalářjch častěgi se udály an práwě mezi zločinci nejwjce naružiwj, přepiaté charaktery se nacházegj, kterjž lehkó za meze rozumu se wrhau. Nikdý ale se nemůže saustawě oddělenosti přičjtati, že by k šljenosti přiwáděla. Nebo ono domělé až k zaufalstwj wedaucj osamotněnj mjsta nemá a žádný twrditi nemůže, že zacházenj s poctiwými maudrymi lidmi wje šljenost budj, nežli obcowánj se zločinci. Má-li se za to, že

šljenost gest aučinek prōbuzeného swědomj a ljtosť nad předešlým žiwotem: tehdy gest prawda, že saustawa Filadelfická k šljenosti weđe, an swědomj a ljtosť zhuzuge; ale k gakému nerozumnému uswku s tjmto rozumowanjm by se přišlo, každý nahljne. Ona námjtká, že tak zřizené trestnice welké wýlohy petřebuj, nezasluhuge ani odpowědi. Wydagj-li se miliony, aby se průmysl a obchod pozdwihl, železné dráhy stawěly, a t. d.: mělo by se šetřiti, kdež se gedná, aby se mrawnost zlepšila, bezpečnost zgisťla, neprawosti umensily, a wůbec idea sprawedlnosti a civilisacj uskutečnila? W prawdě hůře bychom nemohli uraziti našich časů a těch, genž nynj włádnau.

Pogednánj toto nemůžeme lépe skončiti, než słowy slawného Nöllnera ⁸ „W občanské společnosti gsau gisté zřizenosti, kteréž ačkoliw znak škodliwosti patrně do sebe nesau, předce co gakési newyhnuteľné dědicwtj se trpj, a pozůstawagj; aby metla od lidakého pokolenj se neodwratila, kterauž nás všech předek, okusiw od zapowězeného owoce, od počátku swěta na se uwalil. K těmto ustanowenjm patřj gak se zdá, w mnohých státech trestaj ústawy.“

(Pokračowanj).

⁸ *Einleitung in die Gefängnisskunde vom Standpunkte des Strafrechtes.*
I. Heft der Jahrbücher für Gefängnisskunde.

7. Na den na nebe wzetj blahoslawené Panny Marie.

Při pricotinách kněžských wel. p. Wogt. Zumana.

14. Srpna 1841.*

Od

Wogtěcha Zumana,

Melnického vikáre a faráře w Chorušicjch.

„Gednohot gest potřebj: Maria neylepšj stránku wywolila, kteráž nebude odnata od nj.“ (Luk. 10, 42.)

Nábožnj, Neymilegšj Křestané!

Maria, sestra Lazarowa, přisedši k lepšjmu poznánj za neysladsj rozkoš kladla sobě sedati, kdykoliw bohabognau rodinu w Bethánii rawštjwil Pán, u nohau geho, a pozorně naslauchati slowům Božjm. A eyhle Spasitel! chwálj nábožnau mysl a ochotnost dcery Judské a připoge i zasljbenj: „*Maria neylepšj stránku wywolila,*

Powěděnj to sw. Cjrkew právem obracj také na Marii, matku Božskou, prozpěwugjc o nj: *Maria neylepšj stránku wywolila, kteráž nebude odnata od nj.* Neboť ona giž u wěku mladistwém neyraděgi se kocháwala w modlitbách s Bohem, swrchowaným nebes a země Pánem, poslaucháwala rozmluwy o welemaudrém řjzenj, saudech, radách a slíbech Hospodina Boha swého. — Pozdwihněte zbožných očj, Neym.! a patřte na poswátiaui obět-
nici sem. Nuž! kohot nám uwádj obraz ten, obraz prastarý? — Sw. Annu, matku Marie Panny, kteráž ro něžně djko cwičj, ohlašugjc gj weliké wěci

* Nemilau nám nehodau opozděwa.

Božj; a aulé djtko ani očinka nespaušj s učitelky, ochotné, pilně poslaucha hlasu rodičky swé.

Takto wedena bawjwala se Maria čjm dál, tjm raděgi wěcmi, kteréž s swrchu gsau, srdce swého pozdwiugje k nebeským toliko žádostem, kdežto swět marniwý pantal giných děwcat mysl nestá-lau; — a když w pannu krásnau dorostši zastj-něnm Ducha Swatého porodila Ježjše, genž slowe Kristus, i tu, dle wyprawovánj pjsm sw. šetrně skládala do srdce swého slova, kteráž o Synu Božjm gj byla dána. Z té také přjčiny doprowázela geg po wšech geho cestách, až i na horu Kalwarii cestau křjže, a ačkoliw ostrý meč duši gegj naskrze byl proklál, Maria předc i w přeharkém žalu swém geště wzpomjnala na poslednj řeči Syna swého w srdci dobrém, co nad zlata poklad ge chowagje. Wy-wolilať tedy neylepšj stránku sobě, kteráž nebude od-ňata od nj; nebo Pán hognau gj ráčil odměnu dáti. Ať nic nedjm, kterak gi na zemi blahosla-wenau nazýwagj všickni národowé, kterak wěrný a pobožný katolický křesťan, kdekoli w šjroširém swětě, byť i u postřed neznabohůw, u postřed synů odtrženj přjbytek si ustawil, Marii čest a chwálu wzdáwá, Marii aspoň w duchu wraucaě wzywá: — dnes, an Bůh wšech wěrných ctitelů swých štědrý odplatitel, Rodičku Syna swého pro nepoškwrněné počej gegj podle duše negen, alebrž i podle těla do zahwězdnych obytů wzjti ráčil, dnes, prawjm, i všickni swatj angelé i archangelé, všickni ne-sčetnj blahoslawených duchů řadowé wstřje gj wy-

cházegj s přésánjm, co panj swau, co nebes krá-
lownu gi pozdrawugje: Než i Božský Spasitel
náš nepokládage toho za ugmu wznešené weleb-
nosti swé, milowané Roditelce w austrety vycházj
daes a sázj gi na prawici swau. — Zdaliž newy-
wolila Marie neylepšj stránku?

Wy, Neym. ! hledjte nynj zrakem upřeným za
nj do nebe. — Tato Maria, matka naše, kteráž
widjte wznášegj se do nebe, ona, poněwadž láska
newypadá a nehledá co gegjho, ale což giného
gest, i tam žádá a přimlauwá se, aby chom kdež
ona gest, i my přebýwali.

Tázeme-li se, co potřebj k tomu, — sedati
tytýž u nohan Páně a naslauchati slowům gehu.
Než k komu půgdeme? kdo má slowa Páně, kdo
slowa žiwota? Kněži Cjrkwe, kněži sw. choti Kri-
stowy, gako swědčj sw. Pawel, učitel národů, an
dj: „*Tak o nás smeyšleg člowěk, gak o slu-
žebnjcjch Kristowjch a rozdávoučjch tagemstwj
Božjch.*“ A tentýž k Efez. w 4 kap. pjše: „*A on
dal některé, zagisté apoštolj, některé pak pro-
roky, giné pak ewangelisty, giné pak pastýře
a učitele k dokonánj swatých.*“

Ó newystižitelná hognosti dobroty a mišr-
denstwj Božjho! Nebo Kristus Pán ne gednau to-
liko dal, ale dáwá bez přestánj kněze nám a pa-
stýře, kněze dle vlastnjho způsobu a podobenstwj
swého, kteréž Maria také we zvláštňj má ochraně,
gelikož oni k djlu Božského Syna gegjho oddě-
leni gsau. Dáwnoliť tomu, Neym. ! a hle i náš

wrchuj pastýř a biskup weledůstogný opět giň osm-
hácte synů swých duchownjch moój apoštolskau
skrze wzkládánj rukau; skrze modlitbu a pomazánj
ge krížmem sw. na kněžstwj poswětiw, k djlu Božjmu
na wiinici Kristowu; ge iwysjłá, z nichž gednoho
i my w tuto přjtomnau chwjli uwádjme sláwně do
tohoto chrámu Páně. Neboť zádá si kněz tento
mladý, aby prwnj oběť mše sw. zde před milostným
obrazem bolestné Rodičky Božj, swrchowanámu Bohu
obětowati směl; zde, kdežto za wšecká léta uměnjmi
se bawě, wraucně a nábožně wzywá gi, probám
a orodowánj gegjmu poraučege dos swůg. Gest
to, nábožnj Kř. i pkrewnjk můg, gmenowec můg,
genž powždy, zwláště pak od toho času, co sprostaj
sice, ale počiwj rodičowé geho Bohem s tohoto
swěta powoláni byli, ke mně newšednj důwěraost
a lásku měl, u mně radý, u mně útěchy hledage
w mnohonásobných těžkostech osiřalosti swě až do
tohoto dne, an došel kněžstwj, až do této nyněgaj
chwjle. A byl-li prw se mnau spřjzněn podle krwe,
teď aužegi gěstě spogaň gěst se mnau, teď i dle kněž-
stwj gěst i bratr můg. O gak se weselj nynj duše má!
neb gěstli gsem kdy milowaný bratr! tebe těšjwal,
teď š to gsem, mnohém wjce potěšiti tebe; neb řci
smjmu, gako Pán před časý Marii, sestře Lazarowě
řekl, a gako Cjrkew naše sw. o Marii, matce Kristowě
propěwage, že gsi neylepšj stránku wywołil sobě.
Kněži naš puzob a ku podobenstwj Pána našeho
Ježjse Krista w lidu prawowěrném postaweni gsau.
O tom když pro rozmnoženj cti ti chwały Božj,

pro rozmnoženj pobožnosti našj a pro wětšj geště powzbuzenj a potěšenj mladěho toho kněze šjře mluwiti budu, žádám wás, abyste na slowa má bedliwý pozor měli; — a gá pokračowati budu we gměnu Páně.

Učebnj.

Řeč má bude dnes o kněžjch, a sice, že my na způsob a ku podobenstwj nevyššjho a wěčného kněze, genž gest Kristus Pán, u postřed wás, u prostřed lidu prawowěrného wstjpeni gsme.

a) Kdo newj z wás, že Kristus Pán Cjrkwi swé za chotě postawil se, gižto sobě wydobył, obmyl a očistil wlastnj krwj swau. A na způsob tohoto Božského ženicha, gest každý pastyr, duchownj, každý kněz Cjrkwe, mage w tom poručeno sobě, aby osadu swau ostrjhal, opatrowal a hágil, aby přiozdohowal a okrášlowal gi, aby co možná wšj wrásky a poskwrnny čistau zachowati gi hleděb, by ona den ke dni wje a wje Bohu se ljblá.

A na gaky: způsob knězi toho dojliti magj? Pracowanjm w slowu a w učenj, w učenj wjry sw. katolické s nebe od Otce swětěl Synem Božjm nám dané, kterážto má moc zárodky wšeho, zlého, kwas wseligakých hrjchů wycišťowati a wymýťowati ze srdcj našich, ano z kamenj wzdělati Bohu syny Abrahamowy, syny wywolené; kteráž má moc dokonalé a přjgemné nás činiti; moc nás i ublaho- slawiti. Řcetež sami, Neymilegěj Křesťané! gešto negste synowé odtrženi, ale synowé wjry, z trpě- liwosti přjgmagjce slowo, w srdci dobrém a čistém

ge zachowáwagjce; reetež sami, cožkoliw od nás učejch, napomjntagjcjch, wýstráhgjcjch wás slýcháte, nemůžeme-liž i my každau dobu říci o sobě, gako Pán a Mistr náš u sw. Jana (7. Kap. 16. w.) řekl: *Mé učenj nenj mé, ale toho, kterjž mne poslal. Bude-li kdo chtjti wůli geho činiti, pozná učenj to, zdaliž z Boha gest, čili gá sám od sebe mluwj.*“

Neym.! Čjm wjce my knězi přeswědčeni gsme o prawosti a swatosti, o blahodatné moci učenj této wjry katolické, a čjm wjce si na Bohu žádáme, abyste zprawugjce se učenjm tjmto, w celém žiwotě swém Bohu co den byli ljbezněgšj, tak milj gako býwá newěsta okrášlena ženichu swému: tjm pilněgšj býwáme u wučowánj, nebo milugeme wás, gako sw. Pawel (2. Kor. 11. kap.) napsal: *Milugeme wás Božjm milowánjm. Zasnaučili' gsme zagisté wás gednomu muži, gako čistau pannu oddati Kristu.*“ A tau láskau wedeni nic nenosjme tak w mysli swé gako wás: z lásky k wám nebogjme se strachu těch, genžto dle předpowěděnj sw. Pawla k Tim. zdrawého učenj nechj snášeti, ale podlé swých vlastnjch žádostj shromáždugj sobě mistry magjoj swrablawé uši, kterjž od prawdy sluh odwrtiwše básnj se přichytili a nás za to, že nechceme podlé wůle gegich, každým wětreu učenj se točiti nenáwidj; my prawjm, z lásky k wám gich strachu nehrozjme se. A gestliby i některých z nás časem strach gakoby přemáhati se zdál, my i hned rozpomjáme

se ná výstrachu (u Jerem. pror. w 13. kap.) Ho-
spodinem dánau: *Kde je stádo twé, kteréž dáno
gest tobě? stádo twé wznešené? Co řekneš, když
nawštjwjm tě; zdalíž tě bolesti nepopadnau jako
ženu na porodu pracujcju?* — a opět (u Ezech.
pror. 3. kap.): „*Za strážného dal gsem tě domu
Israetskému; gestli kdyžbych já řekl k bezbož-
nému: Smrtj umřeš! nezvěstugeš gemu, aniž
mluwiti budeš, aby se odvrátil od bezbožnosti
swé a žiw byl: onť bezbožný w neprawosti swé
umře, ale krwe geho z ruky twé wyhledwati
budu.*“ — Takto wjtězjme; a proto i snášjme a
trpěliwost máme, gestliže nás kdo zarmucuge, gest-
liže kdo sžjrá, gestliže kdo běre, gestliže se kdo
nad nás pozdwibuge, gestliže nás kdo w twář bige;
s námi pánowitě, krutě a potupně nakládage. My
při wšem tom mysljme a patřjme na Božského
Mistra našeho, že wás, štádce wěrné! proč co ne-
wěstu milowanau ostrjhati, gi mu čistau a nepo-
rušenau, gi mu okrášlenau odewzdati máme, — a to
sic pod ztrátou spasenj!

b) Kristus Pán, Neymilegšj! i prostřed-
njkem gest mezi Bohem a lidmi. Onť dokawadž
w těle lidském obýwal, dnem i nocj se za lidi modlil,
onť dle swědectwj (sw. Jana 17. kap.) zwlastě
w čas bljžjcjho se utrpenj swého; za swé učedlnjky,
gakož i za ty, kterjž w něho uwěřj, wraucně modlil
se; onť w zahradě Getsemanské Boha, Otce swého
za nás prosil; onť w poslednj době žiwota swého
přimlawal se za nás; až i na smrt wydal se, aby

tau obětj vlastního života svého usmjil nás s Otcem
 nebeským a za nás radost učinil spravedlnosti jeho.
 Kněz ale je také na způsob a ku podobnosti
 tohoto jediného a věčného Prostředníka mezi
 Bohem a lidmi. — Jako někdy Mojžíš (viz knize
 Deut. 5. kap.) sám o sobě řekl: „*Gá jsem stánuvce
 a prostředek mezi Hospodinem a vámi,*“ tak
 právě každý z knězů rjei o sobě smj. Jako Aaron
 s kadidelnicj a zápalém, tak je kněz u postřed
 mezi živými a mrtvými, usmíruje Iměw Boha sprave
 delivého každodennjm nejsvětějšjho Beránka na
 oltáři obětováním. Kněz vyprošuje vám na Bohu
 potřebné dary a milosti nejen duše i těla, jakož
 předpowěděl Joel pror. „*Mezi sijnj a oltářem pla
 kati budou knězi, služebujci Hospodinowi, řkauce:
 Odpust' Hospodine, odpust' tidi svému, a nedey
 dědictwj svého w pohaněnj, aby panowali nad
 námi národové.*“ I odpověděl Hospodin řka:
*Hte gá wám pošli obilj a wjno i oleg, a budete
 naplněni gimí: a nedám wás wjce w pohaněnj
 mezi národy.*“ Znamenějte, Nejmilegšj! proč
 i na wzdor časum těmto rozpustilým, kdežto ne
 jedni wjce o sobě a rozumu swém smeyslegj, než
 slušj smeysletj; proč, prawjm, i za těchto dnů našich
 křesťané (w hečelném množstwj) po všech swěta
 kragjch w modlitbách swých kněz se poraučegj.
 A blahoslawený, kdo se nehoršj na nás, neboť
 my ne o swětwili wetřeli se w úrad ten a w službu
 tuto předostognau, nýbrž Pán sám z neskonaleho
 milosrdenstwj swého nás nehodných k tomu po

wolal; z jeho milostí jsme, což jsme! On pravil
 gest nám: „*Gako mne poslal Otec, tak i ja po-
 sjám vás.*“ A opět mluvě o oběti těla a krve
 své dje: „*To činite na mou památku.*“ My tedy
 owšem na způsob prostřednjků a smjrců jsme
 mezi Bohem a wami.

c) Kristus Pán, nábožnj Křesťané! *gest nad
 to vše i Soudce nás,* soudce weškerého pokolenj
 lidského, gakož ge psáno u (sw. Jana kap.5.): „*Dal
 gest mu moc soud činiti, nebo Syn člověka gest;*“
 a gakož snešenj apoštolské, kteréž na každý den
 odříkáváte, prawj: „*Odtud přjde soudit živých
 i mrtvých.*“

Nedivtež se, djm-li, že knězi jsou také na
 způsob a ku podobnstwj věčného soudce toho,
 soudce wáši, soudce myslenj, žádostj, svě-
 domj vašeho, soudce mrawů a všech obyčejů
 vašich, i obmeskanj všeho dobrého, kteréž geste
 činiti powinni byli a nečinili. Nám zagisté řekl
 Pán: „*Přijmete Ducha Swatého; kterýmž odpu-
 stíte hřjchy, odpuštěny jsou, a kterýmž zadržíte,
 zadržány jsou;*“ proto hned od počátku wůbec
 všickni wěrnj křesťané všech gazyků, wšelikého
 stáří, stawu a řádu, když pracuj a jsou obtženi,
 obtženi hřjchy, k nám své autočistě berou a wy-
 znávají se nám skrauseně a dowěrně ze všech
 hřjchů swých, o radu nás prosj, útechy u nás
 hledaj, za pokánj a rozhrěšenj nás žádaj, a tak
 nalezaj občerstwenj a ulehčenj, odpocinutj dušjm
 swým. Neslycháte-liž i těžce stonagjejch i kipo-

slednj hodince pracugjcch: ani, gak mille kněz Cjrkwé při nich wykonal dĵlo swé, gakoby diwem Božjm posilněnj byli nabyli, pokogně očekáwagj duše swé od těla odlaučenj. Tu ten, tam onen knězi ruku pogaw a gi wřele ljbage, an slzy radosti po twáři mu se linau, tlukauejm radostj srdcem dj: Smjřen gšem s Bohem; můg Pán a Spasitel ústy služebnjka séwĵo kněze přimluwil wětrům a moři, přimluwil znepokogeněmu swědomj mému, a stalo se utišenj. Nynj giž rád umru, giž neděsjm se přjsněho saudu Božjho; wěda, že poněwadž gako sám ze sebe na saud sem šel, giž nebudu sauzen, leč milosrdenstwjm, leč saudem otcowským.

Že se ty takowé wěci hustě stáwagj, toho wy, stádce wěrné! sami gste swědkowé; wy to ejtjte w srdcch swých, že prawdu djm. Mnohem hustěgi takého přeswědčenj my w zpowědnici sw. na saudu sědĵce docházjme, tak že slušně obrátiti můžeme na to sw. konánj slowa w 1. Král. Dawidem králem pronešená: „*Pásl služebnjk twóg otce swěĵo stádo a přicházal lew nebo medwěd, a bral skopce z postředu stáda, i hágĵwal gšem ge a bil a wydĵral gšem z úst gegich; a oni powstáwali proti mně a popadáwal gšem čelíst gegich, a dáwĵwal a zabĵĵwal gšem ge. Nebo i lwa i medwěda zabil gšem gá, služebnjk twóg.*“ Aneb i to může o sauzenj tom na úřadowánj swé wyložiti kněz, co Pán Ježjs za času, když w těle lidském přebýwage sám widitelně auřad pastýřský konal, řjkáwal, nesa owci zblaudilau, pak giž ale nalezenau na rameni

swém: „*Spolu radüğte se se mnau, nebo nalezl gsem owci, kteráž byla ztracena.*“ Kolikrát se koli takého cos šťastně zdařj, třebať i negedni lidé, genž pohijženi gsau w rozkošjch swěta tohoto, skutky těla gen wykonáwagjce a k wěcem Božjm, k wěcem nebeským chuti a gakoby mysli nemagjce tohoto působenj saudu kněžského neznamenali, neb wšjmati si nechtěli, ba gjm i zgewně pohrdli: ač alespoň angelé w nebi se z toho radugj dle předpowěděnj Páně: „*Prawjmt' wám, že tak bude radost w nebi nad gedným hrjšnjkem pokánj činjcjm wěšj, nežli nad dewadesáti dewjti domnělými sprawedliwými, kteříž myslj: že netřeba gim pokánj.*“

Anoť tedy působenj naše mezi wámi to a takowé gest, dobře-li gsem w té gisté naděgi, že Bůh, gakož mi chtěnj dal, takž i dá dokonánj, neřekl, že mluwenj mé dnes směrowati bude k rozmnoženj cti a chwály Božj, k rozhogněnj pobožnosti wašj? Neb medle! kdo z wás rozbjrage si to skraušeně na mysli swé nemusj zwolati: **Zweleben budiž Bůh a Pán náš!** wěšjt' zagisté gest dobrota a milosrdenstwj geho, než wypowědjti s to gsme, onť wždy hogněgi, wždy wjce dáwá, nežli daufati, nežli prositi smjme. A zdali teď giž nebudete tjm dowěrněgi winauti se k němu a nebudete-liž pewně za to mjti, kterak byste se mu den ke dni wjce zaljbiti a tak těch nesčetných darů a milostj, a toho neobsáhlého milosrdenstwj geho aspoň poněkud hodnými se učiniti mohli.

A co tobě djm, Kněže mladý a Bratře můg! což giného, než gako giž prwé gsem těšil tebe tjm, že gsi neylepšj sobě wywolil stránku. Gak rád, an tebe z celého srdce milugi, gak rád bych i připogil, — *která nebude odňata od Tebe t. g. gegjžto užitek na wěky nezagde, ale őjm dále, tjm honěgšj bude.* To však teď nazwjce od tebe záwisj. *Bud'*, gako sw. Pawel apšotol milenému Timotheowi radil i prikazowal: *bud' příkladem wěřjčich w slowu, w obcowánj, w lásce, u wjře, w čistotě*; takí zagisté neylepšj stránka ta, kterauž gsi wywolil sobě, kteréž s přičiněnjm dobrých, teď giž w Páau zesnulých rodičů swých, s přičiněnjm wšelikých dobrodinců, gež tobě Bůh wzbuditi ráčil, po mnohých nešnázjch, po častém a tuhém sama sebe zapjránj, s pomocj milosti Božj, šťastně gsi došel, nikdy od tebe odňata nebude.

Nechciť, Bratře můg! nechciť, aby newěděl, že teď dnové zlj gsau. Teď opět Cjrkew sw. mnohé a wšelike nepřátely má, nepřátely wnitř i wně, gež protiwni gsauce wšj kázni, wšemu poslušenstwju a pořádku, rádi by w temný blud swůg i gi, tu až dosud čistau a neporušenau choť Kristowu a weškeré shromážděnj wěřjčich zawedli; — gež popjragj práwa gegj, gež zlaupiti gi usilugj wšech známek božského půwodu gegjho; gimž, gak před časy surowým a nemrawopášným neznabohům krjž ge za posměch a kamenem pohoršenj; gež na mjsto zgeweného, tolika zázraky ztwrzeného, pronikawého, blahostného učenj Kristowa tělesnau

a howadnau mandrost swau co bohyni klaněnj hodnau sázegj: ale gakož dosawad marné bylo, daremné a liché namáhánj a křiky gegich, poněwadž wěčné gest slowo Páně: „*Gá s wami gsem po wšecky dni až do skonánj swěta;*“ a opět: „*Prawjmt' tobě, že ty Petr, a na té skále wzdělam Cjrkew swau a brány pekelné gj nepřemohau;*“ takf i nynj i na wěky wěkúw okáže se prawdau býti to, čjmž u sw. Luk. 20. kap. pohrozil sám Pán řka: „*Kamen, gegž zawrhli stawitelé, učiněn gest w hlavu uhelnj. Každý, kdož padne na ten kamen, rozrazj se, a na kohož upadne, potřet geg.*“ Protož my dobré myslig sme; i ty měg naděgi dobrau a nespauštěg se gj přičiňuje se, aby w každé swých kněžských powinnostíj stránce denně dokonalejšjm a wěřjcm wúbec za přjklad byl; ostatnj wšecku péči uwrz na Pána těše se s Dawidem: (26. žal. 3. w.) „*Když se přibližuj na mne lidé škodliwj, aby gedli tělo mé, kteříž mne sužuj, nepřátelé mogi, oni sami zemdleti i padli. Byl se postawili wogenāj stanowé proti mně, nebudeť se bati srdce mé; byl powstala proti mně wálka, w Boha gá dafati budu.*“ Nebudeť, wěř, odňata od tebe stránka twoge neylepsj, byf i strachowé mnozj obkljčili tebe, ale naplnjt se, nedáš-li nikdý žádného pohoršenj, aby mohla gakoby pod zástěrau prawdy pohaněna býti služba naše, naplnjt se powěděnj apoštolské, kteréž dj (2. Kor. 6, 8): „*Skrze sláwu a pohaněnj, akrze zlaw i dobrau powěst. Gakožto swūd-*

cowé, za něž od swěta držáni bywáme, ač gsauce prawdomluwnj; gakožto neznámj, a gsauce známj; gakožto umjragjcj a hle! žiwi gsme; gako potřebnj, mnohé pak obohacugjcj, gako nic nemajcj a všemi wěcmi włádnaucj.

Zatjm, odstup to od tebe, aby swéwolně zpoléhal se na tato zasljbenj Božj. Owšem že gsi neylepšj stránky došel! Služebnj gsi lidu wěrného pro Ježjše. Cor. 4, 5 — 7.; Bůh, genž řekl, aby se z temnosti swětlo zablesklo, tenť se zastkwěl i w srdci Twém k oswjcenj, poznánj gasnosti Božj w twaři Ježjše Krista. Ale „máme poklad tento w nádobách hlněných.“ Protož k dosaženj toho, aby stránka ta nikdy od tebe nebyla odňata, blawně také toho potřebj gest, by gakž to Cjrkwj sw. zvlášť nařjzeno máme, pilně a pokorně k Bohu Troggedinému modlil se. Onť gest sám gediný dárce všeho dobrého, onť Otec swětel, od něhož a skrze něho a w něm gsau wšecy wěci. A gakož gsi w pobožném obyčegi mjwal giž od let mladosti swé, wzywati Matku Kristowu, blahoslawenau Pannu Marii a poraučeti se zvlášťe do přjmluwy gegj: tak čiň i nynj i wždycky až do dne smrti swé. Žádný zagisté zklamán nebyl, ale hogněgi nabywal wšelikého požehnánj duchownjho, kdož s prawau wěrau k Marii se obracel, kdož gi co matku ctil a wzywal. *Žádey matko, nebo neslušj, abych oslyšel tebe,*“ slowa tato pjsem swatých nechať napsána zůstanau stále w srdci twém, a mluw ge a napomjney a powzbuzug gimi wěrj-

cjch, u nichž poselstwj Kristowo konati máš. Wzpo-
mjney a pamatŭg , že i gá, staršj tebe kněz , gá
rádce, gednak i wŭdce twŭg od mladictwj twého,
ač se w okolj často w pohaněnj dáwá gméno Mariino,
nicméně gi na každý den tuto wzywám , a dobře
mi gest; a taž se ostatnjch welebných milowaných
bratřj mých, a teď i twých, genž k oslawenj twých
prwotin ochotně se byli sešli, i oni gednosworně
z celého srdce přiswědčj tobě, že utěšitedlné, že
spasitedlné gest wždy, dokonce za těchto dnŭ lhosteg-
nosti a newěry k Marii, Matce Božj, utjkati se, a gi
za prospěch modliteb a proseb swých wzywati.

Giž teď an té gedné věci na Pánu žádal,
aby totiž přebýwal w domě Hospodinowě po wše
dny žiwota swého, aby widěl libost Hospodinowu
a nawštjwil chrám geho: gdiž a neprodljwey wy-
konati oběť neyswětějšj. Děkug pak při oběti
této twé prwnj Bohu swrchowanému za to, že
ostřjhal tebe a zachowal od zlého; že dařil sna-
ženj twá a dáwal prospěch žádaucj; pros spolu,
aby i na budaucj časy ochrannau ruku swau wždy
nad tebau držel, tobě dobré úmysly dáwal, twé
žádosti řjdl, twá wcházenj a vycházenj a wšecko
cožkoliw u swém powolánj kněžském pro čest a
chwálu Geho, pro spasenj wěřjčjch započneš aneb
podnikneš, tomu následugjcej milostj swau napo-
máhal a žehnal.

Modli se ale také, aby Cjrkew sw. Kristem
Pánem na zemi co králowstwj Božj wštjpená a po-
swěćená, co den wje a wjce rostla: řjše pak dů-

lowá, genž gest rjše hřichů; aby dokonce zrušena a w niwec uwedena byla. Modli se za sw. Otce našeho w Řjmě, kteréhož Kristus Pán Cjrkwi za wrchnjho zpráwce, za hláwu widitedlnau předstawil. Máť on, teď bezsenné noce, w neustálých trwage bogjch; a bogowánj gěko nenj toliko proti tělu a krwi, ale proti kněžatům a mocnostem, proti zpráw-
cům swěta temnostj těchto, proti duchownjma zlostem w powětrj, proti neznabohům i vlastnjm synům swým odbogným, genž wýhost dawše kázni a poslušen-
stwj, gemu, Otcí swému, gako ná wzdor po swých zlych žádostech chodj. Modli se, aby meč słowa, kterýmž se bránj, pronikl srdce gegich, aby se poznali, obměkcili a nawrátili owce zblaudilé k biskupu, pastýři dušj swých w lúno Cjrkwe sw. O, kéž se naplnj wrchowatau měrau na něm, co o prwnjch apoštoljch Cjrkwe sw. žalmistau Páně bylo před-
powěděno: „*Po wšj zemi wyšel zwuk gegich, a do končin okrětku země slowa gegich.*“ — Modli se za weledostogného biskupa, kteréhož Duch sw. nad námi postawil, aby řjdl a zprawowal nás, genž mage gednu mysl a gednu žádost se sw. Otcem w Řjmě o zachowánj, rozšjřenj, zwelebenj a okrášlenj Cjrkwe sw. Božj, gako sw. Pawel každodennj péče má; modli se, abychom my, co nás se tu sešlo, kněžj a pastýřů duchownjch, na swých osadách zároweň s njm shromážďowati se snažili, až-
bychom bezpečným swědomjím předstaupiwše před saudce wěrného řjci mohli: Pane, kterěz gsi nám dal, ostřjhali gsme a žádný z nich winau nášj nezhyrul.

Modli se za laskawého, nábožného Cjsaře a krále našeho, genžto Bohem na stolec náš králowský powolán neobmeyšlj než, aby wůli Božj, gako gi konagj angelé na nebi, tak wěrně a poslušně konali národowé geho na zemi, a to sice w gednotě se swatořjmskau Cjrkwj našj, w tichosti a pokogi. Modli se a pros, aby mu w úmyslech geho dobrých přispjwal Bůh se sw. pomocj swau, aby mu wzbudil a dal po wšech kragjch rozlehlého mocnárstwj geho služebnjky, genž by wůli tu králowu před oči sobě stawjce, nerozptylowali, ale naděgi také shromážďowali; až bychom wšickni sestředili se gako w gednoho muže dokonalého, w kterémž by pak nětoliko i cjsař a pán náš, ale wjce i Bůh swé zaljbenj měl. — Modli se za w Pánu zesnulé rodiče swé. Željmt' toho dogista spolu s tebau, že se nedočkali přjtomného toho, tobě i gim tak žádaného dne. Oni gen w duchu, gen w naděgi, naň patřili. Že drjwe toho dne se swěta sešli, to Bohem učiněno, a co Bůh činj, dobře činj. Poručuge tedy časnau tuto ztrátu Hospodinu, aspoň wraucj wzpomjney na ně modlitbau každodennj; nebo leč skrze ně ani narozen — by gsi nebyl. — Modli se a pros, a modlitba a prosba twá užitečná gim bude, buďsi w očistci trwagj, buďsi že mjsta w nebi došli; neb gsau-li tam, radowati se budau z wděčnosti twé, a radost ta, ať tak djm, wjce gim osladj taměgšj přebýwánj gegich. — Modli se za swé gediné dvě sestry a ostatnj přjbuzné a dobrodince swé. Ty wjš, že milowali tebe, seč co byli, přispjwali

tobě; zpláceg gim láskau též i milovánjm, zpláceg pobožnau modlitbau, aby Bůh, od něhož každý dar dobrý a každé dánj výborné, dal gim se docho- wati na dětech gegich takowé prawé radosti, gakauž mjwali a i teď gisté w nebi magj rodičowé twogi. — Modli se za pobožnau osadu mau, a za wšecky wěrné pautnjky a owečky Kristowy, gešto zwlášťe o dnech, Marii Panně a Rodičce Božj zasvěčených sem putugjce, zde swau pobožnost wykonáwagj; aby docházeli swých proseb wyslyšenj, swých pokleskůw a hřjchů prominutj, w swých zármutcjch a žalostech potěšenj, we swých dobrých úmyslech a předsewzetjch zdaru a setrwánj. — Modli se, aby- chom gakož teď wšickni w Cjrkwi Kristowy bogu- gjcj spolu gsme spogeni, takt se i wšickni gednau se swými pastýři a zprávci shledali a radowali w Cjrkwi wjtězné na nebi. Amen.

O. A. M. D. G.

9. Kde domow můg.

od

Wácl. Hronka,

kaňce cjrkwajho w arcid. pražská.

Kde vlast gest má, kde domow můg? —
 Kde můg Bůh we hvězdném bytu
 Wládne swěty na blankytu,
 Gehoš stjn gen slunce gest,
 Gemuš duha vzdává čest; —
 Kde můg Otec, má gsi vlasti,
 W nebi gestil domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg? —
 Kde gest Kristus můg Spasitel,
 Ten nad smrtj Wjtězitel,
 Genš z nás i blud i hrjch sňal,
 Ctnost a věcnau radost dal; —
 Kde gest Ješjš, má gsi vlasti,
 Tam gest prawý domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg? —
 Tam, kde štěstj nepanuge,
 Hodným ničemnjc nesluge,
 Hrjch se krogem wjc nezwe,
 Má však hnusné gměno swé; —
 Kde gest prawda má gsi vlasti,
 W nebi prawý domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg? —
 Kde wjc těšj prospěch cizj,
 Kde giš samozištnost mizj,
 Tam, kde nenj čas, ni den,
 Tam, tam blaše láska gen; —
 A kde láska, má gsi vlasti,
 W nebi gestil domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg? —
S slabostmi kde potýkánj
Pro ctnost nenj; wjc k přestánj,
Tělo kde newjtězj,
Kde zášť a zlost newězj; —
Kde gest ctnost, tam má gsi vlasti,
W nebi gestil domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg?
Slepý mudrák kde nelage,
Twůrce neznámého ráge,
Ale kde se ustydj,
Nehanj, co newidj; —
Kde gest wjra, má gsi vlasti,
W nebi gestil domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg?
Kde blud mine s pochybnostj,
W úšasu tam nad bytnostj,
Kterěš božská stkwj se twář
Nade gasnau swětla zár; —
Kde. Bůh se zřj, má gsi vlasti,
W nebi gestil domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg? —
Kde sám Seraf před Tjm chřadne,
Kterýš nebem mocně włádne,
Swatých rekowskj kde řád
Boha welebj pořád; —
Tam, we swatých božjch vlasti,
Tam gest tuké domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg?
Tam, kde Bůh se swými syny
Odpustiw gim gegich winy,
W cjrkwí, králowstwj swém dlj,
Kde sil nabude twor mdlý;
W králowstwj tom má gsi vlasti,
Tam gest prawý domow můg.

Kde vlast gest má, kde domow můg? —

Kde se někdy zas shledáme,

Bohu pospol dky vzdáme,

Kde wjc přítel nehynie,

Ale k nám se přivine. —

Kde gest radost, má gsi vlasti,

W nebi, tam gest domow můg! —

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. *Nedělnj kázanj od Frant. Hawránka, křižownjka a kaplana u sw. Petra na nowém městě Pražském. Djl prwnj. W Praze, tiskem a nákladem Anny Špinkové, wedenjm J. B. Malého. Welký 8. str. VIII. — 223. za 48 kr. str.*

Naše zásoba homilitických pracj, ač mezi všemi haluzemi bohoslownj wědy, gako u všech národů neywděláwanějšj, nenj geště tak hogna, abychom se netěšili, kdykoliw se nám porod nowý téhož druhu literatury náwěštnjm ljdkem oznamuge. Arciř gsme giž často, okusiwše někteřé owoce této haluzi, w náwěštj dost slibně wywěnjgowané, s takowau radostj nezažjwali, s gakau bolestj gsme na penjeze za ně wzpomjnali: toho wšak nebude se potřebj lekati, ohlašuj-li se nám řeči homilitické pod gménem muže takowého, gako p. *Hawránek* gest. Geg známe z pracj hogných w tomto časopisu složených ne giž od twáři a gména, leč i podlé powah ducha a srdce. Nenjřpowaha geho teprwé w zrústu a gakéms lučebném kwasenj, aby geště strach byl, na gakau barwu se zwrhne, tuhé-li či měkké látky, přjmého neboli křiwého zrústu konečně bude. Duch geho giž gest rozhodnut, cjl pewně zaražený se mu s očj neztrácj; tudjž takéž kroky geho gisté a určitě zamjřeny, ni w prawo ni w lewo s cesty se neuchylugj.

Podlé toho stačilo by na pochwalu swrchu psané sbjrkj homilitické toliko gméno chwalně známého p. spisowatele přecjsti.

A však p. spisowatel nebyl by tjm mužem, za gakehož geg obecnstwo pokládá, kdyby swým dušew-njm plodům giž wrch dokonalosti připisowal; tudž sám se následowánj hodnau skromnostj w předmluwě str. IV. přeswědčena býti prawj, že kdyby po pěti, po šesti letech kázanj ta četl, gisté by ledacos k oprawenj w nich nalezl; a protož sám napřed wyzýwá staršj zkušenějšj ze swých bratřj duchownjch, aby nalezše tu tam chybu gakaus, w lásce se s njm o nj srozuměli. Podobného bratrského připomenutj gest každé mladé literatuře skutečná potřeba; gelikož swatá prawda gest, čehož na též stránce předmluwy dotknuto, že všeliký prospěch dobré wěci rychlegi a šťastněgi zvrůstá, když sobě wespolek pomáháme. Gest toho ale geště tu wjc třeba, kde na začátku některého djla stogjme, gakož tuto skutečně gest; an tu, podlé slibu p. spisowatel str. VII. sbjrkou z mnoha djlů sestáwagjcy k očekáwanj máme, k gegmuž zdokonalenj s prospěchem všeho obecnstwa walně se přispěge, pakli hned na začátku uzpozorowaná některá wada, genž by se nepowšimnutjm oka, na důležitějšj stránky obráceného, přes celé djlo wlěci mohla, aspoň pro budaucnost odstraněna bude.

Ač staršj a snad i zkušenějšj, negsa přede tak wytečnými dary ducha nadán, aniž se w swých homilitických pracjch z něgaké giž dokonalosti těšiti moha, čehož p. spisowatel wýslovně u posuzowatelů swých kázanj žádá, — neměl bych se owšem k té službě propůgčowati, dokona gelikož giných pracj z powinnosti dost walná část k sjle a času mému se hlásj: že však tak na mne z wyššjho mjsta wznešeno, že cokoliw w oboru národnosti a cjrkwě nowého na swětlo wycházj, to vlastnictwjm všechných se stáwá, k zdokonalenj čehož také geden každý po sjle zawázán gest; a že konečně po obecné zkušenosti i méně gasnému oku se udá cizjch nedůstatků spjše než vlastnjch dopatřiti: chci tuto swé zdánj o hořějšjm spisu šjregi a čo možná přjmo pronesti.

Kdo by tyto řeči gednu podruhé tjm úmyslem, gako gá nepřetržitě pročtjal, to by se mu, byť p. spisowatele z nižádné giné práce neznal, na mysli ustanowilo, že musj p. H. k vlasti a swému pokrewnjmu národu newšednj, k řjmské katolické cjrkwí ale hořjcj láskau zanjcen býti. To gsau gako dwá bezwýmječnj, nepohřešitelnj žiwlowé dušewnjho žiwota p. spisowatele; w nich cjtj sám sebe blaženým, bohatým, bez nich přeuwzným, nešťastným; protož celau dušj usiluge, aby člowěk každý, štěstj a blaha žádostiwý tauž láskau zahōřel. A wšak my p. spisowatele giž z ginad co wěraého syna sw. katolické cjrkwě i našeho českoslowanského národa známe, než abychom w této stránce té neymenšj pochybnosti o prawowěrnosti swrchu psaných řečj mjtj mohli. Kdož také, maličko gen očj pootwjrage a neynowěgšj osady našich odpadlých bratrj k mysli sobě pauště, newidj gako na bjledni, že wedlé lodj Petrowy wúkol a wúkol samé moře a hluboká propast gest, a krom té lodj že se neudržj, byť by sobě i měchýřů pod páže z biblj našil. A kdo zase wida za dnů dáwných i neynowěgšjch to lnutj a taženj i tauženj saukrewnjch k sobě národů; kdo znamenage to žiwé dychtěnj saukmenowců w zágemným úsiljm swau bytost ohraditi, necjtj ba nemaká i w tom hlas a působenj téhož Boha, genuž protiwiiti se, konečně náběhům w osten se rowná.

P. spisowatel to pokládá za gakaus wadu swých řečj, že gsau, prý, něčo delšj, než aby za hodinu předneseny býti mohly. Čtenář pozorný, genž k věci a k účelu prozjrá, listů ale nepočjtá, neposwěděj w tom pu. skladateli: geště méně ale newlážnj křestané mohau poslauchánjm řečj těchto unawěni býti, ač budau-li genom týmže duchem předneseny, gakým ge tučo sepsány čteme. Gistě že p. spisowatel, pakli kázanj tato tak žiwě přednášel, gak ge spisowal, častěgi slyšel mnohého z posluchačů swých prawiti: „Takowé kázanj bych celý den poslauchal,“ než naopak: „Nemohl gsem se konce dočkati.“ Protož nepřiznávám se k wyroku

p. spisowatele, že komu by déšjmi se býti zdála, tak mu gich snadno bude zkrátiti, gako geště prodlaužiti; nenjť tak snadno z wýstawnosti giž hotowé kamene ubrati, aby celé djlo netrpělo. To pak tjm wjc platj o stawenj pewně sauwislém, gako ulitém a směrném, k gakémuž řeči naše dobrým práwem připodobniti můžeme.

Gen podlé citu žiwě při čtenj těchto řečj wzbuzeného, gen podlé náhledu nigakau strannostj zastjného nalezám tedy, že podář-li se p. spisowate-li tuto kazatelskau zbjrku w témž duchu, tau pilnostj až na konec přiwesti, gak se nám tento prwnj djl před oči postawil, budeme mjti konečně aspoň gedno obsjrnějšj djlo homiletické, s kterýmž se wně i doma bez zarděnj pochlubiti a z něhož wětšjm práwem překlady w giné gazyky hotowiti můžeme, než gakým se z mnohých cizozemských kazatelů až potud w naši materčinu překládalo.

Wynikagjť tato kázanj krom zanjmawosti swých předmětů neboli základů — gak p. spisowatel chce — zwlášťe swým mistrowským a prawě přirozeným rozdělenjm. „Ano! tak to mělo býti,“ řekne každý, kdokoliw rozdělenj kteréhokoliw kázanj čte, ač by ne každý — gá aspoň sám ne — tak logicky a snadně každý předmět byl rozdělil. Nenj to wždy zásluhau ostrého nože nebo ostré sekyry, aby se tam gádro, tu drwo tak rozdělilo, až by ani wlásku patřjčjho k swrchnj půli na dolenj wiseti nezůstalo: trefnost ruky a cjlnost oka tu wjc swedau než sekyra i nůž. A tož platj zwlášťe o zraku dušewnjm při rozwrhu práce spisownj. Zwláštnj a šťastný dar samého Boha to gest, gediným mrsknutjm duchownjho oka té prawě šterbinky dohljdnauti, kde se na látce spisownj gako čára půlky ořechowé skořepiny děljcj nalezá, a tam péro tak zasaditi, aby gako sama sebau we swé přirozené djly rozpadla. Na tom šťastném, přirozeném tudjž i logickém rozdělenj a gehu poddylech záležj dobrot a snadnost práce při spisowanj a při učenj některého kázanj, ale také lehké wnikutj w mysl kazatele a wěrné podrženj a celistwý přehled před-

neseného kázanj se strany poslůchačů. — Tak n. p. gedná p. spisowatel na třetj neděli adventnj o mrawnjm užitku otázky: „Ty kdo gsi?“ To látka či základ celého kázanj. Tau otázkau wede swým poslůchačům na pamět: „1. Powinnosti obecné a 2. powinnosti zwláštj.“ To hlawnj rozwrh; Poddjly I. gsau: a) tys člowěk, b) tys křesfan, c) tys katoljk.“ Poddělenj II. a) tys manžel, d) tys otec, c) tys hospodář, d) tys čeledjn, e) tys stařec, f) tys mládenc, j) tys djetě, a w zăwěrek: ty negsi kým býti máš.“ Nebo w třetj neděli po zgewenj Páně zbu-
 auge se křesfan „k hodné přjprawě ku poźjwánj Božjho těla.“ Aby pak každý gako na loket a bezpeč-
 nau mjru wyměřiti mohl, kdyby hodně přjgjmaj, prawj se mu: přistupug k stolu Páně wždy tak, gakos přistaupil I. poneyprw a gako taužjš přjgjmati II. naposledy. — Poddjlowé tito gsau: I. Po neyprwé přjgjmaj gsi a) s čistým swědomjm, b) s wěrau žiwau, s pewnau naděgj a horaucj lásкау. II. Naposledy a) býwá zpowěď nemocných lidj opět tak úplná, skraušená, ponjžená, gako poneyprw. Tu nemocný napravuge a co může nabražuge, b) tu se mjřj s nepřjtelem a odprošuge, c) tu se odřjká swěta, mrtwj geho žádosti, a smrt Paně sobě rozgjmage, wšecken se s njm gednotj, i hrjchů swých bolestně želj.

Gako pak řeči tyto, co se gich hlawnjho rozwrhu a poddělenj týká, téměř ničehož k žádánj nezůstawugj, wygjmage gakés mechanicke malinkosti, o niž se pozděgi zmjnjm; tak co se sjly důwodů hned k utwrzenj nábo-
 ženské prawdy, hned ku pohnutj a nachýlenj srdce po-
 třebných týká, wšecku chwálu zasluhugj, tu swětlostj a ráznostj rozum k poswědčenj nutj, tu neočekáwanau nowostj a silau wůli neodolatelně za sebau tahnau. Čerpáť pak p. spisowatel důwody swé ze wšech sice kazateli katolickému otewřených zdrojů, neyhogněgj ale z pjsma sw. obogjho zákona, z nichž gedno mjsto krásnějšj než druhé tuto často podlé sebe nahrnuté spatřjš, w čemž gakkoliw se newšednj zběhlost a seznámost

pana spisowatele s pjsmem sw. gewj, přede by mjstem uskrowněno býti mohlo; an geden, dwá důpadnj textowé ku provedenj prawdy tuž službu prokazugj, gako deset, kazatel ale ani poslůchač pamět swau obtěžowati nemusj, ani té wýhody se nezmjné, že při šetrněgšjm užitj krásných mjst z pjsma wždy tu zásoby stáwá, z kteréž pozdněgěj řeči okořeněny a nowostj zmlazeny býti mohau.

Poněwadž se pak řeči tohoto prwnjho djktu, ma-
ličko mjst wygjmage, gazykem čistým, právě českým
a biblickým nade mnohé plody homilitické nowěgšjho
wěku celým právem honosti mohau; poněwadž mluwa
p. spisowatele naskrz předmětu přiměrena, wšudy sro-
zumitelná, níkdež sprostá a podlá na mnohých mjstech
ale při wětšj ducha roznjcenosti wznešená a křesťan-
ského chrámu Páně neywýš hodna gest, tak že chtěl-li
bych zde na okázku některý z hogně při čtenj wyzna-
menáný příklad uwáděti, gen w nesnáz bych wběhl,
který wybrati mám; a tudž raděgi pány čtenáře k sa-
měmu djlu odkazugi, kdež se na každé stránce o prawdě
té přeswědčiti mohau; protož nebogjm se opět wy-
řknauti, že budauli kázanj celé připowězené sbjrkj těmto
rowna, budeme mjti krom bezpečné pomůcky pro kaza-
telnu s čjm se pochlubiti: neboť na stáwagjcj až potud
školnj mjru křesťanské wýmlwnosti měrena gsauce,
dosahugj z negedné strany až stupně klassičnosti.

A však budiž mně tuť wolno snad ku prospěchu
dobré věci swé zdánj obecně pronesti, že *právě tuto stáwa-
gjcj školnj mjru na wýmlwnost křesťanskau za těsnau,
úzkau a účelům křesťanského náboženstw spjše škod-
nau než ušitečnau pokládám.* Wzory křesťanských
řečj, genž nás z prwnjch wěků došly, lišj se náramně
ođ našjch gako po gednom loktě škrogených kázanj.
Ze školy politických řečnjků w Řjmě odtahli gsme
sobě prawidla, přenesše ge také na řeči náboženské, a tu
giž musj wšeliké kázanj při welikých službách Božjch —
při rannjch udržge se chwalně tu tam geště prwowéka

homilitika sw. otců, aspoň jako w stjnu -- swůg prawidelný úwod, swůg na stanoweném mjstě wyslowně wyřknutý základ čili předmět, a hnedle na to předmětu téhož, často nerozlučitelného a nerozstjpnawého, násilné, nenásilné rozdelenj, oběho někdy i trěho rozwrhu; co možná stegně dlauhě w poddjljch noby a celému přiměřený, ze wšech poddjlů jako nitkami w geden uzel konečně swedený závěrek mjti. — Řečnictwj politické našeho wěku, gak se každodenně z nowin přesvědčujeme, newjze se tak těsně a ztuha na stará prawidla řjmského toho řečnictwj. Náš Božský wykupitel, byl-li by podle školnj mjry posuzowán, neobstál by u dosti wolného profesora našjch humanitnjch trjđ, ba ani u mnohého pastorálnjho učitele; ač swými řeči, gak nás gen částečně w geho žiwotopisjch došly, předc půl swěta obrátil. Přjroda, mistryně wšeho uměnj, podává nám požitky swé we formách neyrozmanitějsjch tu nad zemi tu pod zemj, wůni w kajšku, chlěb w klasu, wodu na kameni, med na woštině: proč by my měli gsme gen newjyce tauto formau se w naši křesťanské wýmlownosti giž na dvě stě let otrocky ohražowati; an se tu předc o pokrm důležitějsj gedná, než který nám wčela na woštině nebo steblo w klasu podává? Proč by nemohl řečnjk křesťanský druždy bez širého úwodu, bez wyslowného wytknutj swěho předmětu, slowo tak platné ba platnějsj k osadnjkům učiniti, nežli w této zawedené pohanské formě? Proč by neměl a nesměl časem za půl hodiny, když okolnosti toho žádagj, tolik užitečného ginau sobě přirozenau, nenucenau formau přednesti, co tutu za hodinu se stává? Nemusjť wždy celau hodinu kázáno, a nemůže také gindy řečnjk gen na gednu hodinu omězowán býti. Nezawrhugi cele těchto syntheticky wzdeláwaných řečj, gen té gegich kruté samowládě se opjram, giž sobě na našich kazatelnách giž po dvě stě let despotycky osobugi; tak že kazatel bože se w ginau giž formu myšlěny a city swé přeljti, muckowanjm se o dobrý úwod negednau z horka a ohně swých citů

wychladá, poslúchači ale wšecky řeči w gedné twáři spatřugjce o wšecken páwab, gehož nowost poskytá, připraweni býwagj. — Prawda ostáwá wždy tataž a gedna: strany wšak gegj gsau mnohé; a protož nehudiz také nás wyačowagj způsob na kazatelně k gednomu gen twaru přjsemě ukowán.

— An tyto vlastnjho pagednánj zastuhugjcej myslénky zde gen mimochodem a wúbec uwádjm, gsem spolu toho zdánj, že by p. spisowatel sám w negednom ze swých kázanj geště wětšjho docjlil, kdyby sobě uwolniew wjě podlé potreby základu, podlé rozhřetj vlastnjho srdce a zwláštnjch okolnostj rozmanitosti hleděl, gegjžo pomocj giž sama forma hlawnj nowosti by nabyla.

Co bych geště podlé swého nepředpisného zdánj spjše za prospěch než ná ubýwek těchto kázanj radil, a čjm by tytyž gen wětšj rozmanitosti a nowosti w slohu, mocněgšj upautawosti mysli u poslauchačů nabyti mohla, gest to, aby se p. sp. snažil aspoň mjstem swúg grammatikalnj, owšem přjsemě logický sloh w tazawý a tak řečený, sokratický změnití. N. p. stůg zde ze str. 145. kde se w smjšené manželstwo wstapiti zrazuge, následugjcej owšem pěkné a prawdiwé mjsto: „Nebude-li mu katotická strana po wůli, (t. g. nepřestaupj-li k wjře odpadljka chotě) bude užjwati giných prostředkůw. Tupiti a zlehčowati bude, cokoliw nám ctihodného a swatého gest; bude si wymýsleti wšelligaké wěci, když naše swatá cjrkew wolati bude prawowěrný lid na služby Božj, aby kat. chotě od nich zdržel; chladně se bude k němu mjti, surowě s njm nakládati, nenáwist k němu ná gewo dáwati: z čehož ze wšeho wyswjtati bude, kam geho celé gednánj směřuge. A deyme tomu, že by nekatolický choť sám byl mjrného srdce, že by kat. choti podobných přjkořj nečinil, ani tenkrát gista nebude katolická strana swatým domácjm pokogem. Budau naléhati přjbužnj a přátelé nekat. strany, kterjž kat. snaubenci ničehož nesljbili, ničjmž se nezawázali; wšemožnau si flagj práci, aby kat. stranu odcizili Cjrkwi

Páně. W takowych okolnostech nesnadno bude kofikrát manžel katolickému statečně odpjrati weškerým tento traléhánjm a wyhýbat' se všechném úkladám. — Tož mjsto asi následujcjm způsobem přednesené, zdá se mně, že by geště mocněgi působilo: „Než milost Božj gest až potud při choti katolické; marně usilowánj manželowo; wjra manželčina stogj pewně, nenarušená, neotřesená. Demnjwáte se, že takowau zkušenostj horliwý nekatolický manžel giž anawen wjry manželčiny podwrátiti ustáwá? Gen ho nepauštęte s oěj. Manželka se kropj swęcenu wodau; nekatoljk se zachechtá: aha, to ta Pánem Bohem dobře nestwořená a teprwa knězem wašjm opráwená woda!“ Manželka se znamená swatým kržjem; manžel k nj ustipačně wece: „Kdyf gsem na tobě žádné mauchy newiděl, že gi schánjs?“ — Manželka klekla před kržjem; celuge obraz swatého, chťje swau modlitbu Swrchowanému w hluboké pokore a gako w společnosti a s přjmluwau swatých s wětěj důwěrau předněsti: manžel strjčj po nj hněwiwým okem; zuby diw neskrjpage a slyšeti zřetědně: „ó té modlářky!“ — Tak tupj, zlehčuge, gedem hněwu a posměchu pokýdá, co gen manželce katolické swatého a etihodného. Ozywagj se zwony wolagjce lid prawowěrný k chrámu; manželka sahá po rauchu, aby w sboru swých sawěřjčjch slowem Božjm a modlitbau odtuchy za minulost, posily na budaucnost nalezla. Bude se k tomu horliwý nekat. manžel chladně djwati? Newstauj mu všecky od prwnjho dětinstwj o nás katoljčjch wyprawowane powěry a modloslužebné obrady co černé přjšery na mysl? Do zboru takowych lidj má choť swau, wychowatelkyni swých djtek lhostegně pauštęti, aby w gegj powěrách a modloslužebnosti utwrzenj našla? Nikoliw! Rozkládá o hřjárném mařenj času, o zbytečném a marném mnohomodlenj bez oprawenj srdce, o těžkém žiwobyťj, o powinnosti dobré hospodyně, o opatrowánj a ošetřenj djtek pod okem matčiny. A pakli manželka milosti Neyvyššjho posilněna předce

u wjře trwá: obracj se wšec̃ka prudkost geho lásky w nenáwist; počne s nj nakládati surowě, bude gi trápi, až i slsy gegj za křiwé žaloby na sebe a dosti dušená wzdychnutj za přezděwy a wýčitky sobě činěné wyložj. — Ať že, ale horliwý nekat. manžel tolik sjly má, že slihu před sňatkem manž. složeného pamětiw, chati katolické nigakého přjkorj nečinj; gest proto wjra gegj cele ubezpečená? Stogj manžel gegj sám o sobě, co Adam w rági bez bratrj, bez sester, bez otce, bez matky? Skládali přjbuwnj gegjho manžela: také sliby, že gj u wjře léček klásti nebudau? Co ať tito všiekni na nj uléhagj gedni posměchem a haněnjm, družj wyhrůzkami? Co ať konečně na gegjho manžela pro ni zarnewrau, genu swé pomoci odeprau, ba geg také pronásledowati počnau? Odolá wěrně milugcj srdce manželčino, widauc manžela tagně stranau szeti, na twáři opadati, odolá i takowému pokušenj?“ atd. Arciř gsem nemoha péra w tomto zanjmawém předmětu cele udržeti, mjsto uведенé přewodem z budaucjho času w přjtomný a zawitjm přjbuwných zde myslének giž na skutečný žiwot obráčených něco názorněgi přednesl. Zatjm byt i toho bylo nebylo, wjm že sám p. sp. uzná, že tázawý tu tam způsob pozornost poslůchačů gistégi zbudj než pauze wyprawugcj, dokona an gsem přjklad tento tak uwedl, gak se mně náhodau stránka otewřela. — To gest, čeho bych aspoň mjstem w přjstjch swazcjcch panu sp. k dosaženj gestě wětšj dokonalosti zwlástě, co se gich řečnické ceny týká, radil.

Na druhau neděli adwentnj mluj p. skl. o lhostegné mysli w náboženstwj — čili o náboženské nečtečnosti, — té neygedowatěšj a rakowitě do všech stran i stawu se zažragcj hlje našeho wěku. Wyborná gsau to a w čas pronešená slowa: ale celau cenau uwážená i uznána mohau býti toliko od lidj giž wěřejch, u wjře nelhostegných, a postačugj vlastně prawým katoljkům za ohradu a na wýstrahu. Lidem však, genž wjře gedné gako druhé stegnau, conu při-

pisugj; žádně wjry własně za zgewenj z Boha wycházegj nejuznawagj, takowým se ani tjm neymakawějšm důwodem z pjsma nebo z cjrkewnjch prameň nedokáže, že by gegich smýšlenj hřjśně bylo. Wěřj-li w Boha; držj-li na nesmrtedlnost duše, musj se do nich kazatel pauze zbranj o zdrawý rozum opřenau pustiti; a přemoħa ge tak; teprwě bude možná zbraně se zgeweného náboženstwj užjwati, že se Bůh zgewil, že člověka bez zgewenj nechati ani nemohl, a že ho k prawdě stwořil, musj rozumem provedeno býti. Newěřj-li ale w Boha a tak ani nesmrtedlnost duše; toť bude na ně lépe bučeti než kázati. — Ostatně welmocně prospjwá netečnjkům a lhostegným wýsledky gegich smýšlenj we skutečném žiwotě načítě ljčiti; to aspoň po mé zkoušenosti mnohému oči nad geho bludem otewřelo. Nelzeť strom za zlý držeti gehož ovoce dobré gest. —

Dowoliž mně p. sp. i toho dotknauti, aby w ljčenj stop plynaucjch z té neb oně neprawosti a gewjčejch se f na těle a w tomto čase, wždy obezřetně opatrnosti šetřil, a slowjčkem „obyčegně, zhusta, přečastó“ proti námitkám z oporu se ohradil. Nebywál ožralec wždycky krátkým wěkem; bolestnýmí nedůhy nawštjwen; nejj záwist wždy bledá, zelenawě přižloutlá a očj kluboko wpadlých; tak zwláště na str. 178—180. nemalé opatrnosti potřebj, aby opowážliwj saudowé lidštj z obrazu umjragjčejch křiwě o žiwotu gegich nenalezali. — Často ne ale wždycky platj přjslowj: „*Qualis vita mors est ita.*“ Giž gsem negednau proħnaného zlosyna lehkau, snadnau: a zase sprawedliwého, pobožného těžkau, bolestnau smrtj a bez úsměchu na twáři umjratí widěl. Mnohý smilnjk zawily whonil sobě neduh, chřadnul, schaul rok, dvě leta a zħasnul aniž ho bylo škytnaut slyšeti; mnohý ušlechtilý, střjdmý křesťan u prostřed wěku a sjly swé nemocj smrtedlnau zachwácen, swjgj se mnoho dnj ba neděl w bolestech tuk a kosti pronikagjčejch, až diw gest, že ge snášj, a nehřjch by byl, aby co člověk i w netrpěliwost chwjli upadnul. Tu wůbec mnoho na

tom záležj, gake powahy nemoc a při gake sjle člo-
wěka zé žiwota stěhugé. Ljōenj to ale až na kohantek
a bez wýhrady ge nebezpečné, že zāwistnjk wypuklých
oěj slyše prawau zāwist gen wpadlé oči nositi, a zlostajk
se zardělan twářj bez pěn w ústech domnjwage se
prawau zlost gen w zamodralé twāři spatřowati: giž
swých neprawostj buď nepoznagj buď toliko za nepa-
trné položj.

Drjwe pak, než k některým wadám gazykowým
přegda, žádám p. spisowatele, aby w následugjcjch
swazcjh poddělenj a nowé důwody wždy z krage za-
čjnāl, čtonkami nebo pjsmeny načitě oddělil, a gádro
z poddĵlu nebo důwodu newého wždy podtrhnul. Ká-
zanj geho přigdau do rukau kazatelů, a ne na mnoze
do rukau lidu obecného; budau a zaslŕhugj toho swr-
chowane — z množstwĵ českoslowanských kazatelen
lidu prawowěrněmā přednášenā, tedy napřed w pamět
kazatelů wstĵpena. Tu wšak naneywýš k zpamětnému
ewičenj prospĵwā podobné značné zástawky oku i myslĵ
nastawěti. W přepisowanĵ to teprwa nahražowati?
Mnoho-li bude kazatelů, genž užjwagĵ někdy cizĵ
práce, tolik by času a wůle měli, aby si gi sami na
papjr geště přenesli? Gá aspoň raděgi bych čistě nowé
kāzanĵ zhotowil, než abych ge teprwé z knihy přepi-
sowal, leč by to z cizĵho gazyka bylo. P. sp. wy-
znāwā se, že některā z řeči w oznāmené zbĵrce obsa-
žených také na cizĵm zākladu a snad i z cizého ga-
zyka wzdělána gēst. Žādāme tedy, aby při každé po-
dobné řeči wýslovně se wytklo, odkud se čerpala, tak
gen dowjme se, co naše wlastnj, půwodnj gēst, a tak
gedině dosāhne i p. sp. zatauženého cĵle, že budau za-
čátečnjci wěděti, gak geho přĵkladu u přewodu řeči
z cizotiny šetřiti.

Gak nám wšem naše německé wychowanĵ do wšech
djrek a kautů těla i myslĵ zalezlo; gak nám při neylepšĵ
wůli a pjli, při neywětšĵ opatrnostĵ každau chwĵlj
germanismi i z pēra neřku z gazyka hlawu wystrkugj

swědčj neylépe příklad samého p. spisowatele.* Tak w češtině zběhlý, pjsma swj tak newšednj znatel, perem i řečj materskau tak proslaulý, mjstem se až k stkwostné ozdobnosti gazyka pozdwiuhgje, nemůže předc ubrániti, aby někde aspoň některá poněmčilost až na poswatné mjsto našich kazatelen i geho popůrkau se newtjrala. Že bez podobných šplih práce započatá gen wětšj skwělosti nabude, prosjm p. spisowatele, aby budaweně mjsto: „Zálešjno mě, gemu, gj ná tom gest“ wšudy našeho krátkého wesměs užjwaného: „Zálezj“ upotřebowal; gelikož Čech také trpného smyslu, ale welmi nerad, gen pořjdku a to gestě, musj-li, kde možná s wracegjcjm mjstogmenem „se“ užjwá. Duchu gazyka se užjwánj trpného smyslu gaksi protiwj, gakoby nebylo potřebj trpěnj gazykem zpomjnati, kdež ho w žiwotě dost. Zwážjli se pak „záležj“ proti „záležjno gest“ na dobré wáze, shledá každý, že toto ani o zblo wjce newážj. Rowněž tak sobě nepřegi w budaucjch šwazecjch s tau truchliwau „úzkostliwostj“ na mjstě našj „úzkosti“ se shledati. Čech nezná leč úzkosti gmenem i citem; nezawiděgmě tedy němci geho *Aengstlichkeit*, pak ctnostliwosti *Tugendhaftigkeit*, přestawagjce sami na ctnosti, a musj-li býti, na úzkosti. Zdál se komu předc cosi krásného a w češtinu nepřeložitelného w německém: *ängstlich*. — úzkostný — upokogme se tjm pomněnjm, že také náš gazyk wšelikau nepřeložitelnau krásu do se má; a že kdoby naše: „kratince, bezaunce“ německy *kürzerlich, hübscherlich*, přeložil, takowau by němciú službu prokázal, gako nám tau ctnostliwostj, úzkostliwostj, patřičnostj a wyšetřugjčnostj, ne sice w těchto kázanjch, předc ale w mnohých newějšjch pjsemnostech se stává. Podobných nestwůr račjž se p. spisowatel docela wystrihati, an k geho gměnu a pracem neslušj; něco giného, kde se zdá gako wysadnj práwo u wy-

* Gak tedy w. d. arcibiskupská konsistoř pražská spasitedlně učinila, že r. 1826 bohoslowjčj časopis, ná ewiděnj se čistým gazykem českým zawedla. A že to přespjwá, doswědčuge geho 16tý gíž ročnjk.

dawatele ku podobné zwůli býti; čehož aspoň we dwau časopisjch skoro ob den dosti widjme. Ale také kdo mně „pomáka“ nie méně aniž wjce mně neslaužj, než kdo mně i „napomáhá“; protož wjce milugi pomocnjka než zbytečného nápomocnjka, s gednau wýmjnkau, když pro důraz neb iteraci slowjěka „na“ žádá, gako asi: Co gsem se mu gaktežiw napomáhal: a nynj takowý newdék.“ Wůbéc k čemu předslowce, kde gednoduchý wýznam smysl celý wygádrj. Stařj Češi se druh druhu gen poraučeli, a měli se rádi: nynj se ehtj také rádi mjtj, a bláhowj „odporaučej“ se sobě! — Ani české ani německé nenj slowo „sausto“ česky se řjka „skýwa.“* Prwnj, co se pamatugi užil slowa toho spisowné far. Sychra, muž owšem welezaslaužilý; a potom tak zaljbiło se, že giž každu chwjli gsme ge čjtali, až se i do našeho slownjka dostalo; a předc neznamená ničehož wjce, leč co německé *mundvoll* s ústa; s gedno ukausnutj nemám s ústa chleba — nač bych — krom wětru — hubu otewřel.“ S ústa mohu mjtj kaše, masa atd. Skýwa (a gak nepravě nowěgáj ehtj také sausto) potahuge se pauze na maučné pečiwo. Čisté německá zdá mi se průpowěd na str. 86. „A předcef gsau lidé tak na hlavu podlj.“ W tom smyslu gsem gakte žiw pauhého Čecha rozprávěti neslyšel: Prawj-li Čech, že na hlavu padnul; okáže giž také hauri nebo ránu. Ginák řekne: gsau lidé tak pošetilj, tak do wrch hlavy blázni, tak hlavy pusté.“ Zaněmčilá aspoň gest průpowjđka na str. 109. „Čjm pracněgi byl nashromážděn, tjm wětšj bázeň před geho ztrátau „mjsto“ o geho ztrátu.“ Nemenšj poněmčilostj páchne průpowěd: sňatek manželský zawjrati, nebo před- a po zawřeném sňatku manželském. U Čechoslowanů „nezawjrá“ ženich ani newěsta, aniž kněz sňatku manžel-

* Slowo *Sausto* ge provincialismus Kralowěhradeckého kraje; a Hawránek i redaktor pocházegj z Kralowa Hradce, kdež game se to slowo na kljně mátere naučili. Zde znamená to slowo tolik, co by člověk — u. p. chleba — ústy sewřiti mohl; čemuž němec řjka „ein Bissen.“ — A Sychra byl tužjm — z Kralowěhradecka ?

ského: onino w sňatek wstupugj, se zasnubugj, oddá-
wagj, tento snaubj, oddává, sňatku žehná, — což se
wšecko bez přjsahy a tudjž také bez křivé přjsahy
děje; a gen o smrti se konečně říci může, že sňatek
zawjrá, ač i ta gijž raděgi „*laucj*“ slyšj. Neobyčegně
aspoň ač w nowinách několikrát čtené zdá se mně:
„zwjtězen“ *besiegt*, mjsto: přemožen, podmaněn. Mlu-
wnických pohřešků téměř k nalezenj nenj. Byl-li by
tu tam genitiv mjsto akusativu winšowaněgšj, zas sro-
zumitedlnost a logika akusativu přege. Leč „nechati“
žádá přjsně genitiv: „Nechte maličkých atd.“ a „*pře-
degiti někoho*“ gisté častěgšj gest, než „*někomu*.“ —
Chyb tyfografických, smysl rušjcjch, pokud wjm, ne-
nalezá se tu žádných; geli pak tu tam pjsmenka wy-
puštěna, gako: „*idské*“ m. „lidské“, „*sledán*“ m. „shle-
dán“ — nebo přemětena gako: „*smutelné*“ m. smrtelné,
ze (na str. 114.) m. „*se*“ tjm se čtenáři těchto řečj
gisté másti nebudau.

Ginák se celá ta práce gak od p. sp. tak od panj
wydawatelky s neywětšj swědomitostj a nemalým ná-
kladem wede; papjr, černdlo, čistota pjsma, očim la-
hodj; tak že nedočkawě brzkému wydánj swazku dru-
hého se těšjm; a gako p. Spisowateli stálého zdrawj
a pomoci Božj k pokračowánj w djle duchowenstwu
na winici Páně postawenému tak potřebném i wjtaném:
rowněž tak panj nakladatelkyni hogného a rychlého
odbytu celau dušj přegi.

Fr. J. Sláma.

Poznamenánj

oněch duchownjch w Arcidiécesj,

kterýchž

Neydůstogněgáj náš Arcibiskup Knjže Pán

ALOYS JOSEF

pro mnohočetné wýtečné zásluhy w správě duchownj
a u wedenj mládeže po generálnj visitacj (w letoš-
njm roce 1843, milostiwě wyznamenati ráčil.)

Hodnost knjž. arcib. notáře udělená :

Hlawáčkowi Josefowi, vikariat. tagemnjku,
faráři na Wináři.

Špachtowi Dominikowi, faráři w Kolči.

Steigrowi Josefowi, děkanowi w Benátkách.

Kanownický kragek udělen :

Horowi Františkowi, faráři pro osobu
swau w Hlawno-Kostelnjm.

Merklasowi Josefowi, knjž. arcibiskup.
notáři, faráři w Hořjně.

b) Rozličnosti.

O r a t i o

in coena Domini, habita a Reverendissimo, Eximo, Magnifico, ac Illustrissimo

Domino Domino

Francisco Guiliel. Tippmann,

Episcopo Satalensi, Reverendissimi, Illustrissimi ac Amplissimi Archiepiscopalis Consistorii Praeside, Caes. Reg. Directore et Praeside Facultatis Theologicae, S. M. E. Pragensis et Reverendissimi ac Amplissimi semperque fidei Capituli Metropolitanus Canonico Custodē etc. etc. etc.

Ultimi vitae terrestres dies amantissimi Salvatoris appropinquarunt, in quibus atrocissima prophetarum v. Testamenti oracula erant complenda, dies acerbissimae passionis Domini nostri Jesu Christi, qui tanquam Agnus Dei immaculatus peccata mundi sponte in se suscepit; ut sua oblatione divinam placaret justitiam, nosque Deo gratos redderet, et acceptos. Instant jam sudor sanguineus in horto Gethsemane, proditio per Judam discipulum perfidum, instant jam milites, qui sanctissimum Dominum veluti latronem aggrediuntur, et captivum ducunt, discipulorum dilectissimorum fuga, jam minantur falsi testes, judicium injustum, insultus perversi, invidiae et odii effervescentis affectus, trina Petri negatio. Clamor populi sanguinem sitientis mox insonaturus, *Moriatur! crucifige!* nudatio, flagella, corona spinea, arundo, jocus insolens, onus crucis, saevissimi supplicii locus, ingens sitis, profuso jamjam sanguine, terribilis agonis horror, mors crudelissima, ignominia plena — omnia haec omniscio Dei filio tristissimam pingebant futurae sortis imaginem. Nihilo minus Dominus noster in his angustiis memor salutis nobis comparandae summa animi pietate, nec non tranquillitate observat, quae lex antiqua tunc temporis non abrogata praescribit, dicens ad suos apostolos: „Desiderio desideravi hoc pascha vobiscum manducare, antequam patiar.“ * Valedicens nempe discipulis, quos ad finem usque dilexit, legalem paschatis paravit mensam; ** atque ut

* Luc. 22. 15.   ** Joh. 13. 1.

fortissimum humilitatis, obedientiae et caritatis relinqueret exemplum, pascha cum illis manducavit eorumque lavit pedes. Neque tamen sublimi hoc caritatis testimonio contentus, finita coena sacratissimo corpore et sanguine suos refecit, peractoque hoc grandi charitatis miraculo suaviter mandavit: „*Hoc facite in meam commemorationem*“* *1. O* gratia inaudito amore plena! o pignus sinceræ dilectionis! quæ non tam apostolos in ultima coena refectos, sed totum attinet Christianorum coetum usque ad sæculi consummationem. Etenim divino hoc mandato Salvator optimus hoc charitatis miraculum in sui memoriam apostolis eorumque successoribus celebrari præcepit, qui jugiter offerant Deo Patri incruentum N. Testamenti sacrificium, et pane vitæ aeternæ nutriant animas sibi concreditas in salutem. O, mandatum honore plenum, quo instituitur sublime N. Testamenti sacerdotium, o beatum momentum omni gratitudinis encomio recolendum, o dies felicissima universo mundo celebranda! Hujus jam sanctissimæ diei memoriam, omnibus titulis colendi auditores! sancta mater ecclesia hodie festivo celebrat cultu, ut beneficia a divino Salvatore in ultima coena nobis præstita mente volvamus, et exinde virtutis, et beatitudinis argumenta capiamus. Inter hæc vero beneficia profecto ultimum haud est, regale sacerdotium N. Testamenti institutum, cuius tam sublime munus est, quam magna utilitas. Unde mihi pro veteri consuetudine vobis disserenti in loco sancto, nullum sermonis argumentum sollemnitati hodiernæ magis convenire videtur, quam illud *de summo honore, et reverentia sacerdotii N. Testamenti, quæ respiciet*

1mo. ex sublimi ejus dignitate,

2do. ex magna ejus utilitate, de quibus in utraque sermonis mei parte. — Det Deus infirmitati meae in loquendo, patientiæ autem vestræ in audiendo gratiam. Favete.

I.

Perdifficilem suscepisse arbitror laborem, congruo encomio celebrandi sublimem Sacerdotii N. Testamenti dignitatem, cæteris omnibus, quicumque sunt honorum gradibus, eminentem, siquidem juxta effatum sancti Ephremi Syri, orationem et intellectum omnemque cogitationem donam dignitatis sacerdotalis excedat.** Considerans præterea muneris sacerdotalis gravitatem, gratiæ coelestis, amorisque divini in sacerdotes profusionem, hujus materiæ pondere fere depressus in admirationem raptus fateri cogor, sacerdotii hujus dignitatem vix

* 1. Cor. 11, 24.

** In sermone de sacerdotio.

linguis hominum aut angelorum satis exprimi posse. Quamobrem excelsae hujus dignitatis imaginem, etiamsi imperfectam delineasse sufficiat, quae in mente nostra suborietur, si vel sacerdoti N. Testamenti originem, potestatem: vel vero illius encomia e sacris paginis in medium protulerit.

Sacerdotium N. Testamenti in veteri foedere jam adumbratum nequaquam humanae institutioni suam debet originem, sed Deum ipsum agnoscit auctorem. Habebant quidem gentes suas Hierophantes cum magna sacrificiorum caerua; aut illorum sacerdotium hoc nomine prosum indignum, divina unctione carebat et gratia, utpote humana tantum auctoritate introductum.

Existit quidem in veteri Testamento sacerdotium a Deo institutum; attamen hoc in sola tribu Levi erat haereditarium, et ad solos spectabat Israelitas; N. Testamenti vero sacerdotium, secundum prophetica Jesalae verba * non amplius a nativitate, sed a Dei electione dependet; Sacerdotium N. Testamenti est, non in una tantum sacrificare provincia: sed ab ortu solis usque ad occasum mundam offerre hostiam. ** Hoc itaque Sacerdotium N. Testamenti ortum ordinemque suum immediate repetit a Deo ipso, alicuique auctorem non novit, nisi Jesum Christum, unigenitum Dei filium, teste apostolo Paulo; qui se dicit apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, et Deum Patrem. *** Et nonne id sole etarius prodit ex historia hodiernae festivitatis, in qua ple mentis affectu veneratur et colit sancta mater ecclesiae memoriam instituit a Christo Domino Sacerdotii? — Dominus enim Jesus, se ipsum offerens oblationem; accepto pane gratias egit, fregit, deditque discipulis suis dicens: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem*: Divino hoc eloquio benignissimus Salvator sacrificium externum visibile instituit, quod sancti apostoli eorumque successores ubique terrarum offerrent, usque ad finem mundi. Apostoli igitur eorumque successores non hominum suffragiis, aut propria fors arrogantia ad sublimem sacerdotii gradum evecti sunt: sed per expressum Domini mandatum sapienter repetitum. Quid enim aliud significant divini magistri verba gravissima ad apostolos: † *Sicut misit me Pater, ita et ego mitto vos, nisi divinam vocationem, et gratiam, qua illos simulque successores eorum exornavit? Pulchre de his loquitur S. Joannes Chrysostomus, dicens. †† „Non homo, non angelus; non archangelus, nec alia quaedam creata virtus,“*

* Jos. 66. ** Malach. 1, 11. *** Gall. 1, 1. † Jon 20, 21.

†† Lib. III. c. IV. de sacerdotio.

sed ipsemet Spiritus Sanctus hanc totam societatem ordinavit, et manentes adhuc in carne, angelicum ministerium animo concipere persuasit: * Id ipsum quoque solemniter promulgat S. Ambrosius: Episcopus, inquit, initiat ordinem, et Deus tribuit dignitatem. **

Auctorem Sacerdotii N. Testamenti Deum esse persuasi, potestatem devote admiremur, qua, ut prophetæ verbis utar, nimis honorati sunt amici tui. Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Vere divina potestas tradita est sacerdoti ad altare sacrificanti; nam Jesus Christus unigenitus Dei filius - Deus - homo fit: obediens, ad verba sacerdotis se praesentem sistit, et offert in sanctissimo eucharistiae sacramento sub speciebus panis et vini. — *O admiranda potestas!* Ratum habet Deus creator in coelis, quod sacerdos homo infirmus, et creatura disponit in terra! Neque tamen Salvator dilectissimus hanc solum potestatem in corpus suum verum: sed etiam in corpus suum mysticum. i. e. ecclesiam, sacerdotio suo conferre dignatus est. Instituit nempe in suis sacerdotibus magisterium, ministerium, et regimen sacrum ecclesiae; antequam enim devota morte ad Patrem coelestem rediret, ad apostolos una congregatos dicit: ***. *Data est mihi omnis potestas in coelo, et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, Filii et Spiritus sancti, docete eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis.* Et paulo ante passionem ad eosdem: † „*Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in coelis: quaecumque solveritis super terram, soluta erunt in coelis.*“ Profecto, sublimis potestas; major auctoritas, et excelsior dignitas cogitari non potest! Quaecumque spectant ad salutem hominum aeternam, sive veritatis coelestis agnitionem, sive dignum Dei cultum, sive regni divini firmitatem ordinemque concernant: omnia haec in manus tradidit sacerdotum N. Testamenti ††

Quapropter bene animadvertit S. Chrysostomus „Sacerdotium ipsum in terra quidem peragitur, sed et in rerum coelestium ordinem referendum est.“ Et in alio loco ††† „Sacerdotes, qui terram incolunt, ad ea, quae in coelis sunt, dispensanda committuntur, et potestatem acceperunt; quam neque angelis, neque archangelis dedit Deus - Habent quidem, qui in terra imperant, potestatem ligandi: verum corpora solum; hoc autem vinculum, ipsam attingit animam, coelumque transcendit, ac quaecumque sacerdotes inferne faciunt, eadem Deus superne confirmat, servorumque suorum sententiam Deus ipse

* De sacerdotii dignitate c. 5.   ** Palm. 3. 8, 17.   *** Mt. 28, 19, 20.

† Nth. 18, 18:

†† Lib. III. de sacerdotio c. III.

††† Libro III. c. IV. de

sacerdotio.

ratam habet? Eandem ob causam S. Augustinus exclamat: „Consortes fecisti eos potentiae tuae; ut sint quasi Dii terrae!“ Unde etiam mirum esse nequit, si sacerdotes nullo non tempore, et ubique locorum magno honore condecoratos cernamus. Ut enim nihil dicam de cultu, quo jam ethnici sensu quodam religioso ducti, suos sacerdotes, quamvis idololatrias, honorabant, encomia tantum paucis enumerare liceat, quibus dignitas sacerdotum tam in veteri, quam in N. Testamento celebratur. — appellantur nempe Dii, * angeli magni, ** reges*** principes † duces †† in V. Testamento: — in novo autem Foedere dicuntur Ovium pastores, ††† vineae cultores, a] evangelii praecones, b] sal terrae, c] lumen mundi, thaumaturgi d], daemonum ejectores, e] ministri Christi, f] et dispensatores mysteriorum Dei g] — quos S. concilium Tridentinum vocat Christi vicarios, fidei christianae columnas, et civitates in monte.

Haec pauca sufficiunt; ut videatis, quae sit stupenda sacerdotii N. Testamenti dignitas. Quid itaque mirum, si fideles Christi hac dignitate agnita, secundum S. S. Patrum testimonia a sacerdote sibi obviam facto, quasi a Dei thesaurario genibus flexis, manibusque elevatis benedictionem petierint, ac si Christo ipsi obviassent — Videte ex his dictis charissimi status clericalis alumni! qualem et quantam adspiretis dignitatem! Vestram itaque erit; ut sensu hujus dignitatis abropti, assiduis precibus a Deo petatis gratiam, qua suffulti h] vocatione vestra digne ambuletis, et pie et juste vivatis in hoc saeculo. Neminem enim vestrum latere potest, qua pietate, et in Deum fiducia opus sit, ut munus adeo sublimae digne geratur; munus, cui sanctissima committuntur, a quo etiam optima expectantur. Et profecto Sacerdotium N. Testamenti adeo salubriter infuit in omnimodam generis humani salutem, ut quilibet aequus rerum iudex propter hanc magnam utilitatem jam summa in illud reverentia feratur. Quod autem argumentum demonstratum ibo in altera orationis meae parte. Favete!

III.

Dignitate Sacerdotii N. Testamenti breviter adumbrata, haud difficulter intelligimus, quam magna sit illius utilitas et praetium, dummodo sacerdotes munere suo digne fungentes considerare velimus. Sacerdotum enim est, omnibus pandere doctrinam

* Conel. 2. de super palm. 37.   ** Exod. 22. 28.   *** Malach. 2. 7.
 † Jerem. 1. 10.   †† Psalm. 44. 17.   ††† Miche. 3. 1.   a] Math. 26. 31.
 b] Math. 21. 33.   c] Marci 16. 15.   d] Math. 5. 13.   e] Math. 5. 14.
 f] Marci 16. 17.   g] 1. Cor. 4. 1,   h] Tit. 2. 12.

salutis, Deum precibus implorare, sacra peragere, et bono fidelibus praeferre exemplo. Si vera hominum salus in religione consistit, sacerdotes autem manuum impositione missi, et gratiae mysteriorum instructi, in religione instituant, et educant: quis nostrum negasse audeat, sacerdotium N. Testamenti in res humanas saluberrime influere?

An non sacerdotum est, blanda et amabili voce juxta divini magistri exemplum jam invitare infantes? „Sinite parvulos venire ad me.“ An non sacerdos docens in medio illorum constitutus, spiritualia veluti pater eos nutrit, lacte doctrinae tradendo elementa exordii sermonum Dei, de Deo optimo, de vita aeterna laborum prostrorum meta, e quibus tenora conscientia, et plus prodit sensus, altam agens radicem, in futura vita salutarem, donec Christus formetur in ipsis. *** O sacerdotes Dei vivi! quam praeclarus, quam amoenus industriae vestrae campus! Quicumque temporis, quo vivimus, genium rite noverunt, facile intelligent, quam salutare vetum, quam justae preces mihi sint, pia mente exclamanti: Ex juventute nobis auxilium, ex juventute nobis nova generatio, nova terra! — Sed et adultis etiam doctrinae fortiori indigentibus sacerdos, officio magistri suscepio, debitor factus est. Quam ob rem illis sanctissima religionis mysteria ab inimicis christiani nominis multifariam petita non modo explanare, et probare, sed insimul defendere debet contra perversa fasa philosophiae sophismata, vel Deum ipsum param tantum ideam somniantia, contra impias malorum irrisiones, pugnare debet adversus neglectam sacrarum, et effratam morum licentiam. In hac arena, in quam armati descendant sacerdotes veluti populorum speculatores, secundum S. Pauli monitum, „praedicent verbum, instant opportune, importune in omni patientia et doctrina, vigilent, in omnibus laborent, et opus faciant evangelistae.“ †

Sacerdoti profecto varia a Deo concredita sunt talenta. Si ergo sacerdos Dei altissimi maturitate consilii praeditus, scientia rerum divinarum sublimiori imbutus, auctoritate apud alios vales: noli talentum defodere in terram; sed manda foenori, foenori inquam, sancto.

Sancte autem foeneraberis, si nutantes in religione, languentes in virtute firmaveris. Foeneraberis, si corda miserorum, et plane desperantium solatio sancto recreaveris. Foeneraberis, si moribus hinc inde dissolutis fortem posueris aggerem. Foeneraberis, si gliscentes inimicitias, odia obdurata e cordibus hominum evellere studueris. Foeneraberis, si divina sacrarum litera-

* Math. 19, 14.

** Heb. 5, 12.

*** Gall. 4, 19.

† 2. Tim. 4, 25.

rum scientia instructus perversas falsae et inanī scientiae non dico philosophorum, sed sophistarum argutias refutaveris. Foeneraberis, si prudenti zelo animatus turpi fugae te non traderis ubi certamen subeundum, neque tacueris ubi erit loquendum. Foeneraberis, si in bene ordinata argumentorum acie ut bonus Christi miles — triplex aes mansuetudinis circa pectus habens, amore Dei quasi latus, scuto fidei munitus, * tranquilla, mente et pacato animo tela inimicorum crucis nequissima exceperis, et innoxia reddideris, fortis Christi athleta, nil reformidans; etiamsi coluber antiquus saevis e latebris emit-
tat diram perfidiae caput, et serpentina venena evomat pectoribus, aut vero in angelum lucis se transformet; ut facilius nutantia decipiat corda. Saepius quidem indefesso labori tuo fructus non respondebit; attamen noli demittere animum, quod enim nostris conatibus cedere non videtur, oratione assidua frequenter valemus. Ad hoc etiam sacerdotes vocati sunt, ut intercedant pro populo, pro spe salutis et incolunitatis, pro redemptione animarum; haecque oratio sacerdotalis, proficua erit secundum Christi promissa, apostolis post ultimam coenam data. ** „Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis“ Quidni mirum est, preces ex puro sacerdotis corde manantes, apud Deum valere, cum sacerdos mediator sit constitutus Deum inter et homines, ad cuius vocem supremus Pater dilectissimum transmittit filium, ejusque manibus imponit? Si jam in v. Testamento ad sacerdotis preces Dominus Israelitis fiebat propitius: *** quae et quanta a piis sacerdotum N. Testamenti precibus in nomine Jesu fasus expectare poterimus? Quid vero dicam de utilitate sacerdotum; qui administrant sacramenta, fontes vitae aeternae, sanctitatis officinas, aureos gratiae divinae ductus, et beatae immortalitatis alimenta. Si nemo potest ingredi in regnum caelorum, nisi renatus fuerit per aquam, et Spiritum sanctum: † an non est sacerdos summus hominum benefactor, cui concreditae sunt a Deo spirituales baptismatis parturigines? Numquid non sacerdos est, qui in sacro tribunali vere poenitentium peccata abstergit, paradysum perditum aperit, et non solum poena salutari poenitentem afficit; sed et emendans — ad novam beatamque ducit vitam? Quid tandem dicam de sanctissimo Eucharistiae sacramento, praetiosissimo vitae aeternae alimento, quo sacerdos reficit, et confortat immaculatas Christi oviculas? Paucis, sacerdotes sunt in baptismo patres, in confirmatione duces, in eucharistia nutricii, in poenitentia iudices, et medici, in extrema unctione tutores et consolatores, in ma-

* Tim. 2. 3.   ** Joan. 16. 23.   *** Lev. 4. 20.   † Joan. 3. 5.

trimonio contrahendo sunt senatores, divinam largientes benedictionem in ordinis Sacramento agunt velut dii, divinam potestatem tribuentes sacerdotes igitur muneri suo ex asse respondentes summam praestant utilitatem, et ecclesiae et rei publicae, praesertim, si non tantum verbo, sed etiam exemplo pascunt gregem sibi commissum; nil enim magis apud fideles vitae sanctitatem promovere valet, quam egregium pastoris exemplum, quapropter etiam divinus Salvator discipulis suis mandavit: * Sic luceat lux vestra coram hominibus; ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est." Et rursus in alio loco: „Exemplum dedi vobis; ut quem admodum ego feci, et vos faciatis“** et adhaec mandata. S. apostolus Paulus attendisse videtur dicens. „Rogo vos fratres, imitatores mei estote, sicut et ego Christi“*** Unde Scti Patres et ecclesia nil impensius inculcarunt, praeterquam bonum exemplum. „Honesta et pia sacerdotum conversatio est populi condimentum, et voluptas dicit actus Chrysostomus, † et actus Cyprianus †† proseguitur. „Efficacius est vitae, quam linguae testimonium.“ Sacrosancta synodus tridentina vero docet. ††† „Nihil est, quod alios magis ad pietatem, et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt.“

Si autem vita sacerdotum forma est pietatis, continentiae, amoris erga alios efficacis, moderationis, patientiae, fervoris infucati in adimplendis officiis omni data occasione, sive in scholis, sive in ambona, in sacro confessionali, in xenodochiis, sive in nosocomiis apud aegrotos et moribundos; quanta vis, quanta virtus ejusmodi exempli dati ab egregio sacerdote, non mundana, sed animarum salutem unice quaerente. Talis sacerdos revera dici potest sal evangelicus, quo condiantur mentes fidelium; ne fatuo hujus mundi genio corrumpantur.

Quaecumque ita sint, neminem vestrum dilectissimi auditores latere potest, sacerdotium N. Testamenti summo honore, summa reverentia esse dignum, siquidem tanta est illius dignitas, tanta ejus utilitas. Munus profecto excelsum, sed onus vel angelicis humeris formidandum. a] Multa, et magna desiderantur in eo, qui omnibus omnia fiat, ut cunctos Christo lucrifaciat. b]

Quapropter ad vos, flores almae archidioecesi accrescentes tam ecclesiastici quam regularis ordinis alumnos charissimos me converto, obsecrans per Jesum Christum pro nobis crucifixum, vos obtestans: ut durante praeparationis tempore nullum non moveatis lapidem ad scientiam salutis combibendam, ad pru-

* Mat. 5, 16. ** Joan. 13, 15. *** 1. Cor. 16. † Hom. 10. in Math.
 †† Libro de martyrio. ††† Sess. 22, c. 1. reform. a] Gregor. Mag. in lib. erga pastor.
 b] 1. Cor. 9, 22.

dentiam pastorem consequendam, nec non ad infucam pietatem pectoribus vestris inserendam, mox enim plurium vestrum erit, ut eatis in vineam Domini, et fructum afferatis, et fructus vester maneat, ut sitis lux evangelica in tenebris hujus saeculi lucens in doctrina et exemplo.*

Talem sobolem vere sanctam, tales sacerdotes *Tibi Cel-sissime Princeps Archiepiscopo*, intrepide causae ecclesiae defensor, qui tam magnae archidioecesis rerum pondera fers et curas, corde et animo exopto in solatium, et ponderis levamen. Faxit Deus, ut gaudium nostrum plenum fit, perlongando vitam tuam in Nestorios annos, et ecclesiae et reipublicae salutare!

Vos vero omnes sublimi sacerdotio jam fungentes in Domino exhortor; ut in hodierna festivitate, in natalibus nempe sacerdotii, firmum renovetis propositum, digne ambulandi in vocatione vestra divina, omnibus vobis conceditis a cunis usque ad sepulchrum silentiosum, prolibus et adultis, pauperibus et divitibus, peccatoribus et justis, vivis et mortuis omnia esse, et sic Domino plebem parare perfectam; ut si vobis laeta, feliciter peracto vitae penso adparuerit ultima laborum hora, benigno, sed et strenuo judicis aeterno hilari sanctaque mente respondere possitis: Ecce Pater, nullum eorum perdidit, quos mihi tradidisti. „Dixi.“

EXCELLENTISSIMO AC REVERENDISSIMO

IO. LADISLAO PYRKERIO

IAM PATRIARCHAE VENETIARUM
NUNC VERO ARCHIEPISCOPO AGRIENSI
PRAESULI BENEMERENTISSIMO

H E X A S T I C H O N .

Pannonica haud solum, haud solum Germanica tellus,

LADISLAE, tuum Nomen ad astra ferunt.

Urbs etiam, Adriacis quae se prospectat in undis,

Decernit meritis praemia digna tuis.

Nam monumentum ingens, solidoque perennius aere,

Integer hic Venetae stat Tibi gentis AMOB.

* Joh. 15, 16.

Wyswěcenj chrámu Páně w Rychnowě,

w Králowéhradecké dióceci,

patronátu Geho Excellencj pana ministra,

Františka Ant. Hraběte z Kolowratů Liebsteinských.

W auterý dne 15. srpna byla zde slawnost, kterážto w letopisech Rychnowských i we vlasti České wždy co neyweyš pamětihodná wytrwá, totiž *wyswěcenj skoro docela nowě wystawceného kostela Neyswětějšj Trogice*, genž dne 17. kwětna 1798 bleskem z wětšj části w popel obráčen byl.

Když Geho Excellencj wysoce urozený pan **František Ant. hrabě Kolowrat Liebsteinský**, c. k. státnj a konferencnj ministr, spanilomyslný napomahatel wšeho dobrého a krásného w mocnárstwj rakauském, roku 1837 šlechtňau ochotnostj se odhodlal, že tento, skoro w sutiny proměněný chrám Páně opět wystawj, byl základ položen, a od Geho Excellencj wysoce důstogného pana biskupa Králowéhradeckého, **Karla Hanla** dne 15. čerwence 1838 slawně poswěcen. Stawenj po šest let trwagjej, a celau spráwu až do ney-menějšho řjdl ředitel stawby p. František Pawiček, kterýžto od Rychnowského p. wrchnjho Spirka w opatřowánj stawiwu — k čemuž mramor a wápno od Prahy, řjcný pjsek na dvě mjle, stawebnj kámen i na tři a čtyry mjle z daleka, na welmi obtěžných cestách hornjch přiwázen býti musel — co neymožněgi podporowan byl. Bez tohoto podporowanj nebyla by mohla důkladná stawba w takowé dokonalosti wywedena býti. Powážjme-li též, že tesané kamenj 50 i 80 centněřů těžké, we výšce 15 i 20 sáhů obnášegjej postaweno býti muselo, pak že zdejšj řemeslnjci w takowýchto stawbách geště wycwičení negsau: musjme se tjm wjce tak rychlému ukončenj diwiti. Kostel má bez předsjně 19° 1' 0" délky swětla; zewnitřnj výška až ke křjži obnášj 20°. Držán gest w přjnsně gótickém slohu, a orgánickau gednostj a wybournau sauměrnostj swau wšech i ney-menějšch částj užasem naplnuge lagjka i znatele; gakž tak giž několik umělců o ceně umělecké stawenj tohoto, vlasti k welké ozdobe slaužej, welmi pochwalné usudky proneslo. Oltářnj obrazowé gsau též prawá mistrowská djla. Od Lippariniho w Benátkách malowaný obraz hlawnjho oltáře, kterýžto z gednoho prostřednjho listu a dwau postranných sestává, swědčj o znamenité umělosti, kteráž weliký efekt zamejšlj, přjnsně ho wywádj, a s celau bezpečnostj ho dosahuge. Wznesená gest postawa Boha Otce, kterýžto lewicj Spasitele lehce

obgmas, co zatjm prawice wšemohaucnost geho nad uebem i nad zemj poznati dáwá. Nad nima wznášj se holubice, podobenswj to Ducha sw. Celek ozáren gest sláwau swěta nebeského, z něhožto w rozličných okresech ljbzné hlawičky angelů proswitugj. Dolenj část obrazu ukazuje několik Cherubinů Twůrci skraušene se-klaněgjcjch. Na postranných listech u wznešené důstognosti wyobrazení gsau knjzata apoštolů, sw. Petr a Pawel; w sw. Pawlu gest plamenná horliwost, genž pro Ewangelium ho rozněcowala, překwapugjcjm způsobem wyznačena. Na gedné straně klečj před apoštolem Petrem Hraběcj podnikatel wystawenj kostela; na druhé před apoštolem Pawlem šlechetná, wysoce wážená, bohužel přjliš časné (dne 16. března 1842) w Pánu zesnulá Choť wysoce urozeného pana hraběte, *Rósa, rozená hraběnka z Kinských*, kterážto nedočkala se radosti, spatřiti dokončenj djla, k gehožto podnikánj po mnohá léta horliwě a s čistě křesťanským smeyšlenjm aučinkowala. Bezprostředně pod třemi hlawnjmi obrazy těmito widěti gest důstogné postawy šesti swatých patronů Českých, a u prostřed Spasitele chléb žehnagjcjho, od vlastenského maljře Hellicha s žiwau prawdiwostj, horěgšjm obrazům přiměreně, na zlatém ģruntu malowané. Obrazy oltářů postrannjch, z nichžto gedn swatau Rósu, druhý swatého Františka z Assisi předstawuge, malowány gsau od Dittenbergra; i co do smýšlenj i co do něžného wywedenj zasluhugj obzwláštnj pochwalu, a dosvědčugj, že gest umělcem welmi wáženým.

Popisowánj přjtomné může podati gen slabý obraz skutečnosti, neboť srdečné aučastenstwj všech přjtomných žádným pérem dostatečně zobraziti se nedá. Welmi potěšitelné bylo též naskrz slušné chowánj přes 4000 osob* obnášegjcjho lidstwa rozličných stawů a rozličného druhu, tak že, bez postawenj zwláštnjho dohlížitelstwa, slawnost ani tjm neymenšjm rušena nebyla, ba, we všem ten neywětšj pořádek panowal.

W 7 hodin ráno přigel *Geho Excellencj pan Hrabě z Kolowratu* z bljkkého letnjho zámku swého z Černikowic do zámku swého w městě Rychnowě, aby slawnosti chrámu Páně přjtomen byl. Rychtáři z hraběcjch wesnic geli na konjch, po dwau, před kočárem geho; srdečná rozkoš zářila z twářj gegich. Při wystaupenj z wozu byl welectěný Excellenc pan hrabě od dcery Rychnowského pana wrchnjho uwjtán básnj, kterážto geg až k slzám pohnula. Duchowenstwo, měšťanstwo, auřednjci, židowské obywatelstwo s Thoraui, šli Geho Excellencj až k zwlášť wystawené, kwětinami

* Gen w kostele; neb všech přjšlých počtalo se přes 10,000.

ozdobené bráně wstrjce, na njžto byl nápis: „*Dem hochgebornen Schutzherrn die treue und dankbare Bürgerschaft.*“ W zámku byl ale *Geho Excellencj* od Neydústogněgšjho pana Knjžete Arcibiskupa Pražského, od Králowéhradeckého *Excellenc* pana Biskupa, a wysoce důstogných pánů kanownjků a od giných slawných pánů hostů neyuctiwěgi uwjtán. Slawné zwoněnj a strjlenj z hmoždjřů nynj oznamowalo začátek slawnosti. Se všech stran walily se zástupowé lidu ze 16 farnjch osad a dwau lokalij Rychnowského wikariatu, se swými duchownjmi správci, w průwodech, s rozličnobarewnými korauiwemi a s kostelnjm srdce gmagjejm prozpěwovánjm k nowému domu Božjmu.

Geho Excellencj neydústogněgšj biskup Králowéhradecký, pan Karel Hanl, kterýžto den před tjm přigel a od nesčjslného množstw j lidu, gmenem měšťanstwa ale od dcery zkaušeného rady pana Sperlinga uwjtán byl, začal po sedmé hodině slawný průwod ke kostelu; načež přikročl k swěcenj dle předpisu w rjmském pontifikalu obsaženému, což až do gedné hodiny trwalo; na to se swětily, od *Geho Excellencj pana hraběte* pro nowý kostel zgednané paramenty; a dwadcet děwčat, kteréž djwje *Geho Excellencj* byly slawně uwjtaly, bylo birmowáno, při čemž wysoce urozená hraběnka *Rosa z Lützowa* kmotrowstw j zastáwala.

Na to **Geho knjžecj Milost, neydústogněgšj pán, knjže a arcibiskup Pražský, Aloys Josef, z Swobodných Pánů Šrenků na Nocinku a Egmaticku**, kterýž k slawnosti této schwálně sem přigel, a wečer před slawností slawným průwodem s pochodněmi uwjtán byl, a pro Něžto a pro Králowéhradeckého neydústogněgšjho pana biskupa též wjtězoslawná brána s českým nápisem: „*Owčičky wjtajj pastýře,*“ postawena byla, — od četného duchowenstwa k slawné mši swaté uweden byl; při njžto od pana Prokše složena mše od sboru neywjce z ochotnjků sestáwagjejm s neywětšj uhlazenostj provozowána byla. Překrásný to byl dogem, gežto působil gasný, čistý a plný tón welkolepých warhan nowých. Magj 36 registrů, a 16 střewjců vysoký principal; pjšťaly, z nichžto hlawnj 135 liber wážj, gsau wšecky z anglického cýnu zhotoweny.

Po skončené mši swaté wstaupil Rychnowský wikář pan Josef Scholz na nowau kazatedlnici, wyučowal osadnjky o zawedenj kostelů způsobem pochopitedlným a srdečným, a ukončil djkúčinenjm *Geho Excellencj wysoce urozenému panu hraběti*, we gměnu cirkwe, vlasti a k faře patřjcech poddaných. Po skončené slawnosti byl pan arcibiskup od

weškerého duchowenstwa do zámku doprowázen, kdežto *Geho Excellencj pan hrabě* hosté, gichžto bylo 135, welmi skwostně wyčastowal. Odpoledne o 5. a 7. hodině udělowalo se w kostele s Neyswětěgšj swátostj požehnánj. Wečer měšťané města Rychnowského z wlastnjho srdečného puzenj oswjtili domy, při čemž proti zámku stogcej škola přjslušnými transparenty obzwláštně se wyznamenal. Tak se skončil slawný den ten.

Ku konci podotkneme geště, že pan W. Seidan na památku této slawnosti wýborný pamětnj penjz razil, gehožto popředj powedenau podobiznu *Geho Excellencj pana státnjho ministra hraběte Kolowrata* s nápisem dokola: *Franc. Ant. comes de Kolowrat-Liebsteinský*: pozadj pak přednj stranu nowého kostela s nápisem: „*Sacram hauc domum reconstruxit*“ 1843. předstawuge.

Kýžby nebe wraucj přánj wšech, genž této slawnosti přjtomni byli, milostiwě wyslyšelo, a nowý dům Božj, genž otcowskau starostliwost wznešené wrchnosti Rychnowského panstwj o dušewnj blaho swých poddaných dokazuge, před weškerými nehodami zachránilo! Kýžby i každý, kdož tam wkročj, k nebesům se wypjnjagjejm klenutjím napomenut byl, aby zraků swých k nebi pozdwihnul a Bohu na poswatném mjestě tom w duchu a w prawdě se klaněl!

Př. Fr. Simenec.

Hlas z Čech.

O znova vystavenj kostela sw. Pawla w Řjmě.

Od

Augustina Milde,

kanovníka Budišinského, Wariawského a Poznanského, a rytíře maoharédá, cmentowaného
dworského kaplana Dráždanského a t. d.

(Dokončenj.)

Obraťme se neyprwé k tomu, co po ohni zůstalo, a tu na onu smutnau změnu osudnau a na giné těžké nehody, neustále na zrušenj směřugjcej, zpět pohljžegjce, podiwiti se musjme, gak přjtomné geště nalezeno býti mohlo. Nehledjce j na strašlívé úkazy častých zemětřesenj, kteráž chrámem w základech otrásla a djlem geg zrušila, zagisté žádný we swětě chrám tolikerych změn w běhu času nezakwsil, gako basilika sw. Pawla.

Kdož medle seče hrůzy rozbrogů domácjch, barbarstwj wtrhlých cizjch národů, a boge všelikých stran wěku střednjho, genž tady se táhly? We wálkách Řjmauů obyčegně chrámowé drancowanj neyprwé podléhali. Pomsta dobywatelů gewila se neywjce w rušenj nebo w odwáženj uměleckých wěcj památnjch. I za nowěgsjch časů, za panowanj Francauzů, wýmjkau pokoge bylo odwezenj neyčelněgsjch pracj uměleckých. Wzteklice barbarstwj a fanatismu až přjliš často dotýkaly se paličně ctihodné swatyně té. Giž w 5. stoletj nastaly plenjcej náběhy národů barbarských, genž západnj řjmskau řjši rozpogili; tjm klassické uměnj nenahraditelných ztrát utrpělo, gmenowitě w Řjmě skrze Alarichowo od r. 409 až do 410, skrze Genserichowo 455 a Riciminowo 472 pleněnj a drancowanj. Za časů obrazopůtky a wpádů šlo to tak násilně, že obrazoborcowé chrámůw řjmských wjcekrát autokem dobyli. Gak w starém tak i w nowěgsjm čase spatřugeme zde smutný obraz zrušenj. Oltáře a obrazy strženy, sochy rozbity, wšeccko, což swatého a swěceného, zwráceno a zničeno. Gak často zde nalezagjcej se zlato a stříbro w penje obráceno bylo, buďto k upokogenj nepřjtele, nebo k zaprawenj neynewyhnutelněgsjch potřeb křesťanstwa. A wšak nawzdor krutosti udalostj wytrwala basilika sw. Pawla pewně w nešťěstj měnjcejch se časů, wíditelná cjrkew pewně w mnohonásobnjch protiwenstwjch času. Dobrý duch wjry wšeccko opět s welkým nákladem ugednal. Ctihodné zdi, ač před časy zbořeny, geště stogj.

Djlem widěti gest stará podlaha s wrytými nápisy ze starých hrobnjch kamenů složena. Pohromy na sochách a obrazech wždy horliwostj nábožných wěřjcej napraweny byly. Stědrost papežů ztracené djlem opět nahradila. A tak to bylo i při hrozném požáru roku 1823, genž tak strašně stawenj toho se zmocnil, že plamen na 15 wlaských mil widěti bylo, a ani neysrdnatějš se neodwázili do chrámu, pro trámy a hmoty kamenj strašliwě padagjcej. Protož ale předce nalezá se stará podoba basiliky w starých swých zděch. Mocná sjla zdj téchto nemohla žádného zwratu utrpěti, neboť zde stawiwio a stawba lidské wynalezawosti služebny byly. Od trámowj až k podlaze w auzkých mezislaupjch zuřil strašně rozkacený žiwel; mnoho krásného a slawného shorelo; zůstala však předce pozoru neyhodnějš část starých wěcj uměleckých. K řadě od ohně ušetřených děl uměleckých počtá se přednj strana stawenj s welkým mosaikowým obrazem od roku 1808, gehožto zhotowitelem gest *Cavalini*. Také se spatruje dobře zachowaná plocheřezba (*Basrelief*) starowěkého náhrobku pod portikem, představugjcej zbožněj (*apothose*) básujka, pak odprawenj *Marsca* s podobiznami wěčného žiwota z 12. stoletj, několik welkých zlomků z 11. stoletj, 40 starowěkých slaupů, dwau malých prostrannjch lodj soch, genž we wýstupcjch stály, konečně překrásná a kolosalnj práce mosaikowá od r. 440., za časů Lwa Welikého, nákladem Placidie, sestry cjsaře Arkadia, zhotowená. Obraz představuge w obrowských reztáhlostech Wykupitele se 24. Starsjmi Apokalipsy, gakož i swatého Petra a Pawla. Mimo to spatrugj se znamenité pozústatky staré malby, genž zhaubnému žiwlu wzdorowaly. Od ohně ušetřena byla též kaple Swátostj s pamětihodnau stawbau Madernowau a s nacházegjcejmi se tam malbami od Fortebnaniho, gakož i kaple Neyswětějšjho křjže, w njžto krásná řezba od Cavaliniho auplně se zachowala. Mnoho lustrů, swatých nádob, duchowenských ornátů a giných kostelnjch ozdob, w sákristii uložených, též klášter se swými geště newydanými poklady rukopisnjch neobyčejnostj a kněh zákonnjch, před ohněm šťastně zachráněny byly. A však ze wšech wypočtených zisk neyznamenitějš gest *Tabernakl*, pod njmžto kosti apoštola Páně odpočjwagj, djto z minulé umělecké peridy; kteréžto takřka zázrakem zkáže ušlo.

Křestanstwo má geště smrtedlné pozústatky welikého učitelja pohanských národů, a s nimi mocnau podpěru wjry. Požár ge s okresu země nezhladil; zagisté proto, aby geště dále národům k ponaučenj a k pobožnosti slaužily. Ač giž samy sebau tyto ostatky welmi znamenité gsau, nabýwagj

předce geště wětšj wzácnosti ohledem na mistrnost, gakaž pomnjk tento zhotowen gest. Gmenowané tabernakulum gest stkwostný baldachýn w kameně s četnými wywstáwagjcmi figurami a arabeskami k neypowedenějšjm uměleckým pracjm 13. stoletj náležegj. Zaugjmá čtyrhraunau prostrannost, 14 palcůw obnášegj. W uhlech gsau čtyry podstawky, na nichžto čtvero porfýrowých slaupů spočjwá. Na hlawách gegich gest kuželatá kuple s zewnitřnjmi ozdobami, při nichžto se čtwerhranná způsob tabernakulum podržela. Tato část pomnjku záležj z dwau oddělenj, z nichžto gedne z oblauku na každé straně tabernakulum sestaweno w řjmse se končj: kdežto wyššj oddělenj obsahuge pět gehlanců, z nichžto prostřednj w kuželku s křížem wybjhá. Dolegšj oddělenj obsahuge nad porfýrowými slaupy a výstupky čtyry sochy, pak oblaučné wýklenky, na nichžto též kamenné sochy stogj. Druhý hořegšj djl gest gótický stawen, troghraunjky, kteréžto ho ozdobugj, přiléhagj na rožnj gehlance a pokrýwagj kupli, tak, že se spdkem prostřednjho gehlance se sbjhagj. Co zwláštnj ozdoba gest na nich widěti dvě sochy w rozličných postawenjch zahalené; gsau okřjdleny a oběma rukama držj z mramoru wytesaný okrauhlý kus, podobu kola magj. Prostřednj gehlance má na každém rohu 3 piljře, kteréž na welikém čtwerhranném základu spogené oblaukami w řjmse se končegj. Prostřednj gehlance záležj ze čtyr kusů mramoru, kteréžto w tupý uhel se scházegj, na němžto kulatý hmot s křížem spočjwá, kterýžto wyznamenáwá swět se swatými znaky geho znowa narozenj. Za podporu kulaté wyhlaubené kuple slaužj čtyřj slaupowé, nad nimi gsau welké kruhy, gako na pewnostech býwagj, kteréžto zponenáhla w střed sbjhagj, kdežto se nacházj krásná rosetta (podobu růže magjczj ozdoba), takorška co hřjdel celku. Řezba tabernakulum tohoto má attickau způsobu w podstawku, slaupy porfýrowé gsau korintické. Widěti gest listy bolšewnjkové se čtyrmi člowěčjmi hlawami, w nichžto k poznánj gest Saturnus, Bachus, Venuše a Proserpina, a kteréžto čtyry ročnj počasy wyznačugj; na ostatnjch listech widěti gest jonické okrasy. We výstupcjch gsau následugjczj sochy: 1. Sw. Petr, w lewici kljče držjczj, prawiczj moc wyznačugjczj, gakaž mu dána byla. Při wznešené důstognosti gewj též neobyčegné zapřenj sebe samého, s gakýmž žádal, aby hlawau dolů ukřjžowan byl, gešto se za nehodna powažowal, umřjti gako mistr geho. 2. Sw. Pawel, w lewici o zem opřený meč držjczj, prawici na gilci, wšecek zhubenělý, s dlauhými wausy. Zdá se wyznačowati, že wždycky hotow gest pro wjru umřjti; gakž se to i stalo roku 66. dne 9. čerwua,

kdežto stát byl. 3. Sw. ewangelista Lukáš, kterýžto w lewici swinautku držj, což geho vlastnost co spisowatele wyznačuje. 4. Sw. Benedikt, zakladatel řádu mnichů Benediktinských, narozen ku konci 5. stoletj, nebyl pauze zaměstknán zakládánjm četných klášterů, nobrž i obracenjm pohanů, takže skrze něho kraginy kolem Subjaky a Montecassina od hanebné modloslužebnosti, kterážto we světě panowala, oswo-bozeny byly. Twář geho gest radostná a gasná, a při pauhém pohledu giž cjtjme úctu, k gaké nás přjsný žiwot a wznešené ctnosti geho powzbuzugj.

Na oblauku dolenjho oddělenj nalezagj se následné obrazy: 1. w prawo dwa mnichowé, z nichž geden kleče podává wzorek tabernáklu druhý tiaru (papežskou čepici) a biskupskou berlu držj. W lewo stogj apoštol Páně sw. Pawel, po činěných mu darech ruce wztahugje, za njm gest ewangelista Lukáš. 2. Prwnj lidé po pádu. Ewa u stromu, gako by hadowi předházký činila, proč gi zawedl, neboť w obličegi se gj a w očjch slzy gewj. Adam se zdá, že právě od Boha k trestu potažen gest. 3. Kain a Abel při oběti. Abel klade wesele a utěšeně na oltář beránka, gegž z oblak sahagjcy ruka žehná; Kain se právě nahýbá, gako w hluboké bolesti a gako by wstával, nazpět bře opowržené dary obětnj. 4. Dwa řjmštj cjsari s cjsařským pláštěm a na hlavě s diademem. Geden držj w lewici ělobus co obraz moci geho, w prawici létagjcy pergamen, skoro docela rozwinutý; nepochybně oznáměj o zřjzenj watikanského a ostinského kostela, o nichžto, že celému světu hlásati musj, se domeyšlj. Gest to Flawius Konstantin, syn Konstantina Klora a Heleny, kterýžto přistaupiw k křesťanskému náboženstwju roku 337. w Nikomedii zemřel. Druhý držj w obau rukau rozwinutý list, nepochybně pamětihodný list Walentiniana a Arkadia, zaslaný řjmskému prefektowi Salustowi za přjčinau zwětšenj kostela Ostinského.

U wnitř kuple gsau čtyři angelé, dwa se wznášegj a kadidlo sypagj na hrob apoštolůw, dwa stogegj; z nichžto geden swjcen, druhý kaditedlnici držj.

Bizarnj wywodobněnj u wnitř tabernakulum, kdežto wyznačeny gsau koně, geleni, ptáci, kohauti, páwowé, beránci, čápowé, delfinowé, kterýžto we wětšjch i menšjch rownoměrách okrauhlosti spogugj a w dobře rozměřěných liniich se dotýkagj, gsau djlem mystické a hieroglyfické; a tušjm i zde by spytatel starožitnostj něgaký smysl wypátral. Zdagj se to být křesťanská podobenstwju, o nichžto se w pjsmě swatém zmjinka činj. Tak k. p. wyobrazenj gelena se nepochybně wztahuge na žalm 42. w 2., kdežto se prawj:

„Gako gelen dychtj po studnicjeh wod“ atd. Tento symbol nalezal se často wyznačen w baptisterijch při wyobrazenj křtu Ježše Krista. Ptáci, gmenowitě holubice, wztahuj se na potopu swěta; čimž mjr s Bohem wyznačen gest, gakyž křesťan skrže wykaupenj obdržel. Kohaut se wztahuje na zapřenj Petrowo a gest podobenstwj pokánj. Páw gest podobenstwj nesmrtnosti, geštq okrasu swau, pěrj w zimě ztratj, z gara wšak opět obdržuge, a maso gehu prý porušenj podrobena nenj. — Beránkové wyznamenáwagj Wykupitele samého, dle gehu vlastnjho wyrčenj. Tak widěti gest w Řjmě w starém kostele u *Via Nomentana* Krista beránka předstawugjcjho, k němužto apoštolowé též co beránkové wyobrazenj z Jerusalema a Betléma přicházegj. Beránek w prostředku se obgewugjej, kterýžto Spasitele předstawuge, gest zářj před ostatnjmi wyznamenán. Wšecky ostatnj na baldachinu se nalezagjej podoby zwjřat nalezly by nepochybně allegorického wýznamu w Pjsmě swatém nebo w zgewenj sw. Jana.

Wšeko gest a tak nádhernau musiwnej pracj w rozličných barwách a obzwláštne w zlatě tak hogně a rozmanitě pokryto, že pozorowatel newj, přesahuge-li cena práce cenu látky, čili naopak. W nápisech na hořegšjm oddělenj kuple tabernakulum se čte, že opat Bartoloměg roku 1285. djlo to narjdl. Na podkladech přednjch dwau gehlanců čte se též gméno mistrowo *Arnolfus* co zhotowitele, při tom ge též gmenowan Petr co pomocnjk při djle. Nápis znj: *Hoc opus fecit Arnolfus cum suo socio Petro*. Petr tento nenj žádný giný, než zprwu gmenowaný *Cavalni*, kterýžto co dobrý musiwnej dělnj od Arnolfa při tom upotřeben byl. Při snětj tabernakulum po ohni r. 1823. nalezlo se nesčjslných kusů urn, nádob obětnjeh a giných starých skulptur w mramoru, kteréž wšecky k giným pomjnkům upotřebeny býti musely. Obzwláštne gsau to dwa staré náhrobnej kameny, kteréž děgezpytce neywjce zaměstnáwagj. Geden náležel gistému Barbarowi od r. 915., kteréhož ale omylně za ugce cjsaře Nerona wydáwali. Dle nowěgšjho skaumánj gest to k prawdě wjce podobno, že pod tjmto barbarem se wyrozumjwá *Praetor z Thracie, Stabilus Barbarus*; druhý kámen gest prý docela až z konce druhého stoletj, gegžto *Filia Vera* manželj swému *Bacanowi Mucconi* postawila, kterýžto zemřel 35. roku gsa stár.

Geště k podotknutj gest řada papežů, kteréžto nad řjmsau we freskomalbách na stěně se táhli; gsau zrušení pauze od 1. až do 14. oblauku, ostatnj řada gest zachráněna.

Tak stogj poswatné mjsto Neywyššjho i ohledem na to,

co po ohni zůstalo, wjtězoslawně w celém wýznamu swém geště zde. Neboť neyhlawněgšj část starých wýrobků uměleckých byla zachráněna; gest to ta sama basilika, ta sama w celém swětě powěstná kathedra, gako byla za časů neystaršjch.

Promluwme konečně o tom, co wěk Řehoře XVI. učinil k opětnému wystawenj; tu spatřugeme wýtworky křesťanského uměnj, gakým rowno nenj. Může se gistiti, že zde uměnj bylo tichým pěstitelem swatého ohně, s njmž náboženstwj a prawdy geho stále kázány byly. W skutku nad zhaubným požárem plápolal oheň obrazotwornosti, kterýž hned opětné wystawenj za aučel měl. Ať giž Leo XII. myslénky opětného wystawenj se uchopil a wěrjej ke křesťanským přjspěwkům wyzwal, ať i Pius VIII. w započaté djlo přjspěwkami wkročil: předce otcowskau péčj Řehoře XVI. dráha k auplnému wystawenj položena byla. Wšecky odwětwwj řjmského průmyslu, gakož i umělce všeho druhu w Řjmě wláda geho k aučinnosti wybjdla. Na mjstě, kde geště před krátkým časem hromady popele widěti bylo, obgewily se pozorowateli neyrozmanitěgšj djlny wýtwarných uměnj. Přes 500 dělnků nalezalo po dlauhý čas w roce dennj zaměstnánj, ba i galegnj trestnjci co neypřiměreněgšj upotřebeny byli. Wynešený pomnjk pro letopisy umělecké bylo se spogenými silami od trámowj až k podlaze wywedeno s nadšenjm, kteréž obnowowatelům oněm k nepomjgegcej sláwě prospjwá.

Neywyššj dozornj a kontrolnj auřad přede wšjm zwolil neylepšj stawiwu z kraginy albanské, gimž *Alba longa*, praměsta Rjma; kamenjm, *sperone* a *peperone* gmenowaným, kteréžto giž w základech neystaršjch řjmských pomnjků nalezáme u. p. uwedeme *cloaca massima*, wšelike porauchánj zdj, soch a pracj starého sochařstwj opraweno gest. Chybugcej bylo až z egyptských mramorowých lomů přes moře přiwěženo. Mjsto někdegšjho dřewa cedrowého bylo neypewněgšj trwdé dřjwj na mjsto spálených trámů dáno a železnými skobami připewněno. Strop poskytuje zrakům ohromnau plochu zlaté půdy, na njžto se nacházj weliká hognost wypauklé řezby. Podlaha byla s maudrým paužitjm zbytků starowěkých pomnjků zcela nowě udělána, wěrně na způsob staré. Malby, genž na mjsto spálených přišly, mohau co do skladky, rysu a koloritu, k neydokonalegšjm pracem nyněgšjho maljřstwj připočtěny býti. Gsau to wtělené idey, genž srdce podiwné dogjmaj. Sw. Pawel, weliký oltárnj obraz od Camuciniho, na nebe wzetj Panny Marie, od Agri-coly, též weliký oltárnj obraz, zdohj chrám ten a gsau neykrásněgšj důkazy křesťanského plápolánj pro uměnj w giž-

njm podněj tomto. W římsách a ozdobách podržel se přj-
sně starobylý způsob; taktěž nowě mramorowé slaupty nedo-
staly pauze starých podobu, nýbrž na wětšjm djle i barwu;
neboť se wšady na náhradu ztraceného pamatowalo. Zlato
w porauchaných obrazech mosaikowých nenj pauze bohatě
přiloženo, nýbrž i přidané nowé zcela na bizantský způsob
zhotoweno.

W celé stawbě se tedy ukazuge charakter spanilé ged-
noty; bylť ráz gedné wjry w božstw j křestanského nábo-
ženstw j, a má pozorowateli učenj geho zpřjtomniti. Gasnost
a utěšenost w celém pohledu se gewj; wšady w kamenu
i malbě wystupuge důstognost náboženstw j. A že zde uka-
zowatel neobmezené idey wyznačen gest: musj člowěk gako
sám od sebe k pokoře a pobožnosti rozajnčen býti.

Pro každý cit, pro každé přánj zgewil se zde vlastnj
duch. Neyhlubšj mystik gakož i člowěk neygasnějšjho ro-
zumu na tomto mjstě powjšenj křestanské idey wnitř powzbu-
zen bude. — Mladý pautnjče, máš-li umělecké nebo wědecké
aučely, nebo chceš-li děge časů minulých žiwě sobě před-
stawiti, pomeyšleg na možnost „Řjm spatřiti.“ Ať tam klenoty
uměnj obdiwugeš nebo duchu swému klassické študie před-
wádjš, nebo praudj-li w srdci twém hluboká tauha po wyš-
šjm a wěčném: zagisté tam pro wšecky twé učely — buďsi
pro náboženstw j nebo pro děgepis — utěšené a pewné kot-
wice nalezneš. A i ty, genž cestu žiwota giž brzy dokonáš,
nalezneš tam ulewy a utěchy pro duši swau po klopotných
dnech swěta tohoto. Owoce wjry gest to, genž každé stářj
občerstwuge a w kolotawém peřestém žiwobyťj neyhognějšjho
pokrmu poskytuje.

Nenj-li to tedy djků hodné, důležitým aučelům rozšjro-
wánj wjry přiměřené djlo, kteréž nynj w středu katolického
křestanstwa se obgewuge. Djky smjřenliwému duchu, genž
za času Řehoře XVI. mezi křestanskými wyznánjmi se wy-
nořuge, kterýžto gako hrozny na nebeské rewě každodenně
wje owoce přjnášj. Neboť také protestantské země při stawbě
newylaučily se od přjspěwků. Djky neunawné horliwosti
weledůstogným Eminencjm *Camberinimu* a *Tostimu*, neboť
pod gegich welmi obežřetnau dohljdkau to neydokonalejšj se
podařilo. Djky a nepomigitelná chwála neywyššjmu stawit-
teli professoru *L. Poletimu*, maljřům *Camucinimu* a *Agricoloroi*,
gakož i wšem umělcům rozličných národů za gegich chwa-
litebné práce w oboru wýtwarých uměnj. Letopisowé buďtež
někdy udělowateli odměn, a na swých nepomigitelných listech
wyznačtež, což gim potomstwo dlužno.

Starý chrám tento byl od samého papeže slavně zasvěcen. Den 5. měsíce října 1840 byl takorůzka nový den narození basiliky. Neboť pro Řím a pro celé křesťanstvo w život wešla ozdoba, kteráž wjtězstwí idey nad kamenem wyznačuje, a od pokolení k pokolení co hlasný zwuk nábožnosti wěku tohoto po celém země okrsku roznášeti se bude. Při welkolepé slavnosti té neyvyšší duchowní pastýř pozdwihl ruce swé, městu a swětu pokog žehnánjm přege.

Rád přizwukuge i Čech w geho *Te Deum* nad tjmto pro křesťanstwo znowa powstalým paměti hodným chrámem. S pohnutím hledí na vzdálené swaté mjesto, kteréžto wynešenau wýhodu pro křesťanstwo obsahuge a kdežto nesetřený twárnost wjry s pomníky minulých wěků ruku w ruce kráčí. Rádo se také srownává přání s přánjm weškerých národů, aby chrám ten auplně dostowen byl. Slyšel wolání Otce křesťanstwa k weliké rodině wyznawačů Kristowých. Přege, aby laskawé přispjwání k tak welikému aučelu přetrženo nebylo. A byť i země gako wyznáwání geště od sebe odlaučeny byly, láska není oddělena, láska aučinkuge od pokolení k pokolení, od wěčnosti pro wěčnost. Milliony, genž před námi byly, widěly mistrowská djla swěta starého, milliony, genž po nás přigdau, magj wěk welebiti, w němžto tak weliké powznešení pro slowo sw. ewangelium sjlu swau dokázalo. O, kyžby nabožná pohnutí, kteráž se giž w tak četných darech na gewo dala, geště děle na onom sw. mjestě se progewowala ke cti a chwále Neywššjho a k sláwě wěku Řehoře XVI. A gako weškeré práce učitele národů, giž samy sebau wznešený pomník křesťanstwa gsau: tak o byť weškerj křesťanstj národowé w dostaweném chrámu sw. Pawla powšechný pomník wšech národů spatřili.

Při stawbách, kteréž hned w okamžení k užítku negsau, a předce milliony tolarů požadowaly, nechťiwagj lidé za wjtězstwí rozumu powažowati. Ewropo, tak znj satirický hlas o tom, co w dálce podniknuto — zdá se, že wjce potřebuge, nežli kostel, gešto giž bez toho mnoho gest. Stát má na užitečněgěj oprawy zřetel swůg bráti. S onjm swětem prý se to dá giž samo od sebe. Co zde stále kolotawá maudrost swěta stawbě na odpor stawj, nemohloby snad s materialistického hlediště we wšech částech wywráceno býti; člowěk w poměru swém k newěditelnému chce wážné, šlechetné a božské daleko vzdáleno mjtí ode wšech rozměrů zistnosti nebo užitečnosti, by od známého stupně k neznámému krácel a tudy obraz wěčného Otce wšeho žití na oboru tohoto swěta widitedlně před sebau měl. K tomu cjlí a konci má basilika sw. Pawla cjrkewnj historickau postavu,

anať se všech Confessj týká, a tudy giž každý gegj dostawenj sobě žádá. Ona takořka na slaupjch wjry všech národů spočjwá.

Zde tedy potká každého křesťana ukazowatel k newiditelnému; naše nynějšj civilisacj zagiste nepochyb, pakli s náboženstwjm začne.

Wěk náš kráčj giž dlauho cestau mjru, náboženstwj ukazuge wždy na tu dceru nebes, proto může také duch pokogně powznešen býti k Neywysššjmu. Náboženstwj podává gednau rukau prostředky, a zdravý smysl národům s druhau poskytuje djky. Tak cjrkew a národowé kráčegj sprawedliwau cestau swau s neyprospěšnějšjmi následky. Ostatně k snahám uměleckým nowějšjho času náležegj stawby chrámu, ony gsau chod ewropského wzdělanj, neboť duch pracuge zde na neywyššjm; tudž člowěk se wynasnažuge dosjci neywyššj dokonalosti.

Krásnějšj genius křesťanské wzdělanosti nemohl se nikdy pomysliti, nežli při stawěnj kathedrálnjho chrámu w Koljně nad Rýnem. Státnj maudrost pruská w obezřetné rozwaze swé welkými summami stawbě této podporau byla. Těž papežská wláda wzhledem tak důležitých podánj, pak by průmyslného a obchodnjho národnjho ducha pozdwiwla, kterýž lehce meze wšednosti přestupuge, neyweyš možnau sumu tomu powolila. Bylať gak w Rjmě tak w Berljně otázka, anaž při těchto stawbách skorem pospolu znikla.

Stawenj chrámu w Koljně může znamenjm pokoge, lásky a trpenj křesťanských wyznánj uwáženo býti. Znowa wystawěnj chrámu S. Pawla rezwiauuge zcela wyššj náboženské pohnůtky, kteréž w celé swé gasnosti přede všemi swědky celého swěta známé budau. Tak gako w řjši národnj cit stawěnj chrámu w Koljně podporuge, tak má wšěobecný cit křesťanů aučinkowati, by Basiliku Sw. Pawla zcela wystawěnu spatřiti mohl. Má tedy celá řjše křesťanstwa dostawenj chrámu tohoto podporowati.

Neboť mjsto, kdež sw. *Pawel* krwácel, gest wšěobecná wlast všech wyznáwačů Kristowých. Gako hlas k němecským národům stranu wystawěnj chrámu Koljnského se stal, tak wolá Otec křesťanstwa všem křesťanským národům, by toto ohromné djlo řjmské podporowali. Pln důwěry wolá zbor umělců, kteréž swými náhledy a wtipy sláwu starowěkého domu božjho naplněgj: Geště mnoho k práci gest, když zde pozemské dokonáno býti má. Důwěrně wolá ztjsněná třjda chudých o práci, kteráž zde nauzi trpj.

Wláda proměnj napotom kamenj w ohlěb, když tisjce

zaměstkná; pak w člověku a mimo něg poklid býwá, když pracowati může.

Wjra může wždycky gasnau hwězdau býti, když tento weliký cirkewnj pomnjk. budaucjn potomkům wynikati bude. A gak neunawné aučinkowánj Apostolowo pra: celé čłowěčenstwo bylo chwály hodné, tak nemá peněžnj poklad gemu na památku oceněn býti; pak mine Basilika Sw. Pawla gako weliká zlatem ozárená malba šedého wěku zraky naše, a minulé pokolenj co zprátené duchy wystaupj z obrazu toho. Sprawedliwé nowotau bude sláwa zwána — wystawěnj do všech uhlů swěta roznešeno, gako slovo Apostolowo přes wšecky meze roznešeno bylo; a wšeko pomněnj na welké geho zásluhy rozljhá se gako hluchý zpěw u všech křesťanských národů, an tam obmezený swět wolá, by na obmezeného hleděti mohl, an okrášlj až posud prázdná mjsta dalšjmi průmysly uměnj, aby swěta myšlenj a wjra rozšjřeny byly.

Překladem Fr. Semence.

Zázračné uzdrawenj.

Sdělené

Ant. Hub. Kellern,

administratorem na Koaowé Hoře, w arcidiocēci.

W Mnichowě w Čerweni. (*Corresp.*)

Cestuge přišel gsem do Genewy, a tu gsem slyšel o gakémši uzdrawenj mnoho mluwiti; nemohl gsem wšak pro mé krátké zde pobytj zewrubněšj o tom zpráwy dogjti. Naproti tomu ale obdržel gsem we Freiburgu (*Freiburg*) opis psanj očitého swědka Abbe W... na gednoho geho přjtele w F., kteréž Wám pro geho znamenité podstatné částky přeložené podávám.

J. F. M. . . . r.

W Genewě w Mái, roku 1541.

Podiwné uzdrawenj přihodilo se dne 9. Máge w nemocnici Genewské (*Genf.*) Djwka gedna na celé prawé straně shromněná, měla mezi plecema a prsoma wřed dwauch neb trj liber z tíže, kterýž gj působil nesmjrné bolesti, nemoha nikdy od lékařů uléčen býti. Čtyry léta a dwa měsjece trwala gj djwka tato na bolestném lůzku tomto w též pořad poloze. Nebylať ani s to se nechati pozdwihnauti aneb narownati, poněwadž hned nesnesitelné bolesti

žaludka a dáwenj s welkau těžkostj a mamahánjm spogené následowaly. Časem bolesti gegj strašně zůřily, poslednjkrátě auplný měsje trwagjce. Celý ten čas měla oči zawřené a takowé bolesti w hlavě a w boku, že si prsa až do krwe rozedrala, protož gj ruce swázány býti musely. Z prsu gegich, w nichžto se takowé tlacenj ozýwalo, gako by se tam kowalo, vycházeli neustále tak boleštnj powzdechy, že i osoby neytwrdšjho srdce slzenj se nemohly zdržeti. Gegj potrawa záležela gedině z pocukrowaných gumowých kulíček. Tak gsem to třidceti dnj až do welkonočnj neděle widjwal na swě wlastnj oči. Od té doby utišla se poněkud a nabyla opět řeči prw zcela ztracené. Gednoho dne prawila ke mně: Pane Abbé, giž dlouho zasnšjm se s gistým aumyslem, kterýž wám musjm wygewiti. Gá bych ráda učinila slib něgaký, abych zdrawj swěho zase dosáhla, ale bogjm se gen, že bych snad něco od milého Boha žádala, co by naproti geho swatým úmyslům bylo. — Buďte bez starosti, odpověděl gsem, Bůh wj dobře, co k našemu spasenj prospjwá, a protož wám nowého zdrawj ke zkáze neudělj.

Takto powzbuzená odhodlala se w skutku k slibu, zasnaubiwši se totiž neyblaženěgšj Panně z Fourriére (welmi znamenité mjsto pantucké* a přjmluwě sw. Františka Regis. Přitom žádala dewjti dennj pobožnost k neyblahoslaweněgšj Panně wykonáwati, agiž na mau radu prwnjho Máge s přigetjm z mých rukau neyswětěgšj Swátosti oltárnj započala. Ostatně nebylo to žádné tagemstwj, nýbrž gedon každý wěděl, že tuto pobožnost k Rodičce Božj koná, žádagje na gegj přjmluwu swěho uzdrawenj nabyti. Poněwadž ale w Genewě skoró samj Kalwjni gsau, tak hrubě žádný této věci si newšjmál. Uwidjme, prawilo se, w neděli (to byl totiž dewátý deň) se to okáže. Giž tu byl wečeř soboty, a ani ta neymenšj změna se neshledala, gegj rámě bylo geště pořád co olowo těžké když ge chtěla zdwihnauti, a gegj wřed wyhlížel pořád tak slwý gako před tjm, protož se nowé wytahtugjej wazby a ostré másti našjdily, kteréž gj welké bolesti působili. Ostatně zůstalo tak wšecko gako dřjw; oteklina byla stegná, a gegj rána otewřená. Na uzdrawenj nebylo ani pomyslenj. Ale hle, w neděli ráno, přinásege gj s tlukaucjm srdcem wečeři Páně, spatřil gsem hned při mém wkročenj do nemocnice mau ubohau nemocnau se oběma modljej k nebi pozdwiženýma rukama, a rukau wčera geště nepohnutednau (bezwládnu) kříž dělagjej. Gegj prwnj slowo bylo: Chwála Bohu, Pane Abbé! gá gsem uzdrawená, má

* Blíže Lyons

celá nemoc wzala swůg konec.“ A w skutku rameno i noha byly wšeho neduhu prosté a ona ohyzdná rána zcela zmizela. Wsickni nemocnj gednohlasně wolali: To gest zázrak.“ Rychle roznesla se ta powěst po celém městě a sběh lidu byl tak weliký, že se zwědawým přjstup musel zameziti. Lékař přišel obyčegnau hodinu swého prohlžjenj a newěda o gegjm uzdrawenj geště ničeho, nemálo se podiwil, slyše s hrmotným hlasem odpověď od djwěice, před tjm skoro wšj řeči zbawené; „že se gj welmi dobře wede.“ Gak? welmi dobře? tázál se lékař. Ano, welmi dobře, zněla odpověď, prohlédeyte mé rameno a mau nohu. Lékař prohlédáwal, a užasnutj geho rostlo. Když ale i také powěděla, že i též gegj se rozežragjcj wřed i naběhlina zcela zmizela, nechtěl prw swým ušjm, potom pak ani swým očjm wěřiti, a gako ohromněný, gako tohoto diwu se bogjcj, šel odtud. Po něm přišla manželka protestantského duchownjho, odeslaná od swého muže, této věci zcela nechtjcjho wěřiti; když pak ale maželka geho tuto udalost w skutku potwrditi musela, přišed on sám k nemocné, prawj k nj: Waše modlitba gest wyslyšená? Ano, můg pane, odwéce ona, wždyť gsem wám tento poslednj týhoden prawila: že tak dobrý Syn swé matce ničehož neodepře. „Arciě“ — zamumlal onen duchownj a šel. A nynj přišlo osm lékařů nechtjcjch tomu wěřiti, a gegich po pilném wyšetřowánj a prohlédáwánj konečný úsudek byl ten, že nemocná gest úplně uzdrawená. Kterak ale udalost tuto wyložiti? Gedni mluwili o aučinku wytahugcej wazby, ginj o masti, a opět ginj o moci obrazotwornosti aneb pewné důwěry, a konečně to zmátlo těmto učěným pánům hlawy. My ale si to wykládáme zkrátka: „Proste a wezmete.“ — Chwála Bohu! Neyblahosl. Pauna dala obywatelům Genewským mnoho přjčiny k přemeysłowánj, a kdo zná úmysl Božj? Tolik gest gisto, že giž nynj mnoho protestantských nemocných začalo neyswět. Pannu Marii milowati, a že katoljkům toho štěstj záwidj, že se gako katoljci narodili. Směle smjme daufati, že Bůh k tomuto aučinku swé milosti a i dalšjho požehnánj připogj.

Abbe W—.

N á w ě š t j .

W knjžecz arcibiskupské knihtiskárně vyšly na světle kanonowy tabulky na oltář, geden wýtisk (rozumj se třj tabulek pro oltář) za 8 kr. str., gakož i tabulky „*Praeparatio ad Missam*“ a „*Gratiarum Actio*“, geden wýtisk za 20 kr. str. Wydánj gest welmi slušné. Každá tabulka ozdobena gest přiměřeným okolkem barwy modré aneb zelené, a prostřednj tabulka na oltáři obsahugcej „*Sacrum convivium*“, ozdobena gest rytinau, představugcej wečeři Páně. Tabulka pak „*Praeparatio*“ má rytinu představugcej Krista Pána na kříži. Tisk vyniká sljčnosť nade wšecky giné věci téhož druhu, kteréž před léty w našj vlasti na světle vyšly. Následowně i cena gest welmi lewná.

Wšechněm přátelům mládeže dospělegěj bude zagisté s nemalým potěšenjm, že pracj neunaweného, a o wlastenskau literaturu znamenitě zalaužilého p. *Františka Tomsy* bibliotheka pro tento wěk welice bude rozmnožena. Uwázalť se tento horliwý spisowatel w překládánj *powjdek Gustava Nierice*, a podá podnikatelům knjžecz arcibiskupské knihtiskárny, synům Bohumila Haase, wjce swazečků w gazyku českém, wzdělaných pro naši mládež. Powjdky dotčeného na słowo wzatého německého autora gsau dogista welmi zanjmawé, ale p. *Tomsa* nepodává pauhý překlad, nébrž bera ohled na způsoby a náwyky národu našeho, mnohau wěc wolně wzdělawá, ginau měnj, ginau wynechawá, ginau přidawá. Do téhož času vyšly giž čtyři swazečky, pátý a šestý gsau w presu, a co neydřjwe na světle wygdau. Ostatnj budau wycházeti w dobách sice neurčitých, ale krátkých, každý swazeček obnásj u weliké dwanácterce 5—6 archů, a prodawá se po 16 kr. na strjbrě.

Prwnj swazeček obsahuge powjdku: „*Slepý pacholjček*“, a ljěj upřímnau lásku k rodičům, k chudým a k bratřjm nešťastným; ukazuje, s gakými nehodami spogeno býwá předsewzetj, činiti dobře; wykládá, gak by člověk, genž se při swém šlechetném úmyslu s takowými nehodami potkal, i sobě i giným welmi zle poslaužil, kdyby netrpěliwostj klesnul. Konec celé powjdky gest utěšeným swědectwjm, že cesty prozřetedlnosti Božj, když po nich člověk poslušně a trpěliwě kráčj, naposled netoliko k žádanému wyswobozenj, alebrž k neočekáwanému štěstj wedau.

Druhý swazek: „*Pýcha předchází pád*,“ powjodka nad mjru zagjmawá a poučná, kteráž i každému dospělému s nemalým bude užitkem, a při čtenj poskytne i gemu utěšené zábawy. Wyprawuge, kterak Mencikow pro swau upříjmnost, sprawedlnost, a powinnau oddanost k Cárowi Petru Welikému ze sprostého chudého paštyčkáře k těm neypřednějšjm státnjm úřadům a k důstognosti neydůwěrnějšjho cjsařského rady byl powyšěn: napotom ale pro swau newyslownau hrdost a psychu, z kteréž se za swau chudau matku styděl, šlechtnau manželku swau zapudil, a mnohých giných neprawostj se dopustil, tak hluboko klesnul, že přišel w nemilost swého panownjka, a do Sibirie byl wyhnán, kdež byl přinucen, od těch lidj dobrodinj přigjmati, proti kterýmž se drjw strašliwě prohřešil. — Wšak přál bych při tomto swazku, aby čtenáři poukázáno bylo, gaké přednosti má do sebe swatá katolická Cjrkew we všech rádech swých před každým giným křesťanským wyznánjm. Činj tento spis zmjnkou, že onen Mencikow, wyznawač řecké nesgednocené cjrkwe, bohabognau a zpráwnau manželku swau proto zapudil, že ze sprostého rodu byla, a ginau z rodu šlechtického za manželku pogal. Mohlať by tato kapitola nezkušenému čtenáři pohoršenjm býti, zwlášť pro způsob ritu, gjmž se rozweděnj manželstwj w ruské zemi děje. Když se mladému čtenáři wyložj, že by se byl zpupný a hrdý Mencikow we swaté katolické Cjrkwi takowého nešlechtného skutku nikdy dopustiti nemohl, poněwadž by se i duchownj i swětská wrchnost newinné a bohabogné manželky geho náležitě byla ugala: pozná, že blahoslaweni gsme, že nenáležjme k takowé Cjrkwi, kteráž zawrženým od Krista Ježjše ustanowenjm lehkomyšlnosti bezbožnjkůw podporuge, a newinné potlačené strany proti bezpráwj gegich se neugjmá.

Swazek třetj: „*Prawda a lež*,“ w utěšeném přjběhu ljčj zásady přewráceného wychowánj djtek, poučuge, gak by se mládež w rozdjlném nebezpečenstwj zachowati měla, do gakých nesnážj zapljtá člowěka lež, a konečně mu připrawuge obecné zahanbenj; posléze ukazuge, že kdož w štěstj tohoto swěta w bezbožnosti wyrůstal, giným k zármutku, a sobě samému k záhubě, že napotom řjenjm Božjm prostředkem nešťastných přjpadnostj polepšen býwá.

Swazek čtwtj: „*Malý hawjř*,“ ukazuge, že chudé, osjřelé, od přjbužných opuštěné dítě nezahyne na tomto swětě, když toliko zůstává nábožným, poslušným, uceliwým, pracowitým a ke každému zdwořilým.

Tolik wjm, že kdož přečte tyto prwnj čtyři swazečky, že taužebně očekawati bude wšecky ostatnj.

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

	Strana
1. O cjrkewnjch odpustečjch	387
2. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy	410
3. O weřegné uctě Božj	435
4. Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew	446
5. S. Ignác z Loyoly	449
6. Wznešená gest důstognost kněžstwa	461
7. O káznicjch čili trestnjch domech	486
8. Na den na nebe wzetj Panny Marie	503
9. Kde domow můg. (Báseň.)	521
10. Wyznamenánj po Generálnj visitacj	

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Nedělnj kázanj od Hawránka	524
---	-----

b) Rozličnosti.

1. Oratio in Coena Domini ab Rev. ac Ill. E. Eppo Satalensi	539
2. Hexastichon	547
3. Wysvěcenj chrámu Páně w Rychnowě	548
4. Hlas z Čech, o chrámu Páně sw. Pawla w Řjme .	552
5. Zázračné uzdrawenj	561
6. Návěstj	564

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

	Strana
1. O cjrkewjch odpustečjch	387
2. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy	410
3. O weřegné uctě Božj	435
4. Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew	446
5. S. Ignác z Loyoly	449
6. Wznešená gest důstognost kněžstwa	461
7. O káznicjch ělil trestnjch domech	486
8. Na den na nebe wzetj Panny Marie	503
9. Kde domow můg. (Báseň.)	521
10. Wyznamenánj po Generálnj visitacj	

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Nedělnj kázanj od Hawránka	524
---	-----

b) Rozličnosti.

1. Oratio in Coena Domini ab Rev. ac Ill. E. Eppo Satalensi	539
2. Hexastichon	547
3. Wysvěcenj chrámu Páně w Rychnowě	548
4. Hlas z Čech, o chrámu Páně sw. Pawla w Řjme .	552
5. Zázračné uzdrawenj	561
6. Návěštj	564